

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd



Diplomová práce

Aktéři lokálního rozvoje

(Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)

Markéta Jirků

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Markéta Jirků

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Aktéři lokálního rozvoje (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)

Název anglicky

Participants in local development (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)

Cíle práce

Cílem diplomové práce je porovnat a zhodnotit, jaký význam má spolková činnost; zda a jakým způsobem přispívá ke zkvalitnění a rozvoji lokálního života a lokálního společenství v obcích Chlum, Tichonice a Kladruby (obce do tří set obyvatel) a porovnat spolkovou činnost uvedených obcí s třikrát lidnatějším městysem Kácov, v němž byla spolková činnost předmětem sledování bakalářské práce (Jirků, 2014). Konkrétním cílem diplomové práce je pak zjistit, z jakého důvodu se aktéři v menších obcích do tří set obyvatel jeví stejně aktivní jako aktéři většího městyse, přičemž důraz je kladen na komparaci počtu pořádaných aktivit k počtu obyvatel sledovaných obcí.

Metodika

Teoretická část diplomové práce proto (jako předpoklad zpracování části empirické), vychází z prostudování teoretické literatury, odborných zdrojů, pramenů, kronik, materiálů a dokumentů vztahujících se k problematice rozvoje regionů a rozvoje venkova, lokálního aktérství a spolkové činnosti, klasifikace regionů a venkova České republiky a programového období Evropské unie 2014-2020, řešené prostřednictvím komparace strategických a programových dokumentů o regionálním rozvoji v období 2007-2013 a 2014-2020. Propojení teoretické a empirické části diplomové práce tvoří sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jimi pořádaných aktivitách, provedená záměrně (pro následné porovnání) nejprve shodně jako v práci bakalářské pro obec Kácov (Jirků, 2014); kdy byli sledováni kolektivní aktéři neziskového a veřejného sektoru a jejich aktivity v obcích (Chlum, Tichonice a Kladruby), která je následně rozšířena o komparaci dat o majetkovém vybavení uvedených obcí s cílem sledovat možnou souvislost majetkového vybavení vybraných obcí a aktivity zvolených aktérů v těchto obcích při pořádání aktivit jak vlastních, tak společně organizovaných. Cílem navazujícího, vlastního, empirického šetření, řešeného pomocí polostandardizovaných rozhovorů s aktéry působícími ve veřejném a neziskovém sektoru v obcích Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby je jednak objasnit důvody a předpoklady občanské angažovanosti aktérů a dále porovnat, jak je vnímána aktivita „těch druhých“ očima dotazovaných lokálních aktérů sledovaných obcí. Získaná data budou zpracována, analyzována, komparována, vyhodnocena a interpretována za účelem naplnění stanoveného cíle diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

cca 60 – 80 stran textu

Klíčová slova

aktér, aktivita, aktéři v rozvoji venkova, endogenní přístup k regionálnímu rozvoji, exogenní přístup k regionálnímu rozvoji, financování z obecních rozpočtů, financování z fondů Evropské unie, komparace, lokální aktérství, občanská participace, občanská vybavenost, region, rozvoj, soudržnost, spolupráce, spolek, spolková činnost, venkov

Doporučené zdroje informací

BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2002.

BOURDIEU, Piere. Ökonomisches Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital, 1983.

BRUCKMEIER, Karl, TOVEY, Hilary. Knowledge in Sustainable Rural Development: From Forms of Knowledge to Knowledge Processes. 2008. The Authors. Journal Compilation 2008 European Society for Rural Sociology. Published by Blackwell Publishing, 9600 Garsington Road, Oxford OX4 2DQ, UK. Sociologia Ruralis, Vol 48, Number 3, July 2008.

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2011.

Kroniky sledovaných obcí (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby).

PETRUSEK, Miloslav. Základy sociologie. Praha: Akademie veřejné správy, 2009.

Programové a legislativní dokumenty související s regionálním rozvojem.

SUCHÁČEK, Jan. 2005. Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace? In: Ekonomická revue, roč. 8, č. 4, s. 37-51.

TOURAINÉ, Alain. Le retour de l'acteur. Fayard, Paris 1984.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Aktéři lokálního rozvoje (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 5. 3. 2016

Marcela Jiskra

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové PhD. za odbornou pomoc, cenné rady a vedení při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala zaměstnancům obecních úřadů a aktérům spolků v Kácově, Chlumu, Tichonicích a Kladrubech za poskytnutí užitečných informací o obcích, spolcích a jejich činnosti.

Akteři lokálního rozvoje (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)

Participants in local development (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby)

Souhrn

Cílem diplomové práce je porovnat a zhodnotit, jaký význam má spolková činnost, zda a jakým způsobem přispívá ke zkvalitnění a rozvoji lokálního života a lokálního společenství ve zkoumaných obcích Chlum, Tichonice a Kladruby (obce do tří set obyvatel) a porovnat spolkovou činnost těchto obcí s třikrát větším městysem Kácov. Cílem diplomové práce je zjistit, z jakého důvodu se menší obce do tří set obyvatel jeví stejně aktivní jako větší městys. Teoretická část vymezuje teoretické zázemí ke zkoumané problematice. Empirická část práce je tvořena sekundární a komparativní analýzou dat o aktérech, aktivitách a majetkovém vybavení obcí a empirickým šetřením o aktérství ve sledovaných obcích. Sekundární a komparativní analýza dat ukázala, že společenský život v menších obcích je rozmanitý a bohatý především aktivitami typu zábavného, kulturního a sportovního. Oproti většímu městysi je v menších obcích pořádáno méně aktivit folklorních a vzdělávacích. Bylo zjištěno, že společensky nejaktivnější je obec Kladruby, u níž je poměr aktivit k počtu obyvatel nejvyšší - 5,3%. Následuje obec Tichonice s poměrem 3,6%, městys Kácov s poměrem 3,3% a obec Chlum s poměrem 3%. Vyšlo najevo, že neexistuje přímá souvislost mezi počtem aktérů a společenskou aktivitou obce. Aktivita jednotlivých aktérů se liší a neplatí tedy, že čím více skupin aktérů v obci působí, tím více aktivit aktéři v obci pořádají. Bylo zjištěno, že nejrozmanitější občanskou vybaveností disponuje městys Kácov. I přes patrný vliv majetkového vybavení obce na pravidelnost pořádání aktivit, není tento faktor jedinou podmínkou při pořádání aktivit. Nedostatky v občanské vybavenosti může při pořádání aktivit částečně nahrazovat dobře fungující společné organizování aktivit aktéry, což je při pořádání aktivit faktorem, který odlišuje menší obce od třikrát většího městyse. Exogenní vliv byl v posledních deseti letech patrný ve všech sledovaných obcích, a to skrze získání a investování finančních prostředků do majetkového vybavení obcí, které jim umožnilo pořádat aktivity zcela nové, nebo pokračovat v pořádání aktivit stávajících. Empirické šetření bylo uskutečněno prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů s aktéry působícími ve veřejném a neziskovém sektoru ve sledovaných obcích. Klíčovým faktorem při pořádání aktivit je občanská angažovanost propojená se vzájemnou spoluprací jednotlivých aktérů

(tj. kombinace využití kulturního a sociálního kapitálu aktéra). Dotazovaným aktérům se menší obce možná nejeví stejně aktivní jako třikrát větší městys. Důvody, proč se mohou menší obce jevit stejně aktivní jako větší městys, tak spočívají, dle autorky této práce, ve vyšší občanské angažovanosti a vyšší míře spolupráce aktérů při pořádání aktivit v menších obcích. Společenský život hraje ve všech sledovaných obcích důležitou roli, zejména ve vytváření a udržování mezilidských vztahů, v posilování sociální soudržnosti, udržování tradic a ve vytváření vztahu k místu. Bylo zjištěno a tím potvrzeno, jak jsou pro rozvoj sledovaných obcí klíčové endogenní vlivy (činný aktér), který je, při vhodném doplnění a sladění s vlivy exogenními, dále podněcován.

Summary

The main aim of this thesis is to compare and evaluate the importance of social activities, whether and how it contributes to quality and to the development of local life and local communities in the surveyed municipalities Chlum, Tichonice and Kladruby (municipalities under three hundred inhabitants) and compare the social activity of these municipalities with the three times bigger township Kácov. The aim of this thesis is to find out the reason why smaller municipalities under three hundred inhabitants appear to be as active as the larger township. The theoretical part defines the terminology related to the topic. The empirical part of the work consists of secondary and comparative data analysis of actors, activities, and community amenities. Secondary and comparative data analysis showed that social life in small municipalities is varied and rich especially in entertainment, cultural and sport activities. Compared to the bigger township there is less folklore and education activities in smaller municipalities. It was found that the most active municipality is Kladruby with the activity ratio to population of 5,3%, followed by Tichonice with 3,6%, township Kácov with 3,3% and Chlum with 3%. It came out that there is not a direct correlation between the number of actors and social activity of the municipality. The activity of individual actors is different. It means that it is not the truth, that the more groups of actors are in the municipality, the more activities are held by the actors in the municipality. It was found that township Kácov disposes with the most diverse community amenities. Despite of a noticeable impact of community amenities on regularity of organizing activities, this factor is not the only condition for organizing activities. Deficiencies in community amenities can be partially replaced by well-functioning common organizing activities by actors, what is the factor what differentiate smaller municipalities from the large township. Exogenous approach was,

over the last ten years, evident in all of the examined municipalities. There was obtained and invested financial resources to the municipalities' community amenities, which allowed organizing new activities or continuing with organizing of existing activities. The empirical survey was carried out through semi-structured interviews with the actors operating in the public and nonprofit sector in the examined municipalities. A key factor in the activity organizing is community involvement connected with the mutual cooperation of individual actors (i.e. a combination of utilization of actor's cultural and social capital). Smaller municipalities may not seem, to the interviewees actors, as active as three time's bigger township. Reasons why smaller municipalities may seem as active as the larger township are more significant community involvement and a higher rate of cooperation between actors in organizing activities in smaller communities. The social life plays an important role in all of the examined communities - especially in creating and maintaining interpersonal relationships, in strengthening social cohesion, preserving the traditions and creating the relationship with the place. It was found and confirmed how important endogenous approach (active actor) in development of examined communities is. With the proper supplementation and harmonization with exogenous approach can be the endogenous approach further stimulated.

Klíčová slova: aktér, aktivita, aktéři v rozvoji venkova, endogenní přístup k regionálnímu rozvoji, exogenní přístup k regionálnímu rozvoji, financování z obecních rozpočtů, financování z fondů Evropské unie, komparace, lokální aktérství, občanská participace, občanská vybavenost, region, rozvoj, soudržnost, spolupráce, spolek, spolková činnost, venkov

Keywords: actor, activity, actors in development of rural area, endogenous approach to regional development, exogenous approach to regional development, funding from the municipal budgets, funding from the European union funds, comparison, local acting, community participation, community amenities, region, development, cohesiveness, cooperation, association, club activities, countryside

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Cíl práce a metodika.....	15
3.1 Teorie regionálního rozvoje.....	19
3.2 Endogenní, exogenní a neoendogenní přístup k regionálnímu rozvoji.....	23
3.3 Faktory regionálního rozvoje.....	25
3.4 Regionální prostor České republiky, klasifikace prostoru ČR	26
3.4.1 Klasifikace prostoru v ČR dle územní samosprávy.....	27
3.4.2 Klasifikace prostoru ČR dle jednotek NUTS	28
3.4.3 Klasifikace venkovského prostoru.....	28
3.4.4 Klasifikace venkovského prostoru ČR dle metodiky OECD	29
3.5 Strategické dokumenty regionálního rozvoje na územíEU	30
3.6 Regionální politika ČR	33
3.6.1 Základní dokumenty regionálního rozvoje ČR	33
4. Aktéři regionálního a rurálního rozvoje a jejich aktivity	40
4.1 Vymezení pojmů aktér a aktivita	40
4.2 Nehmatatelné formy kapitálu - lidský, kulturní, intelektuální a teritoriální (územní) kapitál	42
4.2.1 Znalosti a vědění.....	43
4.3 Nástroje a prostředky lidského jednání.....	44
4.3.1 Instituce a sociální kapitáljako nástroje koordinace jednání	45
4.4 Sociální konstruktivismus, cíle jednání aktérů	47
4.5 Klasifikace aktérů rozvoje	48
4.5.1 Dělení aktérů rozvoje dle postavení vůči správní organizaci území vycházející z úrovně veřejné správy	48
4.5.2 Dělení aktérů rozvoje dle úrovně a sektorů, ve kterých působí.....	49
4.5.3 Dělení aktérů rozvoje dle vlivu na rozhodování - shareholders, stakeholders	50
4.6 Spolková činnost a spolkové právo	50
4.6.1 Spolupráce	51
4.7 Lokální kultura a lokální aktérství	52
4.8 Souhrn teoretické části práce	53

5.	Sekundární komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov	55
5.1	Představení zkoumaných obcí – obec Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov	55
5.1.1	Socio-demografická analýza sledovaných obcí.....	58
5.2	Aktéři v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov	60
5.2.1	Komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel ve sledovaných obcích..	63
5.3	Aktivity pořádané v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov.....	64
5.3.1	Komparace společenských aktivit ve sledovaných obcích.....	68
5.3.2	Komparace aktivit podle typu aktivity, cílové skupiny a aktérů ve sledovaných obcích	69
5.3.3	Komparace společně pořádaných aktivit aktéry neziskového a veřejného sektoru ve sledovaných obcích.....	72
5.4	Analýza majetkového vybavení obcí a jeho vlivu na pořádání aktivit	73
5.4.1	Občanská vybavenost obcí Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov	73
5.4.2	Sekundární analýza dat o investicích do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit lokálními aktéry ve sledovaných obcích v letech 2006-2016	75
5.4.3	Analýza majetkového vybavení obcí využívaného pro pořádání aktivit.....	77
5.5	Souhrnná zjištění sekundární a komparativní analýzy dat o aktérech a aktivitách v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov.....	79
6.	Empirické šetření o lokálním aktérství a významu pořádaných aktivit pro kvalitu života ve sledovaných obcích.....	84
7.	Závěr.....	96
8.	Seznam použitých zdrojů	102
9.	Přílohy	I
9.1	Příloha č. 1: Úplný přepis rozhovorů.....	I
9.2	Příloha č.2: Popis průběhu aktivit pořádaných v obcích Chlum, Tichonice a Kladruby	VIII

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Redukce informace v kvantitativním a kvalitativním výzkumu	17
Tabulka 2 - Vědní obory a jejich místo v regionálním a rurálním rozvoji.....	20
Tabulka3 - Podobyregionálního a rurálníhorozvoje	21
Tabulka 4 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky	22
Tabulka 5 - Základní charakteristiky exogenního a endogenního regionálního rozvoje	23
Tabulka 6 - Přístupy k regionálnímu rozvoji.....	24
Tabulka 7 - Komparace hlavních faktorů regionálního rozvoje ve SRR ČR 2007-2013 a 2014-2020.....	25
Tabulka 8 - Členění prostoru ČR dle územní samosprávy.....	27
Tabulka 9 - Nomenklatura územně statistických jednotek NUTS	28
Tabulka 10 - Kategorizace regionů dle metodiky OECD 2007-2013	29
Tabulka11 - Kategorizaceregionůdlemetodiky OECD 2014-2020	30
Tabulka12- Lisabonskástrategie – pětcílů EU do roku 2010	31
Tabulka13-Strategie Evropa 2020 - pětcílů EU do roku 2020	32
Tabulka14 - Strategie Evropa 2020 – sedm stěžejníchiniciativ	32
Tabulka 15 - Dokumentys vlivem na regionální rozvoj ČR v programových obdobích 2007-2013 a 2014-2020.....	33
Tabulka 16-Komparace Strategií regionálního rozvoje ČR pro období 2014-2020 a 2007-2013 podle cílů	35
Tabulka 17 - Oblasti finanční podpory PRV 2014-2020 a procentní rozdělení podpory....	36
Tabulka 18 - Oblasti podpory z fondů EU a jednotlivé finanční nástroje.....	38
Tabulka 19 - Operační programy 2007-2013 a 2014-2020 pro ČR	39
Tabulka20 - Složkykulturníhokapitálu	42
Tabulka 21 - Typy institucí podle způsobu vzniku	46
Tabulka 22 - Náplň cílů obecných, specifických a operačních	48
Tabulka 23 - Dělení aktérů rozvoje dle postavení vůči správní organizaci území vycházející z úrovní veřejné správy	49
Tabulka 24 - Matice aktérů – prostorová úroveň versus typ sektoru	49
Tabulka 25 - Základní údaje o obcích	55
Tabulka 26 - Demografické údaje a věková struktura obyvatel.....	59
Tabulka 27 - Vzdělanostní struktura obyvatel.....	59
Tabulka 28 - Obyvatelstvo podle rodinného stavu.....	60

Tabulka 29 - Přehled lokálních aktérů veřejného a neziskového sektoru působících na území obcí Chlum, Tichonice a Kladruba	61
Tabulka 30 - Přehled aktérů veřejného a neziskového sektoru působících na území obce Kácov	63
Tabulka 31 - Komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí	63
Tabulka 32 - Kategorizace aktivit podle typu a cílové skupiny	64
Tabulka 33 - Přehled aktivit pořádaných lokálními aktéry veřejného a neziskového sektoru v obcích Chlum, Tichonice a Kladruba	65
Tabulka 34 - Přehled aktivit pořádaných lokálními aktéry veřejného a neziskového sektoru v obci Kácov	67
Tabulka 35 - Komparace společenských aktivit obcí	68
Tabulka 36 - Počet pořádaných aktivit v obcích podle typu a cílové skupiny	69
Tabulka 37 - Souhrnná komparace aktivit pořádaných jednotlivými aktéry podle typu aktivity	71
Tabulka 38 - Podíl aktivit pořádaných neziskovým a veřejným sektorem	72
Tabulka 39 - Komparace termínů konání aktivit	73
Tabulka 40 - Občanská vybavenost obcí	74
Tabulka 41 - Investice do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit od roku 2006 do roku 2016	75
Tabulka 42 - Přehled majetkového vybavení potřebného k uskutečnění jednotlivých aktivit	77
Tabulka 43 - Souhrnná zjištění sekundární a komparativní analýzy dat	81
Tabulka 44 - Charakteristika dotazovaných aktérů	85
Tabulka 45 - Vyhodnocení rozhovorů - část 1	86
Tabulka 46 - Vyhodnocení rozhovorů - část 2	93
Tabulka 47 - Pořadí obcí podle subjektivního hodnocení aktivity obcí dotazovanými A1-A8, komparace s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat	95

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Mapa komparovaných obcí	55
-------------------------------------	----

1. Úvod

V diplomové práci Aktéři lokálního rozvoje (Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby) chci navázat na téma mé bakalářské práce Aktéři lokálního rozvoje (spolková činnost v obci Kácov) (Jirků, 2014). Jak vyplývá z názvu diplomové práce, budu aktivity aktérů městyse Kácov komparovat s aktivitami aktérů obcí Chlum u Vlašimi (dále jen Chlum), Tichonice a Kladruby u Vlašimi (dále jen Kladruby). Všechny čtyři sledované obce se nachází v okruhu dvaceti kilometrů, ve Středočeském kraji, v oblasti Posázaví, nedaleko měst Vlašim, Zruč nad Sázavou a Trhový Štěpánov. Na první pohled se zmíněné menší obce do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice a Kladruby) jeví být stejně aktivní jako městyse Kácov, který má téměř devět set obyvatel. V práci bude zkoumáno proč tomu tak je, co je důvodem pro to, že se malé obce jeví být stejně aktivní jako větší městyse. Bude zkoumán význam působení jednotlivých aktérů, počet a frekvence aktivit pořádaných v jednotlivých obcích. Činnost aktérů v obcích chci komparovat a sledovat jejich vliv na společenskou aktivitu jednotlivých obcí. Pozornost bude věnována také otázce, zda a jakým způsobem ovlivňuje majetková vybavenost obce aktivitu obyvatel a počet aktivit pořádaných v obci. Bude analyzováno majetkové vybavení obcí využívané pro pořádání aktivit, četnost jeho využití, hodnota a zdroje, ze kterých byla jeho výstavba financována.

V bakalářské práci (Jirků, 2014) jsem sledovala spolkovou činnost, jednotlivé aktéry a jimi pořádané aktivity zejména pomocí sekundární a komparativní analýzy dat o aktérech a jejich aktivitách v obci Kácov. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit a zhodnotit jaký význam má spolková činnost v rozvoji obce Kácov. Zda a jakým způsobem přispívá ke zkvalitnění a rozvoji lokálního života a lokálního společenství v Kácově. Teoretická část vysvětlila základní pojmosloví, které s tématem souvisí. Empirická část práce byla tvořena analýzou dat o aktérech a aktivitách pořádaných v městyse Kácov a empirickým šetřením o potenciálu rozvoje obce. Analýza dat vedla k vyhodnocení stavu společenského života v Kácově a zjištění přínosů uskutečňovaných aktivit na rozvoji obce. Na základě provedené sekundární a komparativní analýzy dat bylo zjištěno, že společenský život v obci je velmi rozmanitý a bohatý na společenské aktivity různého typu¹.

¹ např. Kácovská pouť, Kácovský posvícenský jarmark, tradiční maškarní ples Šibřinky, noční rybářské závody, automobilová veterán rallye, volejbalový turnaj Splašený Kácov, fotbalová utkání, půjčovna loděk a další. Analýza ukázala, že nečinnějšími aktéry jsou samotná obec Kácov (podle počtu a rozmanitosti pořádaných akcí) a AFK Graffin Kácov s Občanským sdružením pro obnovu a rozvoj Kácovska (podle četnosti akcí). Podle analýzy dat jsou neaktivnějšími aktéry obce Kácov samotná obec (podle počtu a rozmanitosti pořádaných akcí) a AFK Graffin Kácov spolu s Občanským sdružením pro obnovu a rozvoj Kácovska (podle četnosti akcí). Pro sledování bylo stanoveno pět kategorií - akce kulturní, zábavné, sportovní, folklórní a vzdělávací. Nejčastěji jsou v Kácově pořádané akce zábavné,

Empirické šetření bylo v bakalářské práci řešeno pomocí polostandardizovaných rozhovorů s občany obce, kteří hodnotili důležitost aktérů a aktivit pořádaných v Kácově a jejich vliv na život v obci. Analyzovaná data z rozhovorů ukázala, že dotazovaní považují za nejdůležitější aktéry TJ Sokol Kácov a obec Kácov. Názory na důležitost konkrétních aktivit se liší podle věku respondentů². Téměř všichni dotazovaní se však shodují na tom, že život v obci nejvíce ovlivňuje kácovská pouť. Na základě vyhodnocení výsledků šetření lze shrnout, že společenský život hraje v Kácově důležitou roli, a to zejména v posilování a udržování sociální soudržnosti mezi obyvateli obce, kteří v rozhovorech potvrdili význam spolkové činnosti v obci Kácov, vyjádřili zájem o pořádané aktivity a uvedli, že mnoha z nich se pravidelně účastní. Aktivity uskutečňované v Kácově tak přispívají k rozvoji obce, přidávají jí na atraktivitě a zvyšují kvalitu života v obci udržováním a posilováním tradic a vztahů mezi lidmi.

Přesto, že byla práce zpracována dle stanoveného cíle, nebyla v ní věnována pozornost např. vlivu spolupráce aktérů při pořádání aktivit, či vlivu majetkového vybavení obce na spolkovou činnost. To ale nebylo cílem bakalářské práce. Tato problematika bude tedy sledována v práci diplomové.

Ke všem čtyřem zkoumaným obcím mám blízký vztah a všechny z nich pravidelně navštěvuji. V Kácově jsem bydlela dvacet let od svého narození (a stále ho pravidelně navštěvuji), v dalších třech zmíněných obcích pak žije má rodina, přátelé a známí. Právě z důvodu dobré osobní znalosti obcí je mnou tato problematika zkoumána. Chci sledovat činnost jednotlivých aktérů, hodnotit jejich význam v rozvoji lokální kultury obcí a nakonec aktivitu menších obcí (Chlum, Tichonice, Kladruby) komparovat s aktivitou většího městyse. Konkrétně budu sledovat činnost (pořádání aktivit) následujících aktérů: v obci Chlum Sbor dobrovolných hasičů Chlum, Sportovní klub Chlum a obecní úřad; v obci Tichonice Fotbalový oddíl TJ Sokol Tichonice, Sbor dobrovolných hasičů Tichonice, Klub maminek BASAMA a obecní úřad; v obci Kladruby pak Sbor dobrovolných hasičů Kladruby, Fotbalový klub Slovan Kladruby, Občanské sdružení Keep Respect a obecní úřad.

Zpracování tohoto tématu má význam nejen pro obce Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby, ale rovněž pro další obce, které se mohou spolkovou činností v dané oblasti inspirovat.

následují akce sportovní a kulturní. Byly porovnávány pořádané aktivity podle cílové skupiny, na kterou se zaměřují. Pro účely bakalářské práce byly stanoveny tři cílové skupiny – děti, mládež a dospělí. Analýza dat ukázala, že aktéři pořádají akce zaměřené na všechny věkové kategorie. Především nově vzniklá občanská sdružení (Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Kácovska a Občanské sdružení Kopretinka) výborně doplňují nabídku akcí pro krajní věkové skupiny.

²Starší generace (nad 55 let) za důležité považuje nově založené Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Kácovska. Život

2. Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je porovnat a zhodnotit, jaký význam má spolková činnost ve zkoumaných obcích do tří set obyvatel Chlum, Tichonice a Kladruby, zda a jakým způsobem přispívá ke zkvalitnění a rozvoji lokálního života a lokálního společenství v obcích. Výchozí myšlenkou diplomové práce je výzkumná otázka proč se malé obce do tří set obyvatel, které znám (Chlum, Tichonice a Kladruby), jeví stejně aktivní jako městys Kácov, který čítá téměř třikrát tolik obyvatel. Cílem diplomové práce je tedy zjistit, co je důvodem toho, že se menší obce do tří set obyvatel jeví stejně aktivní, jako větší městy.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. Teoretická část práce, jako předpoklad zpracování části empirické, vychází z prostudování teoretické literatury, odborných zdrojů, pramenů, kronik, materiálů a dokumentů vztahujících se ke sledované problematice. Na základě toho je vysvětleno základní teoretické zázemí ke zkoumání problematiky rozvoje venkova, rozvoje regionů a spolkové činnosti. Teoretická část práce také přibližuje nové programové období EU, a to především prostřednictvím komparace dokumentů z období 2007-2013 a 2014-2020.

Prostřednictvím sekundární a komparativní analýzy dat propojím teoretickou a empirickou část práce. Nejprve budu v menších obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby) zkoumat stejná kritéria, jako v práci bakalářské (Jirků, 2014), tedy aktéry působící ve sledovaných obcích a aktivity, které v obcích pořádají. Aktéry můžeme obecně klasifikovat dle několika kritérií. Jedním z nich je rozdělení aktérů dle sektorů, ve kterých působí na aktéry sektoru veřejného, podnikatelského a neziskového. V empirické části diplomové práci budou sledováni skupinová aktéři sektoru neziskového (spolky a sdružení) a sektoru veřejného (obecní úřady), stejně jak tomu bylo v práci bakalářské (Jirků, 2014). Tyto skupiny aktérů ve sledovaných obcích pořádají většinu aktivit. Zastoupení podnikatelského sektoru je v obcích mizivé a aktivity individuálních aktérů podnikatelského sektoru mají v obcích velmi nízkou četnost a nepravidelný charakter. Vliv těchto aktérů na kvalitu života v obcích tedy nebude v diplomové práci zkoumán. Aktivity budou v empirické části diplomové práce členěny dvojím způsobem, stejně jak tomu bylo v práci bakalářské (Jirků, 2014). První z nich dělí aktivity do pěti skupin na aktivity kulturní, zábavné, sportovní, folklórní a vzdělávací³. Druhým způsobem je pak členění

³Kulturní aktivity zahrnují tvorbu a prezentaci děl z hudební, výtvarné, či literární oblasti (do kulturních akcí spadá rovněž sledování sportovních utkání). Zábavné aktivity označují činnosti a příležitosti ke zpříjemnění volného času a k pobavení. Sportovní aktivity jsou založeny na pohybové aktivitě účastníků, za dodržování předem stanovených pravidel. Folklórní aktivity představují udržování lidových tradic a obyčejů spojených s lokalitou. Aktivity vzdělávací zahrnují

aktivit podle cílové skupiny na aktivity zaměřené na děti, mládež, či dospělé⁴. Zjištění budou porovnána s výstupy mé bakalářské práce (Jirků, 2014), jejímž cílem bylo zjistit a zhodnotit, jaký význam má spolková činnost rozvoji městyse Kácov. Cíl tedy směřuje ke komparaci aktivity menších obcí (Chlum, Tichonice, Kladruby) oproti obci třikrát větší (městys Kácov). Hlavním kritériem velikosti obce je počet obyvatel. Srovnání aktivity obcí bude prováděno především poměrem počtu aktérů a pořádaných aktivit k počtu obyvatel jednotlivých obcí.

V návaznosti na uvedené výstupy bude následně sekundární a komparativní analýza dat rozšířena o komparaci spolupráce aktérů při pořádání aktivit v jednotlivých obcích (a to menších - Chlum, Tichonice, Kladruby, i větším městys) a zhodnocení vlivu spolupráce aktérů na počet pořádaných aktivit v obcích. Dále bude sekundární a komparativní analýza dat rozšířena o analýzu majetkového vybavení všech sledovaných obcí (Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby). Bude zjišťována hodnota majetkového vybavení obcí využívaného k pořádání aktivit a zdroje, ze kterých bylo vybavení v obcích pořízeno. Následně pak bude zhodnocen vliv majetkového vybavení obcí na pořádání aktivit.

Na sekundární a komparativní analýzu dat naváže empirické šetření prováděné prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů s aktéry působícími ve veřejném a neziskovém sektoru ve sledovaných obcích Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby. Cílem empirického šetření je objasnit důvody občanské angažovanosti aktérů, zjistit jaké předpoklady jsou potřebné k aktérství v daných obcích, odhalit důvody případné spolupráce aktérských seskupení při pořádání aktivit, zjistit povědomí aktérů o aktivitách pořádaných v ostatních sledovaných obcích a jejich názor na aktivitu vlastní obce v porovnání s aktivitou ostatních sledovaných obcí. Doplňkově bude použita technika pozorování. Data, získaná terénním šetřením budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována. Prostřednictvím komparace zjištěných výstupů chci přispět k objasnění rozdílů mezi aktivitou menších obcí do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice, Kladruby) v porovnání s třikrát větším městys Kácov. Empirická část diplomové práce sleduje mechanismy ovlivňující lokální společenství obcí zdola, tj. endogenními faktory rozvoje. Doplňkově bude zjišťováno, zda je život lokálních společenství obcí ovlivňován materiálním vybavením, které do jisté míry, souvisí s exogenními faktory rozvoje.

příležitosti k učení se něčemu novému v oblasti teoretické i praktické. I přes výše uvedené rozdělení, nelze všechny akce jednoznačně definovat. Pro přesnější určení je tedy v některých případech použita kombinace více typů.

⁴Kategorie děti zahrnuje účastníky do patnácti let, skupina mládež obsahuje účastníky v rozmezí od patnácti do osmnácti let a nejširší skupinou jsou pak dospělí, kam spadají všichni účastníci starší osmnácti let.

Způsob provádění kvalitativního a kvantitativního výzkumu se významně liší především z hlediska redukce informací. V sociální realitě všechno souvisí se vším. A ovšem, zkoumat všechno není možné. V sociologii se musíme smířit s tím, že budeme pracovat s neúplnou analýzou neúplně popsaného systému. Spolehlivě lze vysvětlit pouze chování systému, který je informačně uzavřen, tedy popsán v úplnosti a který nesmí být ovlivňován ničím z vnějšího světa, o čem by výzkumník nevěděl (Disman, 1995, str. 5). V následující tabulce jsou uvedeny hlavní rozdíly kvantitativního a kvalitativního výzkumu z hlediska redukce informace.

Tabulka 1 - Redukce informace v kvantitativním a kvalitativním výzkumu

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Omezený rozsah informace o velice mnoha jedincích	Mnoho informací o velmi malém počtu jedinců
Silná redukce počtu pozorovaných proměnných a silná redukce počtu sledovaných vztahů mezi těmito proměnnými	Silná redukce počtu sledovaných jedinců
Generalizace na populaci je většinou snadná a validita této generalizace je měřitelná	Generalizace na populaci je problematická a někdy i nemožná

Zdroj: Disman, 2011, str. 286.

Provádění kvantitativního a kvalitativního výzkumu se významně liší také ve všech fázích. Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz, k čemuž se uplatňuje metoda dedukce, kdy se postupuje přes teorie, hypotézy, sběr dat, analýzu dat a závěry k teoriím. V kvantitativním výzkumu jsou zkoumány velké vzorky osob a tzv. sekundární data. Reliabilita⁵ je vyšší a validita⁶ naopak nižší, než je tomu u druhého typu výzkumu.

Cílem kvalitativního výzkumu je především porozumění sociální situaci a vytvoření teorie o ní, k čemuž je používána metoda indukce. Ta začíná sběrem dat, pokračuje předběžnými závěry, opakovaným sběrem dat až do teoretického nasycení k závěrům a teoriím. Zkoumané vzorky jsou malé (několik osob až desítky osob). Kvalitativní výzkum sleduje tzv. primární data a zajišťuje naopak vyšší validitu a nižší reliabilitu výzkumu.

Z hlediska zaměření práce je třeba užít jak přístupu kvantitativního, tak kvalitativního. Pro naplnění cíle práce a zhodnocení situace v jednotlivých obcích, které budou vzájemně komparovány, je třeba nejprve analyzovat množství tzv. sekundárních dat. V praktické části práce budou proto nejprve užity metody kvantitativní analýzy dat - analýza dokumentů a sekundární a komparativní analýza dat, v rámci kterých bude provedena sociodemografická analýza sledovaných obcí, analýza dat

⁵Reliabilita znamená spolehlivost výzkumné metody (techniky) a úroveň její stability v čase. Tzn. opakováním výzkumu za stejných podmínek získáme stejné výsledky.

⁶Validita je platnost, která prakticky znamená, že výsledky výzkumu odpovídají skutečnosti.

o aktérech, aktivitách a majetkovém vybavení jednotlivých obcí⁷. Obce přitom budou průběžně komparovány. V kapitole navazující na sekundární a komparativní analýzu dat bude využit přístup kvalitativní skrze sledování sociálních jevů pomocí techniky polostandardizovaných rozhovorů. Doplnkově bude použita technika pozorování. Jak již bylo uvedeno, cílem empirického šetření je objasnit důvody občanské angažovanosti aktérů, zjistit jaké předpoklady jsou potřebné k aktérství v daných obcích, odhalit důvody případné spolupráce aktérských seskupení při pořádání aktivit, zjistit povědomí aktérů o aktivitách pořádaných v ostatních sledovaných obcích a jejich názor na aktivitu vlastní obce v porovnání s aktivitou ostatních sledovaných obcí. Pro zjišťování uvedených skutečností je nezbytné porozumění sociální situaci v obcích a vytvoření teorie o ní. Z tohoto důvodu budou prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů sledovány data z výpovědí malého počtu dotazovaných aktérů (dvou aktérů z každé ze sledovaných obcí, tedy celkem osmi aktérů), od kterých bude zjišťováno velké množství informací. Analýza takto získaných (tzv. primárních) dat pomůže k částečnému objasnění zkoumané problematiky.

V empirické části diplomové práce dojde k propojení výzkumu kvantitativního (analýza dokumentů, sekundární a komparativní analýza dat) s výzkumem kvalitativním (polostandardizované rozhovory, technika pozorování), analýze a následné syntéze získaných poznatků a jejich porovnání s teoretickou částí práce za účelem nekompletního a komplexního vysvětlení principů endogenního rozvoje (což není ani cílem této práce), ale k jeho alespoň částečnému porozumění objasnění právě v rámci stanoveného cíle této diplomové práce.

⁷ Analyzovaná data budou čerpána z oficiálních internetových stránek obcí a jednotlivých spolků, kronik obcí, informačních brožur obcí a spolků, e-mailové komunikace se zástupci obecních úřadů obcí, spolků a sdružení a z webových stránek českého statistického úřadu.

3. Regionální rozvoj a rozvoj venkova

Teoretická část práce bude ve třetí a čtvrté kapitole objasňovat teoretické zázemí regionálního/rurálního rozvoje včetně aktérů rozvoje a jejich aktivit. Zachycení této problematiky je předpokladem pro zpracování částí praktické. Ve čtvrté kapitole se bude práce zabývat aktéry rozvoje a jejich klasifikací, nehmátatelnými formami kapitálu, nástroji a prostředky lidského jednání, sociálním konstruktivismem, lokální kulturou a lokálním aktérstvím. Úvod třetí kapitoly je věnován teoriím regionálního rozvoje, udržitelnému rozvoji a třem přístupům k regionálnímu/rurálnímu rozvoji (endogennímu, exogennímu a neendogennímu). Následuje podkapitola zabývající se faktory, které regionální a rurální rozvoj klíčově ovlivňují. Pro zpracování praktické části je nezbytné porozumění regionálnímu prostoru České republiky. Tomu je věnována následující podkapitola, která se zabývá možnostmi klasifikace prostoru ČR. V závěru kapitoly nalezneme strategické dokumenty EU (ovlivňující regionální a rurální rozvoj členských států) a charakteristiku regionální politiky ČR včetně analýzy dokumentů regionálního rozvoje.

3.1 Teorie regionálního rozvoje

Pojem regionální rozvoj byl již podrobně definován a popsán v bakalářské práci⁸. Pro účely práce diplomové můžeme definici rozšířit – rozvojem se rozumí komplexní systém různých procesů spojených s aktivitami lidí vedoucích k dosažení cílů spojených s něčím novým (zlepšení něčeho). Za samotným rozvojem stojí především intencionalita aktérů – zaměření lidského úsilí a aktivit k určitému cíli.

V obecné rovině můžeme rozvoj označit jako proces pozitivních změn, kdy od sebe odlišujeme rozvoj extenzivní (zlepšení kvantitativních ukazatelů) a rozvoj intenzivní (změny v kvalitativních ukazatelích, nejčastěji v sociálně-ekonomické a přírodní oblasti)⁹. V návaznosti na toto rozlišení je nutné posuzovat vedle naplnění kvantitativních charakteristik¹⁰ také dosažení stanovených cílů ve smyslu dopadů dosažených realizací jednotlivých aktivit¹¹. Konkrétní představa o žádaném rozvoji je pak spojena především

⁸ Velký sociologický slovník vysvětluje slovo rozvoj ve dvou kontextech. Jako rozvoj trvale udržitelný a rozvoj vědeckotechnický. Trvale udržitelný rozvoj je českým vyjádřením anglického pojmu „sustainable development“, který vyjadřuje takový vývoj lidské společnosti, který umožňuje žijícím generacím uspokojovat své potřeby tak, aby nebyly omezovány možnosti budoucích generací uspokojovat své potřeby. V podstatě jde o rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů. Vědeckotechnický rozvoj je pak široký pojem zahrnující tvorbu a uvádění poznatků vědy a techniky do společenské praxe, realizaci objevů, vynálezů a zlepšení, změn v organizaci práce a řízení, které vedou k růstu ekonomické efektivnosti (Velký sociologický slovník, 1996, str. 956).

⁹ Některé informace pro zpracování této kapitoly diplomové práce byly čerpány z přednášek k předmětu Sociální a regionální rozvoj v ZS akademického školního roku 2015/2016. Získané informace byly následně rozšířeny a doplněny autorkou.

¹⁰ Kvantitativní charakteristiky – např. počet vybudovaných ubytovacích kapacit, či délka vybudovaných komunikací.

¹¹ Příkladem dopadů realizace aktivit je např. usnadnění dojížděky za prací, či zkvalitnění poskytovaných služeb cestovního ruchu.

s vnímáním jednotlivých proměn ze strany aktérů (obyvatelé, podnikatelé, politici představitelé, úředníci veřejné správy atd.). Regionální rozvoj je komplexem procesů, které probíhají uvnitř regionu. Rozvoj se stává ryze subjektivní veličinou, která se odvíjí od hodnotové orientace občanů, či lokálních autorit. Směřování rozvoje se odvíjí od místních zdrojů a rozvoj získává obrysy přeměnou zdrojů na rozvojové potenciály. Oproti tomu regionální růst je chápán jako zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období, vede k polarizovanému rozvoji, čímž regionální rozdíly spíše zvětšuje. Pro rozvoj regionu, či lokality je přitom nezbytné, aby experti (vědci) neustále konzultovali své zjištění a nová východiska vedoucí k rozvoji oblasti s lidmi, kteří v regionech a lokalitách žijí (tzv. laici) (Sucháček, 2005).

Problematika regionálního a rurálního rozvoje se dostaly do popředí zájmu především od druhé poloviny 90. let minulého století. Od té doby je jim v České republice věnována stále větší pozornost. Neexistuje jediná všeobjímající teorie regionálního rozvoje, ani jeden univerzální model, jak úspěšně provádět rozvoj regionů a venkova. Odpověď na existující různorodost lze spatřovat především v diverzitě lidských aktivit, vedených různými cíli, zájmy a představami. Vzhledem k různosti chápání významu, principů a provádění regionálního rozvoje a rozvoje venkova, je jasné, že jejich pochopení není jednoduchou záležitostí. Přesto je možné stanovit jisté principy a postupy, které je možné v řadě případů aplikovat. Vždy je však třeba dobře vnímat jednotlivosti a jednat flexibilně. Lidé, sociálně jednající jedinci vstupující mezi sebou do interakcí, jsou hlavními činiteli regionálního rozvoje. Z tohoto důvodu je nutné pracovat s vědami, které se lidmi (jejich skupinami, vzájemnými vztahy a interakcemi) z různých pohledů zabývají. Především to budou sociální vědy, dále pak vědy přírodní, technické, společenské (humanitní), lékařské, či zemědělské.

Tabulka 2 - Vědní obory a jejich místo v regionálním a rurálním rozvoji

Sociální vědy	psychologie, ekonomie, vzdělávání, antropologie, etnografie, demografie, geografie, management, právo, lingvistika, politologie, sociologie.
Přírodní vědy	biologie, chemie, matematika, fyzika, nauka o zemi
Technické vědy	mechanické inženýrství, elektroinženýrství, stavitelství, geodézie, průmyslová chemie, metalurgie
Společenské (humanitní) vědy	historie, literatura, jazyk, filozofie, umění, náboženství
Lékařské vědy	medicína, zdravotní vědy
Zemědělské vědy	agronomie, zootechnika, rybářství, lesnictví, zahradnictví, veterinární lékařství

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z tabulky výše je patrné, že jsou regionální vědy propojeny s desítkami dalších vědních oborů, což poukazuje na skutečnost, že je regionální rozvoj a rozvoj venkova ve své podstatě záležitostí multidisciplinární (zahrnuje řadu disciplín), interdisciplinární (je na průsečíku řady disciplín) a transdisciplinární (dává vzniknout nové vědní disciplíně, kdy

vědci (experti) neustále konzultují svá zjištění s „laiky“ - těmi, kdo v regionech žijí). Rozvojové aktivity jsou tedy objektem společného zájmu několika disciplín, přičemž vlastní rozvoj leží na jejich průsečíku a zahrnuje řadu aktérů¹² „*Propojení a polyfoničnost společně s paralelností je momentem, který v současné době dodává novou podobu regionálnímu a rurálnímu rozvoji*“ (Blažek, 1998). V tabulce číslo dva jsou uvedeny základní podoby novodobého pohledu na regionální rozvoj a rozvoj venkova. Pro tato paradigmatická východiska jsou v regionálním i rurálním rozvoji typická slovní spojení začínající post.

Tabulka 3 - Podoby regionálního a rurálního rozvoje

Post-industriální (post-produktivistická)	Mimo produkce (výroby) a materiální hodnoty je regionální a rurální rozvoj zaměřen také na jiné okolnosti - životní prostředí a kvalitu života.
Post-fordistická	Zdůrazňuje flexibilitu a diverzitu všeho a všech, neustálou změnu, zvýšené zavádění informačních a komunikačních technologií.
Post-moderní	Eliminuje tlaky vnějších pravidel připravených speciálně školenými legitimizovanými odborníky, do navrhování regionálního rozvoje zahrnuje různé aktéry (nejen odborníky), rozbíjí zažitě vzory, zdůrazňuje fragmentaci rozvoje do různých akcí (rozvoj není ucelený), vyzdvihuje neexistenci jediného způsobu, jak rozvíjet regiony - předkládá možnosti neustále flexibilní volby z řady různých způsobů rozvoje.

Zdroj: Vlastní zpracování (podle Blažek, 1998).

Teorii regionálního rozvoje, které lze různým způsobem členit, byl vytvořen velký počet. V historicky prvních teoriích regionálního rozvoje se zpravidla vyskytují protikladné výchozí principy. Jako základní hrubé dělení můžeme označit dvě protichůdné teorie - konvergenční a divergenční teorii. Konvergenční teorie jsou teoriemi regionální rovnováhy, jejichž hlavní tendencí je vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Naopak autoři divergenčních teorií – teorií regionální nerovnováhy – jsou přesvědčeni, že v průběhu vývoje dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů (Blažek, Uhlíř, 2002, str. 13). Z tohoto základního rozdělení pak vychází mnoho dalších teorií, které však již nezastávají pouze jeden názorový pól, ale naopak přiznávají současnou existenci a spolupůsobení opačného procesu.

Vývoj obecných přístupů k regionálnímu rozvoji je dále ovlivněn otázkou role státu ve vztahu ke společnosti a ekonomice. Stanovení určité vhodné míry zásahů státu do ekonomické oblasti se prolíná především s určením přiměřeného kompromisu mezi principem zásluhovosti a principem solidarity¹³ a s otázkou nerovnosti v sociálním a ekonomickém vývoji¹⁴. Historický vývoj hlavních etap teorií regionálního rozvoje a regionální politiky je shrnut v následující tabulce.

¹² Viz kapitola 4.5 – klasifikace aktérů rozvoje.

¹³ Vnímání těchto principů je velmi individuální a proměnné z hlediska času i prostoru a tak je stanovení ideální míry takřka nemožné.

¹⁴ Příčiny nerovnosti mohou být vnitřní - vrozené dispozice a vlastnosti, či vnější povahy – ekonomické poměry ve státě, či regionu, společenské postavení, fyzicko-geografické podmínky.

Tabulka 4 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920-1940)	Teorie regionální rovnováhy (hlavně tzv. neoklasické modely)	Základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950-1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokační instituce)
Neomarxistický (1970-1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. v bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti celého státu
Neoliberální (1975-...)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Institucionální (1980-...)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, str. 14.

Trvale udržitelný rozvoj

Pojem trvale udržitelný rozvoj je ve Velkém sociologickém slovníku definován jako takový vývoj lidské společnosti, který umožňuje žijícím generacím uspokojovat své potřeby tak, aby nebyly omezovány možnosti budoucích generací uspokojovat své potřeby. Jde o rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů (Plamínek, 1996).

V rámci projektů je možné identifikovat řadu provozních variant vhodných pro udržitelný rozvoj. Pochopení trvale udržitelného rozvoje je v praxi rozvoje venkova však mnohem rozmanitější a méně standardizované, než je tomu v politických programech. Ze znalostních forem vystupují postupy pro udržitelný rozvoj venkova, které jsou méně hierarchické, než postupy, které se využívají v programech politických (vycházejících spíše z cílových skupin, příjemců a místních obyvatel, než aktérů v rámci politického procesu), což vyžaduje více hloubkové studium znalostních interakcí v oblasti řízení zdrojů (Bruckmeier, Tovey, 2008).

Bruckmaier a Tovey ve své studii uvádějí, že v rozvoji venkova je v současné době klíčové (znovu)zapojení ekosystémů a sociálních systémů a udržování spojitosti mezi nimi v průběhu času, což vyžaduje kombinaci znalostí a praktické diskuze s místními aktéry. Konstrukce ukazatelů k měření pokroku v přechodu k udržitelnosti (měřeného prostřednictvím interdisciplinárních analýz sociálně-ekologické změny) představuje spojení vědeckých a politických diskursů. Při tom je nutné mít určitý znalostní základ pro hodnocení příležitostí rozvoje venkova a umění vidět nové příležitosti k rozvoji lokality. (Bruckmaier, Tovey, 2008).

3.2 Endogenní, exogenní a neoendogenní přístup k regionálnímu rozvoji

Vedle základního členění přístupů regionálního rozvoje na endogenní a exogenní se v současné době objevují také nové moderní přístupy, pro které je charakteristická značná metodologická roztržitost, rozdílné vymezení hlavních aktérů a mechanismů regionálního rozvoje a různorodá doporučení pro praktickou regionální politiku. Vedle uvedených přístupů se začíná uvažovat také přístup neoendogenní, který ve své podstatě navazuje na přístup endogenní a dává mu nový rozměr.

Exogenní (vnější) a endogenní (vnitřní) přístup vznikly jako dva základní teoretické koncepty v počátcích uvažování o přístupech k regionálnímu rozvoji. Tyto dva směry v podstatě zobecňují prvotní výsledky činností regionalistů. Zastávají dva protipóly, které ale přesto nestojí v úplné opozici. Do 70. let 20. století převládal především přístup exogenní, zahrnující podporu lokalit a regionů shora - od centra, státu, Evropské unie. V rámci Evropské unie byly takto zaostávající regiony definovány do jednotlivých kategorií, podle typu znevýhodnění, a následně odpovídajícím způsobem financovány. Od 70. let byl pak větší důraz kladen na přístup endogenní, který ve své podstatě převládá dodnes. Soudobá tendence vede ke snaze rozvíjet lokalitu zevnitř, mobilizací vnitřních dostupných zdrojů (integrovaných zdrojů technického, technologického, hospodářského, sociálního a kulturního charakteru). V rámci endogenního přístupu by místní aktéři v jednotlivých lokalitách měli umět rozpoznat rozvojové předpoklady a překážky, snažit se vytěžit co nejvíce z vnitřního potenciálu obce, či lokality, při respektování principů trvale udržitelného rozvoje. Geografické a kulturní odlišnosti od ostatních lokalit by měli udržovat, dále rozvíjet a chápat je jako příležitosti k zatraktivnění lokality (dále viz kapitola 4.2 - teritoriální kapitál). Vnější podpora shora by pak měla být pouze vedlejší, dodatková (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 84).

Tabulka 5 - Základní charakteristiky exogenního a endogenního regionálního rozvoje

	Exogenní přístup	Endogenní přístup
Hlavní řídicí místo	Centrum	Lokalita
Způsob řízení	Centralistický (moc centrálních úřadů)	Decentralizovaný (moc lokálních úřadů a administrativní autonomie vyšších územních samosprávných celků)
Hlavní zdroje regionálního rozvoje	Vnější zásahy ekonomického charakteru, technické inovace	Vnitřní zdroje integrovaného charakteru, sociální inovace
Hospodářský potenciál regionu	Agglomerační (externí) úspory, úspory pracovních nákladů (ceny a mzdy)	Lidský kapitál (znalosti, schopnosti a jejich využití)
Hlavní výkonné subjekty rozvoje	Globální firmy diktující podmínky v daném prostředí	Lokální firmy reagující na podmínky daného prostředí
Potřeba investic	Do technicko-ekonomických oblastí	Do vzdělávání (rekvalifikace, inovace)
Hlavní efekt	Optimální výběr lokalizace výrobních faktorů z hlediska firmy = „vítězí globalita“	Optimální výběr výroby lokálních firem z hlediska prostředí = „vítězí lokalita“

Zdroj: Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 84.

Pro lepší orientaci v rozdílech mezi endogenním a exogenním přístupem k regionálnímu rozvoji, jsou jejich základní charakteristiky shrnuty v tabulce č. 5 výše.

Regionální politika aplikovaná od druhé poloviny 70. let je specifická tím, že kombinuje značné množství různorodých přístupů. Blažek dokonce současné období regionální politiky nazývá elektrickým (Blažek, 1999). Podle Blažka a Uhlíře (2002) je společným jmenovatelem opatření dneška silná endogenní orientace, vyznačující se snahou o iniciaci lokálního a regionálního potenciálu¹⁵. Dalším znakem je častá věcná i finanční participace soukromého a veřejného sektoru reflektující postfordistické racionalizační tendence a zdůrazňující jedinečnost každého regionu a lokality.

Tabulka 6 - Přístupy k regionálnímu rozvoji

Obecné paradigma	Charakteristické rysy	Regionální politika
Liberální /neintervencionistické/ endogenně rozvojové	Prostorový vývoj tenduje k rovnováze, není nutno zasahovat do tržních procesů. Neintervencionistický přístup.	„Dělníci za práci“, nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil.
Keynesiánské /intervencionistické/ exogenně rozvojové.	Prostorový vývoj tenduje k nerovnováze, zásahy do tržních procesů jsou nutné. Intervencionistický přístup.	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic do problémových regionů.
Marxisticko-socialistické /extrémně intervencionistické.	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, nutnost plánování a řízení prostorového vývoje. Intervencionistický přístup.	Centrální plánování a řízení prostorového vývoje ignorující regionálně-tržní signály.
Moderní /“transformovaný“ neoendogenní rozvoj/ vytváření rámcových podmínek pro endogenní iniciativy.	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, je nutno využít regionální potenciál. Spíše neintervencionistický přístup.	Podpora prostředí, ve kterém se bude dařit networkingu, malým a středním firmám, inovacím, učení se. Zvýšení kvality místních a regionálních institucí, konkurence a kooperace.

Zdroj: Sucháček, J. (2005): Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace?

V souhrnné tabulce výše jsou uvedeny klíčové charakteristiky přístupů k regionálnímu rozvoji, které rozšiřují informace z tabulky č. 4 věnované hlavním vývojovým etapám teorií regionálního rozvoje a regionální politiky. Vývoj přístupů zahrnuje čtyři obecná paradigma - od liberálního endogenně rozvojového, přes keynesiánské exogenně rozvojové a marxisticko-socialistické paradigma, až k paradigmatu modernímu - „transformovanému“ neoendogennímu rozvoji, který vytváří rámcové podmínky pro endogenní aktivity a dává jim nový rozměr.

V období neoendogenního přístupu k regionálnímu rozvoji jsou v podstatě aplikovány i postupy a nástroje používané již dříve, jsou však rozšířeny o nové,

¹⁵ Mezi aplikovaná opatření patří například podpora malým a středním firmám, podpora tvorby a šíření inovací, deregulační a decentralizační opatření, podpora partnerství veřejného a soukromého sektoru (public private partnership), programy následné péče o zahraniční investory (follow up programmes, after care programmes), investice do lidských zdrojů, či podpora kvality životního a sociálního prostředí.

kvalitativně širší přístupy, kterým je společná snaha o řešení příčin regionálních problémů, nikoli jen jejich následků, jak tomu bylo v předcházejících etapách regionálního rozvoje. Přístupy k podpoře rozvoje přitom odráží názorovou pluralitu na regionální rozvoj, která je pro dnešní dobu typická. Jejich společným jmenovatelem zůstává stimulace endogenního potenciálu regionů napomáhající jejich rozvoji. Regionální dimenze je zohledňována také v rámci sektorových politik. Prvním takovým případem je politika hospodářské a sociální soudržnosti EU, která vznikla propojením regionální politiky se sociální politikou a částí zemědělské politiky v roce 1989¹⁶(Blažek a Uhlíř, 2002).

3.3 Faktory regionálního rozvoje

Hlavními faktory regionálního rozvoje jsou tři základní faktory existence společnosti -přírodní časoprostor, lidé a jejich seskupení (viz dále, oddíl 4.1 a 4.4) a kultura (viz oddíl 4.5). Tito činitelé jsou pro regionální rozvoj stejně důležité a jsou vzájemně propojeni. Region (venkov) je společností existující v prostoru a v čase, tvořenou lidmi, kteří jsou ve vzájemné interakci, čímž udržují a utváří určitou kulturu.

Regionální rozvoj je obecně ovlivňován řadou faktorů, mezi které patří například faktory ekonomické, infrastruktura, demografický vývoje vývoj trhu práce, postavení regionální politiky v systému veřejných politik státu, setrvačnost regionální struktury státu, cíle EU a jejich politik, organizace veřejné správy, technologické změny a inovace, kvalita životního prostředí a životních podmínek obyvatelstva, kulturní potenciál či cestovní ruch.

S faktory regionálního rozvoje pracují také Strategie regionálního rozvoje ČR, v jednotlivých programových obdobích však se jejich vymezení nepatrně liší, viz dále.

Tabulka 7 - Komparace hlavních faktorů regionálního rozvoje ve SRR ČR 2007-2013 a 2014-2020

Strategie regionálního rozvoje ČR	Hlavní faktory regionálního rozvoje
2007-2013	lidé, osídlení, ekonomika regionů, technická a dopravní infrastruktura, využívání a správa krajinného potenciálu a ochrana životního prostředí, využití kulturního potenciálu, cestovní ruch, veřejná správa
2014-2020	přírodní poměry, ekonomika, obyvatelstvo, struktura osídlení, infrastruktura, veřejná správa

Zdroj: Vlastní zpracování.

Cílem regionálního rozvoje je podle SRR ČR 2014-2020 konkurenceschopný region, přitažlivý pro investory a obyvatele, který si zároveň dokáže uchovat vysokou

¹⁶ „Příkladem zřetelného zpracování regionální dimenze do sektorových politik, anebo přímo jejich zaměření na snížení rozdílů mezi regiony, může být například odlišná výše investičních pobídek podle jednotlivých typů regionů v rámci politiky na podporu přílivu zahraničních investic nebo vyšší míra spolufinancování ze zdrojů státního rozpočtu v případě, že se daná akce (např. projekt rozvoje regionálního školství) realizuje v zaostávajícím regionu. Výrazným rysem současně (nejen) regionální politiky je také zvýšený důraz na monitorování průběhu podpůrných programů a hodnocení jejich účinnosti a efektivnosti“ (Blažek a Uhlíř, 2002).

kvalitu životního prostředí. Strategie přitom definuje šest klíčových faktorů ovlivňujících rozvoj území (viz tabulka výše), které jsou následně syntetizovány do tří základních pilířů¹⁷ - ekonomický rozvoj a regionální konkurenceschopnost, územní soudržnost a environmentální udržitelnost (SRR ČR 2014-2020, 2013, str. 9).

Ve SRR ČR 2007-2013 byl počet definovaných faktorů (oblastí) regionálního rozvoje o dva pojmy vyšší (viz tabulka). Strategie jednotlivé oblasti dále člení na dílčí podsložky a zdůrazňuje, že významným faktorem regionálního rozvoje postindustriální společnosti jsou především lidské zdroje. Strategie rovněž uvádí, že stupeň vývoje české společnosti a poznání socioekonomických procesů, lze v ČR ztotožnit s dosaženou úrovní v nejvyspělejších státech světa (SRR ČR 2007-2013, 2006, str. 14).

3.4 Regionální prostor České republiky, klasifikace prostoru ČR

Termín region není jednoznačně definován. Region je sociální konstrukcí, přičemž konstruován může být podle několika hledisek (např. politicko-administrativního, geograficky -fyzikálního, demografického, hospodářského, kulturního, historického apod.). Pohled na region liší i podle jednotlivých odborníků. Hudečková, Lošťák a Ševčíková vymezují region jako „*sociálně geografický subsystém, přičemž současné sociálně geografické subsystémy jsou výsledkem formování nové geografické organizace společnosti*“ (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 24).

V současné době existuje několik typologií, podle kterých jsou regiony v ČR členěny. Např. Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020, která dělí regiony na rozvojová území, stabilizovaná území a periferní území. V souladu se zákonem 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje a Strategií regionálního rozvoje ČR 2014-2020 jsou na úrovni obcí s pověřenou působností vymezeny státem podporované regiony, které jsou děleny do dvou kategorií - podle charakteru jejich zaostávání - na hospodářsky problémové regiony¹⁸ a ostatní regiony.

¹⁷ „Úroveň a společné působení faktorů v jednotlivých pilířích určují regionální konkurenceschopnost daného území, současně jejich vzájemný vztah signalizuje vyváženost a možné problémy v dalším rozvoji. Zvolený postup je v souladu s přístupy uplatňovanými v hodnocení regionálního rozvoje v tradičních zemích EU i přístupy Evropské komise k regionální a kohezní politice. Pro účely detailního posouzení bylo hodnocení provedeno v úrovni regionů NUTS III, a s využitím vhodné zvolených metodických postupů až v úrovni obcí s rozšířenou působností“ (SRR ČR 2014 - 2020, 2013, str. 9).

¹⁸ Kategorie hospodářsky problémových regionů slučuje dva typy regionů užívaných do roku 2014 -strukturálně postižené regiony a hospodářsky slabé regiony - do jedné kategorie vzhledem k víceméně shodným charakteristikám negativních vývoje.

3.4.1 Klasifikace prostoru v ČR dle územní samosprávy

Základní územní členění prostoru České republiky je dáno členěním územní samosprávy (sociální konstrukce dle politicko-administrativního hlediska). Elementárními jednotkami jsou obce, obce s pověřeným obecním úřadem, obce s rozšířenou působností a kraje. Definice jednotek spolu s aktuálním počtem těchto jednotek v ČR k 1. 1. 2015 je uvedena v tabulce č. 8. V České republice aktuálně evidováno celkem 6253 obcí.

Tabulka 8 - Členění prostoru ČR dle územní samosprávy

Jednotka	Definice	Počet jednotek ¹⁹
Obec	Obec je základním, územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce (<i>obec I. stupně</i>)	6253
Obec s pověřeným obecním úřadem (POÚ)	Obce s pověřeným obecním úřadem (<i>obce II. stupně</i>) a obce s rozšířenou působností (<i>obec III. stupně</i>) vykonávají konkrétní přenesenou působnost označenou v zákonech a jiných právních předpisech. Na rozdíl od obce I. stupně obecní úřad vedle přenesené působnosti vykonávají v rozsahu jim svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem.	393
Obec s rozšířenou působností (ORP)		205
Kraj	Kraj je územní společenství občanů, které má právo na samosprávu	14

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (§1, §64, §66), zák. č. 129/2000 Sb., o krajích (§1), ČSÚ.

Výčet obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností je explicitně vymezen v příloze zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích stanovuje, že „*obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády*“ (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, §3)²⁰.

V mnoha odborných studiích i jiných publikacích se setkáme s pojmem malá obec, která je nejčastěji vymezována dle ukazatele počtu obyvatel. Stanovené hranice počtu obyvatel se však různí. Malými obcemi jsou často označovány obce do 2 000 obyvatel. Maříková pak označuje malé obce jako obce do 500 obyvatel a navíc stanovuje termín venkovská obec, kterou je obec, do 2000 obyvatel (Maříková, P., 2005)²¹. V odborné literatuře se tedy setkáváme kromě pojmu malá obec i s termínem venkovská obec. Oba pojmy přitom mnohdy splývají.

¹⁹ Údaje aktuální k 1.1.2015 dle ČSÚ (dostupné z <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/verejna-sprava/spravni-cleneni/>).

²⁰ Přijetím předpisu 234/2006 Sb. došlo k významné úpravě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (a také několika dalších zákonů). Uvedený předpis vedle statutu města, u kterého podmínky pro jeho získání nedoznaly změn, nově zavádí, či obnovuje již neužívaný status městyse. „*Obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády*“ (zákon č. 234/2006 Sb., §3). Stanovení městyse se tak děje totožným způsobem jako u měst, avšak zákon nestanovuje žádné kritérium. Posouzení žádosti je tak zcela na uvážení předsedy Poslanecké sněmovny. Druhou změnou je obnovení statutu města nebo městyse pro ty obce, které takový status držely před 17. květnem 1954 (den účinnosti zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech). Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví den, kdy se obec stává městem, nebo městysem (zákon č. 234/2006 Sb.)

²¹ Perlín navrhuje stanovit limitní hranici pro venkovské obce na úrovni 3 000 obyvatel. Jednak tím podle něj dojde ke sjednocení statistických ukazatelů s dikcí zákona 128/2000 Sb., o obcích a dále jsou do takto pojímané kategorie zařazeny i větší venkovské obce jižní a jihovýchodní Moravy, které často překračují limitní hranici 2 000 obyvatel (Perlín R., 2009).

3.4.2 Klasifikace prostoru ČR dle jednotek NUTS

Nomenklatura územně statistických jednotek NUTS je modelem typologie regionů, vzniklým na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek. Uvedená typologie regionů je používána ve všech zemích Evropské unie. Členění slouží především pro statistické účely, mezinárodní a národní srovnávání regionů, regionalizační činnosti a potřeby regionální politiky. V tabulce č. 9 je uveden přehled kategorií spolu s velikostním vymezením a aplikací na Českou republiku.

Tabulka 9 - Nomenklatura územně statistických jednotek NUTS

Jednotka NUTS	Velikostní vymezení	Aplikace na ČR ²²
NUTS 0	Stát	není
NUTS 1	3-7 milionů obyvatel	Česká republika
NUTS 2	800 tisíc - 3 miliony obyvatel	8 regionů soudržnosti ²³
NUTS 3	150 tisíc - 800 tisíc obyvatel	14 krajů ²⁴
LAU 1	-	77 okresů
LAU 2	Obce	6253 obcí

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro čerpání finančních zdrojů z fondů EU se nejčastěji využívá kategorie regionů NUTS II. V České republice bylo z tohoto důvodu vytvořeno osm regionů soudržnosti, které zahrnují jeden až tři kraje ČR při respektování jejich hranic.

3.4.3 Klasifikace venkovského prostoru

V bakalářské práci byl venkov definován jako „*obydlený prostor mimo městské lokality, který bývá tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství, menší hustotou obyvatel a celkově jiným způsobem života. Tím je myšleno především větší propojením s přírodou a jiná sociální struktura ve srovnání s městem*“ (Hudečková, 1996, str. 1380). Typickou sídelní jednotkou venkova je vesnice, přičemž tyto dva pojmy jsou v mnoha ohledech používány jako synonyma. Ze sociologického hlediska je venkov vymezován především ve smyslu venkovské (rurální) komunity, která se vyznačuje, oproti komunitě městské (urbánní), specifickými znaky jako jsou vyšší míra vzájemné sociální závislosti, menší variabilita profesních možností, menší sociální diferenciací a zúžený prostor sociální mobility, silnější vazba na tradice, slabší sklon k sociálním změnám, vyšší míra sociální kontroly a rozhodující určení přírodním prostředím (Hudečková, 1996, str. 1380). Pro určení venkovských oblastí jsou v současné době využívány především následující klasifikace.

²² Údaje aktuální k 1.1.2015 (dostupné z <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/verejna-sprava/spravni-cleneni/>).

²³ Regiony soudržnosti ČR: Praha, Střední Čechy, Severozápad, Severovýchod, Jihozápad, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko.

²⁴ Kraje ČR: Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Plzeňský, Jihočeský, Středočeský, hlavní město Praha, Vysočina, Pardubický, Královéhradecký, Olomoucký, Jihomoravský, Zlínský a Moravskoslezský kraj.

3.4.4 Klasifikace venkovského prostoru ČR dle metodiky OECD

Dle metodologie OECD²⁵ jsou regiony v České republice členěny do tří kategorií podle hustoty osídlení. Původní model klasifikace venkova podle stupně rurality²⁶ zahrnoval dva dílčí kroky. Na úrovni obcí (LAU 2) byly identifikovány venkovské obce, jako ty obce, jejichž hustota zalidnění byla pod 150 obyvatel na km². Následně pak byly definovány tři kategorie regionů – viz tabulka níže.

Tabulka 10 - Kategorizace regionů dle metodiky OECD 2007-2013

Kategorie	Podmínka
Převážně venkovské regiony (PRR - predominantly rural regions)	více než 50% obyvatel žije ve venkovských obcích
Středně venkovské regiony (SRR - intermediate rural regions)	15%-50% obyvatel žije ve venkovských obcích
Převážně městské regiony (PUR - predominantly urban regions)	ve venkovských obcích žije méně než 15% obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování dle Programu rozvoje venkova 2007-2013.

Od roku 2005 byla navíc zohledněna přítomnost centra. Bylo-li v převážně venkovském regionu městské centrum s více než 200 tisíci obyvateli představujícími alespoň 25% populace celého regionu, byl převážně venkovský region neklasifikován na středně venkovský. V případě, že ve středně venkovském regionu bylo městské centrum s více než 500 tisíci obyvateli představujícími minimálně 25% populace regionu, byl středně venkovský region neklasifikován na převážně městský region (Program rozvoje venkova 2007-2013, 2010, str. 15).

V současné době začíná být postupně využívána nová upravená metodika pro sledování míry rurality. Klíčovou změnou je zvýšení limitu hustoty obyvatel. Jako venkovské obce jsou nyní definovány obce, které mají méně než 300 obyvatel na km², přičemž je hustota zalidnění sledována na mřížku buněk o rozloze 1 km². Na sloučenou mřížku buněk (přílehlé oblasti, které splňují kritérium hustoty obyvatel) je aplikována minimální velikost počtu obyvatel. Následně je určen tzv. urbánní klastr, který slouží k následné kategorizaci regionu. O urbánní klastr se jedná v případě, že součet populace sousedících (přílehlých) venkovských oblastí je vyšší než 5000 obyvatel (Program rozvoje venkova 2014-2020, 2014). Obdobně jako v původním modelu jsou nakonec definovány tři kategorie regionů - viz tabulka níže.

²⁵ Zkratka OECD pochází z anglického Organisation for Economic Cooperation and Development, v překladu tedy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. OECD je mezivládní organizací čtyřiatřiceti ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. Organizace vznikla v roce 1961. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů.

²⁶ Původní model klasifikace regionů byl definován v Programu rozvoje venkova 2007-2013 a oficiálně používán do konce roku 2014. Od roku 2015 se postupně přechází na klasifikaci venkovských regionů dle nového upraveného modelu.

Tabulka 11 - Kategorizace regionů dle metodiky OECD 2014-2020

Kategorie	Podmínka
Převážně venkovský region	mimo urbánní klastry žije více než 50% celkové populace regionu
Středně venkovský/ středně městský region	mimo urbánní klastry žije v regionu 20%-50% celkové populace
Převážně městský region	mimo urbánní klastry žije méně než 20% celkové populace regionu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Programu rozvoje venkova 2014-2020.

Přesto, že k reálné změně venkova, či regionů nedošlo, z pohledu vymezení venkovských obcí a kategorizace regionů se od roku 2014 významně změnil vzhled struktury venkovských a městských oblastí napříč všemi státy Evropské unie.

3.5 Strategické dokumenty regionálního rozvoje na území EU

Nástrojem regionálního rozvoje je institucionalizovaná regionální politika jako součást politik sociálních a hospodářských formulovaných na odpovídající národní nebo nadnárodní úrovni. Mezi strategické dokumenty určující směřování Evropské unie v dlouhodobém horizontu můžeme zařadit strategie definující cíle Evropské unie na období deseti let. V období od roku 2000 do roku 2010 se jednalo o Lisabonskou strategii. Následně vychází rozvojové aktivity ze Strategie Evropa 2020, která určuje dlouhodobé cíle Evropské unie v horizontu let 2010-2020.

V rámci Evropské unie se předpokládá působení v souladu se Společným strategickým rámcem 2014-2020²⁷, jenžna základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1083/2006 umožňuje koordinované využití pěti Evropských strukturálních a investičních fondů, kterými jsou Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond.

V souladu se Společným strategickým rámcem 2014-2020 by členské státy EU měly připravit a po konzultacích s EU podepsat Dohodu o partnerství pro programové období 2014-2020, která věcně pokrývá oblasti a programy všech fondů uvedených ve Společném strategickém rámci.

Lisabonská strategie

Strategickým cílem EU, definovaným v Lisabonské strategii je, že se má EU do roku 2010 stát nejkonkurenceschopnější ekonomikou světa. Evropská rada tehdy vyvodila závěr nutné radikální transformace evropské ekonomiky, která oživí ekonomickou dynamiku a vysoce navýší konkurenceschopnost EU opřenou o znalosti. Lisabonská strategie obsahuje tři hlavní pilíře – ekonomický, sociální a ekonomický – v rámci nichž je

²⁷ Společný strategický rámec nahradil pro období 2014-2020 Strategické obecné zásady společenství pro soudržnost platné pro období 2007-2013.

navrženo pět cílů (směrů nápravy), kterých má být dosaženo do roku 2010 (Lisabonská strategie, 2000). Souhrn pěti cílů je včetně kritérií uveden v tabulce č. 12.

Tabulka 12- Lisabonská strategie – pět cílů EU do roku 2010

Směry nápravy - 5 cílů do roku 2010	Kritérium
Zvýšení přírůstku zaměstnanosti	Dosáhnout do roku 2010 míry zaměstnanosti v EU v průměru 70%
Vytvoření znalostní ekonomiky a znalostní společnosti všeobecným přístupem k internetu (ve veřejné správě, školách a podnicích)	Zvýšení výdajů na výzkum a vývoj o 3% do roku 2010 Finanční podpora inovací
Provádění ekonomických reforem	Vytvoření plně funkčního vnitřního trhu Liberalizování síťových odvětví (energetika, telekomunikace, doprava a pošta) Odstranění překážek podnikání Zlepšení soutěžního prostředí
Modernizace evropského sociálního modelu	Zpružnění trhu práce Reforma penzijního a zdravotního systému
Péče o kvalitu života a udržitelný rozvoj	Snížení emisí skleníkových plynů Šetrné nakládání s přírodními zdroji Rozvoj udržitelné dopravy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Lisabonská strategie stanovovala ambiciózní cíle, které EU nebyla schopna (vzhledem k širokému rozsahu směrů nápravy a značně obecným kritériím) naplnit. Strategie Evropa 2020 definuje kritéria pro splnění definovaných cílů mnohem konkrétněji. Bere v potaz, že samotný ekonomický růst není jediným důležitým kritériem vyspělých států. Důraz je v nové strategii kladen především na růst udržitelný, inteligentní a podporující začlenění (viz dále).

Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 (Strategie pro inteligentní růst podporující začlenění) je právě aktuální desetiletou strategií Evropské unie, ze které v současné době vychází veškeré rozvojové aktivity. Strategie byla koncipována v roce 2010 a v časovém horizontu tak navázala na Lisabonskou strategii. V reakci na změny odehrávající se Evropě, stanovuje Strategie Evropa 2020 novou vizi evropského sociálně tržního hospodářství 21. století. Jejím hlavním cílem je dosáhnout hospodářského růstu a větší zaměstnanosti. Není určena pouze pro překonání současné krize, ale má také pomoci řešit nedostatky současného modelu hospodářského růstu a vytvořit podmínky pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění²⁸.

Strategie Evropa 2020 předkládá tři vzájemně se posilující priority: inteligentní růst (rozvíjení ekonomiky založené na znalostech a inovacích), udržitelný růst (podpora konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky méně náročné na zdroje) a růst

²⁸ Dostupné na http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm.

podporující začlenění (podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností).

Dále je pak stanoveno pět hlavních cílů včetně kritérií (viz tabulka č. 13), kterých má Evropská unie do roku 2020 dosáhnout.

Tabulka13-Strategie Evropa 2020 - pět cílů EU do roku 2020

5 cílů do roku 2020	Kritérium
Zaměstnanost	Zaměstnat 75% osob ve věkové kategorii 20-64 let
Výzkum a vývoj	Investovat do výzkumu a vývoje 3% HDP EU
Změna klimatu a udržitelné zdroje energie	Snížit emise skleníkových plynů o 20% ve srovnání se stavem v roce 1990 (nebo dokonce o 30%, pokud k tomu budou vytvořeny podmínky)
	Zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20%
	Zvýšit energetickou účinnost o 20%
Vzdělávání	Snížit míru nedokončení studia pod 10%
	Dosáhnout ve věkové kategorii 30-34 let alespoň 40% podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva
Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení	Snížit alespoň o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení

Zdroj: Vlastní zpracování dle Sdělení komise EVROPA 2020, 2010, str. 5.

K dosažení stanovených cílů má přispět sedm stěžejních iniciativ (viz tabulka níže). Jedná se o oblasti nových zdrojů růstu a pracovních míst, díky nimž mohou orgány EU a vnitrostátní orgány členských států zapojit své úsilí do několika oblastí. U každé iniciativy přitom musí být činnost koordinována tak, aby se akce vzájemně podporovaly²⁹.

Tabulka14 - Strategie Evropa 2020 – sedm stěžejních iniciativ

Priorita	Iniciativa
Inteligentní růst	Digitální agenda pro Evropu
	Unie inovací
	Mládež v pohybu
Udržitelný růst	Evropa méně náročná na zdroje
	Průmyslová politika pro éru globalizace
Růst podporující začlenění	Program pro nové dovednosti a pracovní místa
	Evropská platforma pro boj proti chudobě

Zdroj: Vlastní zpracování dle Sdělení komise EVROPA 2020, 2010, str. 5,6.

Kromě zmíněných nástrojů využívá EU také evropský jednotný trh, rozpočet EU a zahraničněpolitický program, jejichž prostřednictvím přispívá k naplňování stanovených priorit.

²⁹ Dostupné na http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_cs.htm.

3.6 Regionální politika ČR

Vzhledem k tomu, že je Česká republika členskou zemí Evropské unie, musí také ve své politice regionálního rozvoje na cíle stanovené Evropskou unií ve strategiích rozvoje (viz výše oddíl 3.5) do jisté míry navazovat. „Regionální politika České republiky je významnou průřezovou koordinační státní politikou, která definuje soubor intervencí zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí na podporu opatření vedoucích k ekonomickému růstu a vyváženému rozvoji regionů. Staví na vazbách s ostatními veřejnými politikami a vytváří hlavní východiska pro formulaci regionálních přístupů v rámci sektorových a odvětvových politik a je jedním z hlavních nástrojů pro koordinaci územního rozvoje na celostátní úrovni“ (SRR ČR 2014-2020, 2013, str. 78). Regionální politika je přitom úzce provázána s kohezní politikou EU na regionální úrovni a částečně také se Společnou zemědělskou a rybářskou politikou EU. V neposlední řadě na ni navazují politiky krajských samospráv.

3.6.1 Základní dokumenty regionálního rozvoje ČR

Hlavními dokumenty regionálního rozvoje v České republice jsou zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, Strategie regionálního rozvoje ČR, Program rozvoje venkova a Program obnovy a rozvoje venkova. Dokumenty vztahující se k regionálnímu rozvoji lze členit podle úrovně, na kterou jsou zaměřeny - jedná se o dokumenty na úrovni nadnárodní (EU), úrovni národní (ČR) a na úrovni krajské (jednotlivé kraje). Souhrn dokumentů rozřazených podle programového období a úrovně, na kterou se jejich působnost vztahuje, nalezneme v souhrnné tabulce níže.

Tabulka 15 - Dokumenty s vlivem na regionální rozvoj ČR v programových obdobích 2007-2013 a 2014-2020

Úroveň	Programové období 2007-2013	Programové období 2014-2020
Nadnárodní - Evropská unie	Lisabonská strategie (2000-2010), Strategie Evropa 2020 (2010-2020)	Strategie Evropa 2020 (2010-2020)
	Strategické obecné zásady společenství pro soudržnost 2007-2013	Společný strategický rámec 2014-2020
Národní - Česká republika	Zákon č.248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje	Zákon č.248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje
	Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013	Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020
	Národní strategický referenční rámec ČR	Dohoda o partnerství 2014-2020
	Národní rozvojový plán 2007-2013	Národní rozvojové priority ČR pro období 2014+
	Program rozvoje venkova 2007-2013 Program obnovy a rozvoje venkova	Program rozvoje venkova 2014-2020 Program obnovy a rozvoje venkova
NUTS II	Operační programy Národního strategického referenčního rámce 2007- 2013 - tematické a regionální operační programy (ROP)	Operační programy Dohody o partnerství 2014-2020
Krajská - jednotlivé kraje	Strategie rozvoje kraje Program rozvoje kraje	Strategie rozvoje kraje Program rozvoje kraje

Zdroj: Vlastní zpracování.

Následující část práce je zaměřena na jednotlivé základní dokumenty regionálního rozvoje České republiky.

Zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Předmětem úpravy zákona 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje je stanovení podmínek pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje a s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí. Dále zákon vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti, definuje územně statistické jednotky NUTS a regionální radu regionů soudržnosti, či vymezuje pojmy související s regionálním rozvojem (Zákon 248/2000 Sb., §1).

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje v daném období a nástrojem realizace regionální politiky a koordinace působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. Strategie propojuje odvětvová hlediska (témata a priority) s územními aspekty. Z časového hlediska se jedná o střednědobý dokument obsahující dlouhodobý pohled na regionální rozvoj ČR i krátkodobé realizační kroky (SRR ČR 2014-2020, 2013, str. 4). Strategie se zabývá regionálními průřezovými veřejnými politikami především z hlediska vnitřní diferenciací typů a úloh regionů a jejich součástí. Zohledňována jsou přitom hlediska konkurenceschopnosti rozvojového potenciálu, rozdílná dynamika socioekonomického rozvoje regionů a jejich územních celků, prevence vzniku disparit, vliv na sociální soudržnost, prevence sociálního vyloučení, vliv na životní prostředí a udržitelný rozvoj regionů, požadavky na zabezpečování veřejných služeb a role samotných regionálních aktérů (SRR ČR 2014-2020, 2013, str.78).

Dlouhodobá vize regionálního rozvoje České republiky je ve SRR ČR 2014-2020 definována pomocí čtyř hlavních cílů, pokrývajících čtyři prioritní oblasti. V rámci jednotlivých oblastí jsou pak vymezeny konkrétní priority a opatření, prostřednictvím kterých dojde k naplnění cílů. V předchozím programovém období byl ve SRR ČR 2007-2013 vymezen jeden globální cíl a k němu tři cíle strategické, zahrnující opatření, pomocí kterých bude cílů dosaženo.

V tabulce č. 15 jsou komparovány cíle Strategií regionálního rozvoje ČR ve dvou na sobě navazujících programových obdobích.

Tabulka 16-Komparace Strategií regionálního rozvoje ČR pro období 2014-2020 a 2007-2013 podle cílů

	Cíle	Prioritní oblast	Priorita
2014-2020	Růstový cíl „Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů“	1. Regionální konkurenceschopnost	P. 1: Využití potenciálu rozvojových území P. 2: Rozvoj klíčové infrastruktury nadregionálního významu
	Vyrovňovací cíl „Zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů“	2. Územní soudržnost	P. 3: Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových území P. 4: Vyvážený rozvoj stabilizovaných území P. 5: Oživení periferních území
	Preventivní cíl „Posílit environmentální udržitelnost“	3. Environmentální udržitelnost	P. 6: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů v regionech P. 7: Ochrana přírody a krajiny, kvalitní a bezpečné prostředí pro život
	Institucionální cíl „Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů“	4. Veřejná správa a spolupráce	P. 8: Zkvalitnění institucionálního rámce pro rozvoj regionů P. 9: Podpora spolupráce na místní a regionální úrovni
2007-2013	Globální cíl: „Vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“ Strategické cíle: I. Rozvojově zaměřený cíl: „Zvýšení ekonomického a environmentálního potenciálu, konkurenceschopnosti a sociální úrovně regionů ČR na úroveň srovnatelnou s vyspělými regiony Evropy“ II. Disparitně zaměřený cíl: „Zastavení růstu a postupné snižování nepřiměřených regionálních disparit a využívání specifík území“ III. Instrumentální cíl: „Institucionální a finanční zabezpečení strategie“	1. Evropský a národohospodářský strategický rámec	P1.1: Institucionální systém podpory rozvoje regionů a jejich spolupráce P1.2: Výkonná a efektivní veřejná správa v regionech P1.3: Zabezpečení zdrojů financování regionální politiky
		2. Ekonomika regionů	P2.1: Vytváření podmínek pro dynamický hospodářský rozvoj regionů ČR P2.2: Zvyšování konkurenceschopnosti MSP P2.3: Podpora inovačního podnikání a výzkumu v regionech P2.4: Tvorba pracovních míst
		3. Lidé a osídlení	P3.1: Podpora investic do lidského kapitálu P3.2: Sídelní struktura a bydlení P3.3: Sociální soudržnost v regionech založená na rovnosti příležitostí P3.4: Rozvoj a regenerace měst
		4. Infrastruktura	P4.1: Zajištění regionální a nadregionální dopravní dostupnosti P4.2: Zajištění kvalitní regionální, meziregionální a neregionální dopravní obslužnosti P4.3: Rozvoj energetických, spojových sítí a zařízení v regionech P4.4: Rozvoj informačních technologií v regionech
		5. Příroda, krajina a životní prostředí	P5.1: Ochrana životního prostředí včetně přírody P5.2: Šetrné nakládání s materiálovými a energetickými zdroji P5.3: Environmentální vzdělávání, poradenství a osvěta
		6. Cestovní ruch	P6.1: Organizace a management cestovního ruchu P6.2: Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu P6.3: Rozvoj produktu a služeb cestovního ruchu
		7. Kultura	P7.1: Organizace a řízení kulturních aktivit P7.2: Rozvoj kulturní infrastruktury a služeb P7.3: Zachování a využívání kulturních památek P7.4: Vzdělávání a informovanost
		8. Problémová území	P8.1: Zvýšení ekonomické výkonnosti problémových území P8.2: Intervence na trhu práce v územích s neúměrně vysokou nezaměstnaností P8.3: Podpora řešení specifických problémů rozvoje venkova a periferních území

Zdroj: Vlastní zpracování dle SRR ČR 2014-2020, str. 79 a SRR ČR 2007-2013, str. 79.

Program rozvoje venkova 2014-2020

Program rozvoje venkova je střednědobý dokument vydávaný Ministerstvem zemědělství ČR zpravidla na období sedmi let v souladu s programovými obdobími Evropské unie³⁰. Hlavním cílem PRV 2014-2020 je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER³¹, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenství a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví³².

Během programového období 2014-2020 je do českého zemědělství průběžně investováno celkem 3,1 miliardy EUR (tj. více než 84 miliard korun). Alokace finančních prostředků je plánována následovně³³.

Tabulka 17 - Oblasti finanční podpory PRV 2014-2020 a procentní rozdělení podpory

Oblast podpory	Procentní část celkových vynaložených finančních prostředků
Ochrana životního prostředí	64,2 %
Konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví	17%
Hospodářský rozvoj LEADER	7,5%
Organizace potravinového řetězce, dobré životní podmínky zvířat	5%
Přenos znalostí, inovace, spolupráce	3,8%
Technická pomoc	1%
Účinné využívání zdrojů, přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku	0,8%
Staré závazky - PUZČ	0,7%

Vlastní zpracování dle <https://www.szif.cz/cs/prv2014>.

Z tabulky výše vyplývá, že je v současném období klíčová především podpora ochrany životního prostředí. Následuje konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a hospodářský rozvoj iniciativy LEADER.

Program obnovy a rozvoje venkova 2015

Program obnovy a rozvoje venkova je nástrojem domácího původu, který vydává každý rok Ministerstvo pro místní rozvoj. „Cílem programu je formou dotace podpořit obnovu a rozvoj venkovských obcí. Program předpokládá participaci obyvatel venkova,

³⁰ Program rozvoje venkova na období 2014-2020 byl Evropskou komisí oficiálně schválen 26. 5. 2015 (dostupné z <https://www.szif.cz/cs/prv2014>).

³¹ Osa Leader (tj. Iniciativa Leader) je program, který zahrnuje realizaci spolupráce obcí. V rámci tohoto programu se na území ČR vytváří tzv. místní akční skupiny, které na bázi spolupráce seskupují venkovské oblasti, což ve výsledku vede k rozvoji venkova a mikroregionů.

³² Státní zemědělský intervenční fond (dostupné na <https://www.szif.cz/cs/prv2014>).

³³ Z toho bude 2,3 miliardy EUR (63 miliard korun) z unijních zdrojů a 768 milionů EUR (21 miliard korun) z českého rozpočtu (dostupné z <https://www.szif.cz/cs/prv2014>).

občanských spolků a sdružení přibližně jejich obce v souladu s místními tradicemi. Příjemci podpory jsou vymezeni a specifikováni pro jednotlivé dotační tituly zvlášť. Obecně se však jedná o obce či svazky obcí” (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015). Finance jsou rozdělovány na základě čtyř dotačních titulů: Podpora vítězů soutěže Vesnice roku, podpora zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obci, podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova a podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci.

Evropská unie realizuje cíle kohezní politiky³⁴ v rámci sedmiletých programových období, pro které členské státy vypracovávají programové dokumenty. V nich jsou definovány nové cíle a priority a stanoven rozpočet. Evropská unie se v současné době řídí schváleným Společným strategickým rámcem pro koordinované využití fondů v letech 2014-2020. Každý členský stát vytváří svůj Národní rozvojový plán, ve kterém popisuje hlavní rozvojové problémy země. Jelikož vždy nemusí platit, že priority rozvoje státu odpovídají i prioritám celoevropské politiky soudržnosti na nadnárodní úrovni, je třeba najít jejich společný průnik. Tím je v současné době Dohoda o partnerství 2014-2020, která vymezuje podobu politiky hospodářské a sociální soudržnosti na území členského státu.

Dohoda o partnerství 2014-2020

„Dohoda o partnerství 2014-2020 je základní zastřešující dokument pro čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů v současném programovém období. Pro Českou republiku jsou v tomto období vyčleněny prostředky ve výši téměř 24 miliard eur. Dohoda o partnerství analyzuje na základě evropských, národních i regionálních strategických dokumentů současnou socioekonomickou situaci České republiky, zdejší disparity, rozvojové potřeby a potenciál. Definiuje priority a očekávané výsledky pro celé programové období. Tato analýza je klíčovým ukazatelem, kam bude směřována podpora z evropských strukturálních a investičních fondů“(Dohoda o partnerství, 2013). Dohoda o partnerství stanovuje konkrétní operační programy, z nichž je možné čerpat finanční podporu z EU. Souhrnně jsou operační programy a fondy uvedeny v tabulce č. 18. Dohoda o partnerství 2014-2020 tematicky navazuje na Národní strategický referenční rámec uplatňovaný v ČR v programovém období 2007-2013. Při porovnání s NSRR 2007-2013 se počet operačních programů snížil.

³⁴ Kohezní politika neboli politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti, je spolu se Společnou zemědělskou politikou nejvýznamnější politikou Evropské unie. Obecným cílem kohezní politiky je podle článku 174 Lisabonské smlouvy snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů, snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti za účelem harmonického vývoje Evropské unie (www.mmr.cz).

Národní strategický referenční rámec 2007–2013

NSRR 2007-2013 byl v daném období klíčovým dokumentem, na jehož základě bylo možné čerpat dotace z kohezního fondu a strukturálních fondů. Jeho globální cíl je totožný s globálním cílem Národního rozvojového plánu³⁵. Od tohoto cíle se poté odvíjí čtyři strategické cíle NSRR: konkurenceschopná česká ekonomika; otevřená, flexibilní a soudržná společnost; atraktivní prostředí a vyvážený rozvoj území. Národní strategický referenční rámec 2007-2013 přímo definuje konkrétní operační programy, z nichž bylo v daném období možné čerpat finanční podporu z EU.

Finanční nástroje užívané v programovacím období 2007-2013 a 2014-2020 se mírně liší. V následující tabulce jsou komparovány cíle (oblasti podpory z fondů EU) a finanční nástroje (fondy, ze kterých je podpora čerpána) pro jednotlivá období.

Tabulka 18 - Oblasti podpory z fondů EU a jednotlivé finanční nástroje³⁶

	Cíle/ oblasti podpory z fondů EU	Finanční nástroje
Programovací období 2007-2013	Cíl konvergence	FS -Fond soudržnosti
		ERDF- Evropský fond regionálního rozvoje
		ESF - Evropský sociální fond
Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	Cíl Evropská územní spolupráce	ERDF-Evropský fond regionálního rozvoje
		ESF-Evropský sociální fond
Programovací období 2014 - 2020	Cíl investice pro růst a zaměstnanost	ERDF - Evropský fond regionálního rozvoje
		EFRR - Evropský fond pro regionální rozvoj
		ESF - Evropský sociální fond
	Cíl Evropská územní spolupráce	FS - Fond soudržnosti
		EFRR - Evropský fond pro regionální rozvoj
	ESF - Evropský sociální fond	
	FS - Fond soudržnosti	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Wokoun, 2008, str. 366 a Dohoda o partnerství 2014-2020.

Jak již bylo uvedeno, počet operačních programů se v Dohodě o partnerství 2014-2020, oproti Národnímu strategickému referenčnímu rámci 2007-2013, snížil. NSRR definoval celkem čtyřadvacet operačních programů, které dělil do čtyř kategorií na tematické operační programy, regionální operační programy, nadnárodní operační programy a dva operační programy pro Prahu. Dohoda o partnerství definuje již pouze sedmnáct operačních programů, které dělí do tří skupin na národní operační programy, nadnárodní operační programy a jeden operační program pro Prahu. Zásadní změnou je tedy zrušení regionálních operačních programů zaměřených na podporu jednotlivých regionů soudržnosti (NUTS II).

V následující tabulce jsou komparovány operační programy definované pro období 2007-2013 a 2014-2020 spolu s výší finanční podpory pro jednotlivé operační programy.

³⁵ „Globálním cílem Národního rozvojového plánu v období 2007 – 2013 je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“ (NRP 2007- 2013).

³⁶ Vedle finančních nástrojů uvedených v tabulce x, existují ještě dva další fondy - Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, ze kterého je financován Program rozvoje venkova a Evropský námořní a rybářský fond, ze kterého je financován operační program rybnářství.

Tabulka 19 - Operační programy 2007-2013 a 2014-2020 pro ČR

24 operačních programů pro období 2007-2013		Peněžní prostředky 2007 – 2013 v mld. EUR	17 operačních programů pro období 2014-2020		Peněžní prostředky 2014 - 2020 v mld. EUR
8 tematických OP	OP Doprava	5,82	9 národních OP	OP Doprava	4,7
	OP Podnikání a inovace	3,12		OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	4,3
	OP Životní prostředí	4,92		OP Životní prostředí	2,6
	OP Výzkum a vývoj pro inovace	2,07		OP Výzkum, vývoj a vzdělání	2,8
	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	1,83		OP Zaměstnanost	2,1
	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1,88		OP Technická pomoc	0,22
	OP Technická pomoc	0,229		Integrovaný regionální OP	4,6
	Integrovaný OP	1,62		Program rozvoje venkova	2,3
7 regionálních OP	ROP NUTS II Severozápad	4,66		OP Rybářství	0,03
	ROP NUTS II Moravskoslezsko				
	ROP NUTS II Jihovýchod				
	ROP NUTS II Severovýchod				
	ROP NUTS II Střední Morava				
	ROP NUTS II Jihozápad				
	ROP NUTS II Střední Čechy				
2 OP Praha	OP Praha konkurence schopnost	0,24	1 OP Praha	OP Praha – pól růstu	0,20
	OP Praha adaptabilita	0,108			
7 nadnárodních OP	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko		7 nadnárodních OP	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko			OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko			OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko			OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko			OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko	
	OP Meziregionální spolupráce			OP Meziregionální spolupráce	
	OP Nadnárodní spolupráce			OP Nadnárodní spolupráce	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z tabulky č. 19 je patrné například výrazné snížení finančních prostředků pro operační program životní prostředí a operační program pro Prahu. Více finančních prostředků je naopak alokováno do národních operačních programů, nahrazujících tematické a regionální operační programy. Integrovaný operační program (2014-2020) obsahuje zhruba stejné finanční prostředky jako osm regionálních operačních programů (2007-2013). Navíc je však na úrovni národních operačních programů alokováno 2,3 mld. EUR na program rozvoje venkova, který využívá samostatný finanční nástroj (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) a 0,03 mld. EUR na operační program rybařství financovaný také ze samostatného fondu (Evropský námořní a rybářský fond).

4. Aktéři regionálního a rurálního rozvoje a jejich aktivity

Kapitolačtyři se zabývá aktéry regionálního a rurálního rozvoje a jejich aktivitami. V úvodu jsou popsány nehmatatelné formy kapitálu – kapitál lidský, kulturní a intelektuální. Následuje nastínění možností koordinace jednání aktérů skrze instituce a sociální kapitál. Při hledání rozvojových potenciálů lokalit se uplatňuje metoda sociálního konstruktivismu, která je spolu s cíli jednání aktérů popsána v další podkapitole. Následuje klasifikace aktérů regionálního a rurálního rozvoje a téma lokální kultury a lokálního aktérství. Závěr kapitoly tvoří spolková činnost a úprava spolkového práva v ČR.

4.1 Vymezení pojmů aktér a aktivita

Pojem aktér pochází z latinského „actor“, což v překladu znamená jednající. Aktér je nositelem, iniciátorem a realizátorem sociálních činností. Obvykle je pojem identický s pojmem individuum, v širším slova smyslu zahrnuje také sociální skupiny jako možné nositele aktivit. V moderní sociologii se pojem aktér objevuje v řadě kontextů, z nichž nejvýznamnější jsou teorie sociálního systému Talcotta Parsonse a akcionalistická teorie Alaina Touraine (Petrusek, 2009). Pro účely diplomové práce je důležitý zejména činný aktér, jak ho charakterizuje Touraine.

Touraine uvádí, že klíčovým pro rozvoj regionů a lokalit je aktér činný. V rámci akcionalistické teorie Tourain uvádí, že je třeba se zajímat o to, jak aktér sám k tvorbě sociálního světa přispívá, jak jej spoluutváří, interpretuje a racionalizuje, jak jej aktivně uchopuje jako „svůj svět“ a současně jak se vyrovnává s tím, že je „vržen“ do sociálních situací, které si nevolí, a přesto se v nich musí orientovat a rozhodovat. Jak nakládá se svou svobodou, k níž je odsouzen, stejně jako je odsouzen k tomu, že jeho život je konečný a je nutně svázán s koexistencí s jinými lidmi (Petrusek, 2009). *„Je třeba se vzdát iluzorních pokusů analyzovat aktéra mimo jeho vztah k sociálnímu systému, stejně jako naopak pokusů popisovat systém bez jednajícího individua, aktéra“* (Petrusek, 1984, str. 9).

V Parsonsově pojetí (teorii sociálního systému) jsou sociálními aktéry shluky statusů a rolí (složenina, „balík“ statusů a rolí). Parsons pokládá aktéra za jednotku sociálního systému, která je v síti sociálních vztahů a která participuje na vzorcovaném (tj. normami a pravidly řízeném) interakčním systému. Tato participace má dva aspekty: poziční, kdy je aktér umístěn v sociálním systému ve vztahu k jiným aktérům (sociální status aktéra) a procesuální, kdy aktér ve vztahu k jiným aktérům něco dělá, a to ve vazbě na svůj vlastní status a jeho funkcionální význam (role). Sociální struktura odpovídá tomu, co je v rámci sociálního systému relativně stabilní. Sociální systém je systémem interakce individuí,

přičemž tato individua jsou orientována na situaci interakce a sdílejí společný systém kulturních symbolů. Nejjednodušší jednotkou sociálního systému je akt, který je prvkem řetězce vzájemného jednání. Toto vzájemné jednání je uspořádáno do statusů a rolí. Shluky statusů a rolí tvoří sociálního aktéra. Skupiny sociálních aktérů, tedy statusů a rolí vytvářejí kolektivity (Parsons, 1951, str. 25-26).

Jak uvádí Novotná, každý aktér hraje v sociální skupině svoji skupinovou roli, což znamená, že jedná v rámci své skupinové pozice (Novotná, 2010, str. 38). Obecným cílem aktérů je hospodářský růst, zvyšování kvality života obyvatel regionu a rozvoj sociální soudržnosti. *„Pojem sociální soudržnost v sobě zahrnuje sociální vztahy, sdílené identity, mezilidskou důvěru, sociální kontrolu a solidaritu, stejně jako loajalitu a vzájemná očekávání, jež si lidé pravidelně ve svých vzájemných vztazích budují a prokazují”* (Potůček a kol., 2002, str. 146). *„Významní aktéři mají obvykle dostatek kapacit lidských či finančních pro podporu vlastního rozvoje, ostatní subjekty, např. malé obce, neziskové organizace, drobní podnikatelé jsou v řadě oblastí silně limitováni. Pro tyto aktéry se spolupráce stává klíčovou příležitostí pro zlepšení vlastní situace”* (Binek a kol., 2009, str. 39).

Aktivitu můžeme vymezit jako činnost (specifické formy sociálního chování) zaměřené k dosažení určitého cíle. V širším smyslu tento pojem můžeme chápat jako lidskou formu chování, či proces, který je funkčně zaměřen. V užším slova smyslu se jedná o aktivní vztah jedince nebo skupiny k vnějšímu prostředí, jehož předpokladem je vytyčení cíle, použití určitých prostředků k jeho dosažení, a to podle určitých pravidel, jimiž se tento aktivní proces řídí (Petrušek, 2009).

Vzhledem k aktivitám je nutno rozlišovat pojmy chování a jednání. Dvojice těchto pojmů je podle Stebbinse rozlišitelná tak, že chování označuje reakci organismu na mentální, fyziologický nebo biologický stav, která nemá přímou vazbu na vědomí, myšlení a interpretaci tohoto stavu. Jednání je potom bytostně sociální aktivitou, protože je aktem vědomé vůle, je založeno na sociálně naučených a osvojených způsobech myšlení, cítění a jednání, které umožňují zvolit takový akt, který je dané situaci z hlediska aktéra nejprůměrnější (Petrušek, 2009). Aktivita je tedy sociálním jednáním zaměřeným k cíli, proti čemuž je samotné chování pouze reakcí systému.

4.2 Nehmatatelné formy kapitálu - lidský, kulturní, intelektuální a teritoriální (územní) kapitál

Lidský kapitál představuje sumu nemateriálního bohatství, které člověk vlastní a jež využívá k získání určitého příjmu ze svých činností. Lidský kapitál je vždy spojen s konkrétním jedincem, který sám rozhoduje o investicích do tohoto kapitálu prostřednictvím odborné kvalifikace i lékařské péče. Příjem jedince potom závisí na tom, kolik do svého lidského kapitálu investoval a jak jej učinil hodnotným pro poměrování na trhu práce. „*Lidský kapitál jako souhrn lidských znalostí³⁷, dovedností, schopností, jež mají ideální podobu, nemůže být od člověka oddělen, jako je tomu v případě finančního nebo materiálního bohatství*“ (Becker, 1964). Aby mohly být znalosti od člověka odděleny, musí být materializovány. Pak ale ztrácí povahu lidského kapitálu a nabývají povahu kapitálu materiálního. V regionálním a rurálním rozvoji je rozvoj odborné kvalifikace podporován prostřednictvím různých opatření. Důvodem je předpoklad, že odborně kvalifikovaní jedinci více přispívají k rozvoji lokalit, v nichž žijí a tento rozvoj se tak stává udržitelným.

Kulturní kapitál je podobně jako kapitál lidský, také silně vázán na jedince. Bourdieu definuje pojem kulturní kapitál jako „*nástroj přivlastňování symbolického bohatství, které je společností pokládáno za hodno toho, aby bylo vyhledáváno a vlastněno*“ (Hubáček, 1996, str. 474). Na základě výzkumů Bourdieuho bylo prokázáno, že oproti lidskému kapitálu kulturní kapitál zdůrazňuje fakt, že znalosti, které lidé získávají ve školách, nejsou ovlivněny pouze tím, co do nich tito lidé sami investují, ale i tím, odkud pocházejí – to je určitým kapitálem, který již do nich byl investován v minulosti především rodinou (Bourdieu, 1983). Kulturní kapitál tedy mimo biologických předpokladů jedince závisí také na rozvíjení jeho sociálního statusu a vědění (viz níže). Můžeme ho rozdělit na tři složky, které jsou popsány v následující tabulce.

Tabulka 20- Složky kulturního kapitálu

Složka ztělesněná v člověku	Vnější bohatství přetvořené v integrální součást člověka. Nemůže být převáděna na jiné hodnoty, protože je vždy spojena se svým nositelem.
Objektivizovaná složka	Materiální objekty a media, která jsou přenositelná. K jejich použití po přenesení jedinec ale potřebuje mít první složku - ztělesněnou v člověku. Bez umění porozumět, není možno číst <i>knihu</i> , která má v sobě objektivizovaný kulturní a lidský kapitál jiných lidí.
Institucionalizovaná složka	Objektivizuje ztělesněnou složku kulturního a lidského kapitálu ve směru relativní autonomie jeho nositele. Jedná se například o akademické kvalifikace, které umožňují formálně odlišit ztělesněnou složku kulturního kapitálu samouka od toho, kdo prošel specializovanou přípravou. Tato složka ovlivňuje sociální stratifikaci.

Zdroj: Vlastní zpracování.

³⁷ Znalost můžeme chápat jako měnící se systém zahrnující interakce mezi zkušeností, dovednostmi, fakty, vztahy, hodnotami, myšlenkovými procesy a významem (Mládková, 2005, str. 14).

Kulturní kapitál pod sebou v podstatě zahrnuje i kapitál lidský. Miroslav Petrušek uvádí, že lidský kapitál je souhrnem technických dovedností, kterými jeho nositel vládne (schopnost udělat práci). Oproti tomu kulturní kapitál je věděním o tom, jak se práce dělá (symbolická dovednost). Pro oba zmíněné kapitály je společný fakt, že jsou úzce vázány na jedince a bezmaterializace jsou nepřenositelné (Petrušek, 1989).

Na úrovni individuálních osob je to kulturní kapitál (zahrnující kapitál lidský), který je využíván v různém jednání. Na úrovni kolektivních osob pak hovoříme o kapitálu intelektuálním - nehmotném bohatstvím kolektivních osob, které ho využívají, aby dosáhly svých cílů. Intelektuální kapitál přitom pracuje s materializovanými podobami lidského a kulturního kapitálu. Podle Ivany Tiché lze intelektuální kapitál definovat jako rozdíl mezi tržní a účetní hodnotou určitého podniku, který je spojen s jeho na první pohled neviditelnými aktivy, jakými jsou kulturní a lidský kapitál pracovníků podniku, kapitál organizace (patenty, databáze, podniková kultura), či zákaznický kapitál (Tichá, 2005). Zmíněné formy kapitálu vyžadují koordinaci, která je možná právě na úrovni kolektivních osob. Pro efektivní využívání intelektuálního kapitálu bude navíc zapotřebí dalších předpokladů, které existují v tzv. sociálním kapitálu (viz dále oddíl 4.3.1).

Úspěšný regionální a rurální rozvoj je vedle materiálních zdrojů zásadním způsobem ovlivněn bohatstvím soustředěným v nemateriálních (nehmotných) zdrojích, v tom, jak lidé myslí a jednají. Tyto zdroje spojené s kulturou se odrážejí ve schopnosti inovovat a jsou vždy propojeny s určitým územím (jsou lokalizovány). Pojetí teritoriálního (územního) kapitálu říká, že každý region má svůj specifický teritoriální kapitál (materiální, nemateriální, symbolické bohatství), který je odlišný od teritoriálního kapitálu jiných regionů. Teritoriální kapitál propojuje bohatství území s jeho specifiky, čímž utváří předpoklady pro vyšší návratnost investic, jelikož území může své zdroje a potenciály využít efektivněji. Jedná se o klíčový kapitál v endogenním regionálním rozvoji.

4.2.1 Znalosti a vědění

Znalosti a vědění jsou pojmy, které v současné době nabývají v regionálním a rurálním rozvoji stále většího významu. Cíle programů a projektů regionálního a rurálního rozvoje vznikají v hlavách aktérů právě na základě určitých znalostí a vědění. Mezi těmito pojmy je však třeba si uvědomit rozdíl.

Znalosti v kontextu regionálního a rurálního rozvoje chápeme jako dosažitelné specifické výsledky v procesu poznání s fragmentací v různých oblastech a vztažené

k těmto oblastem. Těmito znalostmi (specifickou formou vědomostí) vládne jedinec po absolvování specializované přípravy. Jedná se o kvalifikaci lidí produkující znalosti, která formuje to, co nazýváme lidským kapitálem odrážejícím technické znalosti a dovednosti (Lin, 2003). Znalostipředstavují soukromý majetek, do kterého jedinec investoval, aby mohl vstoupit na trh práce a dosáhl určité návratnosti v podobě daného příjmu.

Vědění je oproti znalostem souhrnem obecnějších hodnot, nabytých v procesech poznání a socializace. Pokud bychom znalosti vnímali jako statek soukromý, budeme vědění považovat za statek veřejný. Vědění mnohem více souvisí se socializací (například v rodině, či ve škole), která formuje občas i zdánlivě nedůležité a obecné schopnosti. Tato socializace pak ve spojení se vzděláním produkuje vědění, které znamená schopnost samostatně a svobodně myslet, umět zpracovávat informace pomocí kategorií vystupujících jako sémantické opozice a umět rozlišit mezi zvláštním kontextem informací a jejich obecným smyslem. Takto chápané pojetí vědění pak propojujeme s kulturním kapitálem, který představuje zdroje získané prostřednictvím sociální identifikace a recipročního uznávání (Lin, 2003).

V regionálním a rurálním rozvoji je tak podpora rozvoje vědění lidí o lokalitách, ve kterých žijí a ve vztahu k podpoře harmonického rodinného života (budování infrastruktury pro aktivní trávení volného času) bezesporu důležitá.

4.3 Nástroje a prostředky lidského jednání

Nástroje a prostředky lidského jednání (aktivit) jsou v jednotlivých typech činností velmi specifické. Na nástroje a prostředky jednání můžeme nahlížet především ze dvou hledisek. Jednak z hlediska objektivního, vnějšího světa, kdy se nástroje jeví jako nezávislé na daném subjektu. Na druhou stranu můžeme prostředky vnímat jako část jednajícího aktéra, kterému umožňují, či usnadňují efektivnější provádění jeho aktivit. V nejširším pojetí pak můžeme na nástroje a prostředky nahlížet jako na něco, co překlenuje subjekt a objekt činností (viz např. teorie Giddense, Bourdieho a Habermase, či teorie institucionální ekonomie³⁸). Nástroje aktérům tedy umožňují a usnadňují dosažení cílů. V souladu s danými cíli, kterých hodlá aktér dosáhnout, a objekty, na které chce konáním aktivit působit, pak aktér volí vhodné nástroje. Volba nástrojů přitom nemůže být plně voluntaristická a nemůže vycházet pouze z představ konkrétního aktéra. Vždy je třeba brát v potaz vnější struktury a vnější objekty, které ovlivňují, či dokonce podmiňují správnou

³⁸ Znáмым příkladem je kladivo, které si představíme jako nástroj aktivit. Samo o sobě existuje nezávisle na člověku, avšak při jeho používání při zatloukání hřebíku, se stává součástí, jakýmsi prodloužením jednajícího aktéra a zesiluje jeho schopnosti.

volbu nástrojů, které zesílí naše přirozené schopnosti a povedou k plánovanému působení aktivit (Lošťák, 2015)

4.3.1 Instituce a sociální kapitál jako nástroje koordinace jednání

Každou činnost směřující k jistému cíli, včetně činností rozvojových, je třeba provádět podle určitých pravidel. V tomto kontextu jsou vnímány instituce, jako každý obecně vykonávaný způsob jednání, který existuje v dané kultuře. Jedná se o schopnost, či zavedený způsob, jakým lidé provádějí určitou činnost. Dle ekonoma D. Northa jsou instituce vymezeny jako „*lidmi vytvořená omezení, která vnášejí strukturu do lidského jednání. Skládají se z formálních omezení (pravidla, zákony, konstituce), neformálních omezení (normy chování, zvyklosti a pravidla jednání uplatňovaná samotnými jednotlivci) a způsobů zajišťování jejich dodržování. Ve svém souhrnu vymezují strukturu stimulů jednotlivých společností a především ekonomik*“ (North 1997, str. 755).

Podle Mlčocha jsou institucemi zavedená pravidla našeho jednání, jejichž prostřednictvím dosahujeme stanovené cíle (Mlčoch, 1997, str. 18). Instituce činí naše jednání méně chaotickým, jsou předpokladem a podmínkou nastolení řádku jednání a představují tak způsoby řešení sociálních problémů. Mlčoch dále uvádí, že pokud je jednání institucionalizováno (jsou mu dána pravidla a tím i řád) probíhá méně problematicky. Konkrétní institucionální struktura společnosti následně povzbuzuje, či naopak podvazuje adaptační efektivnost, schopnost a ochotu společnosti experimentovat, hledat, tvořivě podnikat, podstupovat nevyhnutelná rizika a učit se z omylů a chyb.

Skutečnost, jaké instituce ve společnosti existují, výrazně ovlivňuje i sociální a ekonomický rozvoj regionu, či lokality. Tento fakt je zohledněn také ve Strategii regionálního rozvoje ČR 2014-2020, která jako jeden ze čtyř cílů vymezuje cíl institucionální. „*Nedílnou součástí konkurenceschopnosti je kvalita institucionálního prostředí a kvalita výkonu veřejné správy projevující se v tomto vztahu v kvalitě podnikatelského prostředí*“ (SRR ČR 2014-2020, 2013, str. 20).

Trvale udržitelný regionální rozvoj je založen na efektivním koordinovaném jednání lidí (zvládání dění jednajícími aktéry) sledujících ekonomickou ziskovost, příznivost k životnímu prostředí a sociální akceptovatelnost svého jednání. Sociální instituce v lokalitě a regionu tak spolu s národním a nadnárodním institucionálním uspořádáním přispívají k trvale udržitelnému rozvoji. Institucionální uspořádání přitom existuje jak mezi aktéry (individuálními osobami - lidským a kulturním kapitálem), tak mezi kolektivními osobami (intelektuálním kapitálem).

Podle způsobu vzniku byly vymezeny dva typy institucí – formální a neformální, které jsou spolu s praktickými příklady uvedeny v tabulce č. 21.

Tabulka 21 - Typy institucí podle způsobu vzniku

	Typ instituce	Charakteristika	Příklad/upřesnění
Dle způsobu vzniku	Formální	Formální instituce stanovují formální zákony a úmluvy, které lidem definují samotná pravidla (práva a povinnosti) a poskytují mechanismy k jejich vynucení.	Regulované chování dané předpisem, o jehož dodržování rozhoduje jedinec - směrnice firmy, školní řád Regulované chování s prostředky donucení, kdy je nutné podřízení se celku - tzv. „totální instituce“ - policie, armáda
	Neformální	Neformální pravidla zahrnují očekávání, která jednotlivci mají o nejistých důsledcích akcí a událostí. Operují často mimo formální právní systém a odrážení nepsané kodexy sociálního chování.	Každodenní způsoby jednání ustavující vzorec jednání. Záleží na jedinci, zda je akceptuje - tradice, zvyky. Každodenní způsoby jednání, které jsou spojeny s orientací celé společnosti - obecně sdílené konvence
Dle síly pravidel	Normativně-kontrolní	Odpovídají jednání, které je strukturováno zvnějšku	Vše co není dovoleno, je zakázáno
	Hrově-smluvní	Jsou stanovena určitá „pravidla hry“, která jsou buď přísná a vše předepisující (existuje jediná možnost, jak jednat), nebo je uvažována možnost „vyjednat“ se soupeřem. Normy však nejsou uvažovány v jejich přísně normativní podobě.	Vše co není zakázáno, je dovoleno
Dle úrovně	Instituce jako způsoby řešení problémů	Zavedené praktiky, které jsou obecně vykonávané v dané kultuře.	Normy, zvyky, předpisy
		Řešení problémů prostřednictvím kolektivních osob	Universita, odbory
	Meta-instituce	Pomáhají řešit problémy vzniklé při řešení problémů (problémy první úrovně institucí)	Asymetrická informace - řešena meta-institucí komunikace
			Obtížná změřitelnost hodnot - řešena meta-institucí trhu
		Stranictví - řešena meta-institucí morálky, vzdělávání a socializace	
		Konflikty a reálné střety mezi lidmi - řešeno meta-institucí práva	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dokumentu Světové banky – World Development Report 2002.

Vedle institucí je to i sociální kapitál, který v případě jednání za nějakým účelem, napomáhá ke koordinaci daného jednání, kdy skrze něj mobilizujeme zdroje založené v sociální struktuře. V tomto kontextu pojem sociální kapitál můžeme definovat jako bohatství ve vztazích mezi lidmi. Lin vidí pod pojmem sociální kapitál „zdroje, které existují v sociálních sítích a vztazích mezi lidmi a jsou používány aktéry při jednání“ (Lin, 2001). Zdroje se přitom neskrývají v samotných lidech, ale v jejich vztazích, které jsou utvářeny (především) prostřednictvím nehmotných investic jedinců do mezilidských vztahů. Tyto vztahy poté představují zdroje, které mohou jedinci využívat ve svých aktivitách. Sociální síť umožňuje přístup ke zdrojům ve skupinách, jejichž jsme členy

a usnadňují tak koordinované aktivity. Sociální kapitál je postaven na normách reciprocity³⁹, pro které je vedle sociálních sítí klíčová také důvěra a občanská angažovanost⁴⁰.

Klíčovým pojmem v institucionální ekonomii je pojem transakční náklady, které označují náklady na vyjednávání, kontrolu, měření, či fungování transakcí. Aby mohla být občanská angažovanost uskutečněna, musí být jednání koordinované, což je ovlivněno právě náklady na sjednání (domluvu) a fungování určitého řádu ovlivňujícího obtížnost a nákladnost lidského jednání (Mlčoch, 1996, str. 15). Rozlišujeme přitom tzv. transakční náklady ex-ante (součinnostní) a ex-post (soužitostní). Součinnostní náklady souvisí se vším, co vkládáme a směřujeme při sjednávání aktivit. Náklady soužitostní jsou pak náklady na fungování sjednaných interakcí. Jedná se o to, co do našich interakcí vkládáme, když je provádíme (koordinujeme), abychom zároveň udrželi jejich podobu (konstituci). Transakční náklady v sobě zahrnují jak náklady na konstituci, tak náklady na koordinaci, které od sebe v reálném světě nelze oddělit (Mlčoch, 1996).

4.4 Sociální konstruktivismus, cíle jednání aktérů

Sociální konstruktivismus (tj. sociální konstruování reality) se mimo jiné uplatňuje také při snaze najít způsob, jak zachytit rozvojové potenciály lokalit. Zdůrazňuje, že svět není sociálním aktérům jakožto účastníkům sociálního lidského života objektivně dán, ale je neustále přeměňován a konstruován v procesu sociálních aktivit, sociální komunikace a interakce (Hubík, 2004). Autor uvádí, že přírodní, sociální a kulturní realita určité komunity je sociální konstrukcí jejich účastníků (výsledkem jejich způsobu vnímání dané reality). Samotné objektivní faktory jsou pak pouze sociální konstrukcí (produktem) jednání daných aktérů. Můžeme říci, že objektivní faktory samy o sobě neexistují – jsou jedinci neustále utvářeny a přetvářeny – konstruovány. Samotná rozvojová jednání jsou pak přímo propojena se sociální konstruovaností z hlediska hmatatelných výstupů, výsledků a dopadů aktivit a také z hlediska utvářených představ. Pokud lidé v dané oblasti akceptují dané projekty rozvoje (konstruují je jako užitečné, potřebné, či zajímavé) má potom projekt šanci na úspěch. Pokud by ale populace dané projekty neakceptovala, byla by jejich realizace velmi obtížná a jen těžko by vedla ke stanoveným cílům.

³⁹ Normy reciprocity můžeme definovat jako pravidla, v rámci nichž je vzájemně očekáváno, že dnešní prospěch bude v budoucnu na oplátku vrácen tomu, kdo jej v současnosti poskytl.

⁴⁰ Velký sociologický slovník popisuje pojem občanská angažovanost jako aktivní a iniciativní zapojení. „*Obecně lze občanskou angažovanost chápat jako veřejné zaujetí postoje k tzv. věcem veřejným, případně implikující vnitřní zaujetí, silný zájem o daný problém či činnost, identifikaci s určitým veřejným zájmem. Opakem je veřejná pasivita, útek do soukromí*“ (Velký sociologický slovník, 1996, str. 75).

Cíle jednání jsou v případě regionálního a rurálního rozvoje vždy vázány na potřebu řešení nějakého sociálního problému, který je situací či stavem, o nichž se určitá relevantní skupina (shareholders⁴¹) nebo i sami zúčastnění (stakeholders) domnívají, že vyžadují řešení prostřednictvím institucionálního zásahu (Plamínek, 1996, str. 956). Takový stav dotyčné osoby omezuje a neumožňuje jim efektivně provádět jejich činnosti a dosahovat vytčených cílů. Cíle jednání aktérů rozdělujeme, především z hlediska projektů a programů do třech skupin – na cíle obecné, specifické a operační, jejichž definice jsou stanoveny v dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013 a shrnuty v následující tabulce. Obsah cílů jde chronologicky od obecného ke konkrétnímu - skrze naplnění operačních cílů tedy dochází ke splnění cílů specifických a v konečném důsledku k dosažení cílů obecných.

Tabulka 22 - Náplň cílů obecných, specifických a operačních

Sestupně od obecného ke konkrétnímu	Obecné cíle	Zahrnují představy o dlouhodobějších změnách a širších dopadech našich aktivit. Říkají, z jakého důvodu chceme určité aktivity provádět. Ukazují jak řešit obecné potřeby, které vznikají jako reakce na sociální problém. Znalos obecného cíle je nezbytná pro definování cílů specifických a operačních.
	Specifické cíle	Vyjadřují účel aktivit. Přispívají k řešení stanovených problémů skrze uskutečnění konkrétních dílčích kroků (aktivit), které budou prováděny k dosažení obecných cílů. Stanovují konkrétní a okamžité proměny, které budou výsledkem provádění aktivit.
	Operační cíle	Stanovují konkrétní operace vedoucí k jasným a konkrétním výstupům. Jejich prostřednictvím dosahujeme okamžité změny a přispíváme skrze ně k dosažení cílů specifických.

Zdroj: Vlastní zpracování dle Strategie regionálního rozvoje 2007-2013.

Konkrétní projekty (zahrnující tyto tři kategorie cílů) v konečném důsledku přispívají k dosahování cílů stanovených v projektu a skrze jednotlivé projekty pak dochází k naplňování cílů programových dokumentů.

4.5 Klasifikace aktérů rozvoje

Aktéry rozvoje je možné klasifikovat dle několika kritérií. V následující kapitole budou aktéři děleni na základě tří proměnných – podle postavení vůči správní organizaci území; úrovně a sektorů, ve kterých působí a vlivu na rozhodování.

4.5.1 Dělení aktérů rozvoje dle postavení vůči správní organizaci území vycházející z úrovně veřejné správy

V rámci úrovně veřejné správy dělíme aktéry rozvoje na aktéry nadnárodní, národní, regionální (krajské) a místní (obecní). V empirické části diplomové práce bude pozornost věnována především aktérům na úrovni místní (obecní). Souhrn konkrétních aktérů (institucí) spadajících pod jednotlivé úrovně veřejné správy je uveden v tabulce č. 23.

⁴¹ Pojmy shareholders a stakeholders jsou blíže definovány v kapitole 4.5.3. na straně 48.

Tabulka 23 - Dělení aktérů rozvoje dle postavení vůči správní organizaci území vycházející z úrovně veřejné správy

Úroveň VS	Konkrétní aktéři – instituce	Poznámka
Aktéři rozvoje na nadnárodní úrovni	Evropský parlament Rada EU Evropskou komise Výbor regionů Evropský hospodářský a sociální výbor Evropská investiční banka	Regionální a rurální rozvoj ČR ovlivňuje kohezní politika EU (politika hospodářské a sociální soudržnosti).
Aktéři rozvoje na národní úrovni	Parlament ČR (Poslanecká sněmovna a Senát) Vláda ČR a jí zřizovaná ministerstva (významnou roli má především Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo zemědělství) Ústřední správní úřady a jimi zřizované organizace	Zákonodárné a výkonné složky ČR, které vykonávají regionální politiku a s ní spojenou podporu regionálního rozvoje.
Aktéři rozvoje na regionální (krajské) úrovni	Kraje a jejich samosprávné orgány – krajská zastupitelstva Regionální rady regionů soudržnosti Hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, nestátní neziskové organizace a jiné organizace působící na regionální (krajské) úrovni	Instituce na regionální (krajské) úrovni v záležitostech regionálního rozvoje spolupracují s ústředními úřady státní správy a koordinují zájmy obcí.
Aktéři rozvoje na místní (obecní) úrovni	Obce - obecní zastupitelstva	Obce v rámci samostatné působnosti pracují na rozvoji svého území ⁴² .

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.5.2 Dělení aktérů rozvoje dle úrovně a sektorů, ve kterých působí

Binek dělí typy aktérů na základních prostorových úrovních na aktéry ze sektoru veřejného, podnikatelského a neziskového, působící na úrovni národní, krajské a lokální (viz tabulka níže). Členění je přitom spíše orientační, jelikož v praxi bývá více dynamické. V rozdělení také není možné postihnout aktéry, kteří se do rozvoje venkova zapojují pouze okrajově, nebo nově vznikají (Binek a kol., 2009).

Tabulka 24 - Matice aktérů – prostorová úroveň versus typ sektoru

		SEKTOR		
		Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
ÚROVEŇ	Národní	Ministerstva	celostátní zájmová uskupení	spolky, svazy, sítě
	Krajská	kraj, vysoké školy, krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	Lokální	obce - DSO, MAS ⁴³ obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky

Zdroj: Binek a kol., 2009, str. 41.

Empirická část diplomové práce se nejvíce zabývá aktérstvím ve veřejném a neziskovém sektoru na lokální úrovni. Aktéry neziskového sektoru je možné úžeji vyprofilovat. Jejich cílovou funkcí není zisk ve finančním vyjádření, ale přímé dosažení

⁴² Z hlediska regionálního rozvoje mají obce v rámci své samostatné působnosti vymezeno několik úkolů a pravomocí: při přípravě a realizaci programu územního rozvoje kraje spolupracují s krajem, na jehož území se nachází; prostřednictvím technické a investiční přípravy pro investory (podnikatele) mohou podporovat rozvoj podnikatelských aktivit a tím i rozvoj regionu; nebo mohou napomáhat při zajišťování rozvojových programů společných více obcím sdružovaním prostředků se sousedními obcemi, či jinými právními osobami.

⁴³ Význam zkratk: DSO – Dobrovolný svazek obcí, MAS – místní akční skupina.

užitku. V praktické části práce je zkoumána a popisována aktivita menších obcí a neziskových zájmových spolků a sdružení.,,Aktéry rozvoje venkova můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako veškeré formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově či kteří jsou součástí venkova“ (Bínek a kol., 2009, str. 38).

4.5.3 Dělení aktérů rozvoje dle vlivu na rozhodování - shareholders, stakeholders

Dle vlivu na rozhodování dělíme aktéry rozvoje na tzv. shareholders (ti, kteří mají vliv na rozhodování, relevantní skupina) a stakeholders (lidé, o jejichž zájmech je rozhodováno, sami zúčastnění). Současný neoendogenní přístup (viz kapitola 3.2) přitom usiluje o co největší spolupráci mezi shareholders a stakeholders. Přístup předpokládá, že právě propojení a ztotožnění se s rozvojovými aktivitami lidí, jejichž zájmy jsou ve hře, s těmi, kteří mají vliv na rozhodování, je klíčový pro úspěšné realizování rozvoje (Sucháček, 2005).

Mimo uvedené rozdělení aktérů je třeba věnovat pozornost také aktérům, kteří se na pořádání aktivit v obcích podílí na základě vlastního zájmu - dobrovolně a neorganizovaně. Občanská angažovanost, tedy aktivní účast na záležitostech regionu je velmi důležitým prvkem rozvoje (viz kapitola 4.3.1). Sociální sítě vznikající v lokalitách fungují jako sociální struktura pro spolupráci, která je podmíněna tolerancí rozdílnosti názorů, důvěrou v sebe samé, v jiné a v instituce ve spojení se solidaritou. Občanská angažovanost nejčastěji vychází z udržování tradičních zvyků (viz dále lokální kultura a lokální aktérství - kapitola 4.7). V takových případech aktivity často nevyžadují organizaci ze strany oficiálních spolků, sdružení, či obecních úřadů. Aktivita občanů jako taková nemá institucionální oporu - není registrovaná jako spolek ve spolkovém rejstříku, jehož úpravu najdeme v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických osob (rejstříkový zákon, viz následující kapitola).

4.6 Spolková činnost a spolkové právo

V rámci spolkové činnosti můžeme aktéry chápat jako osoby, či uskupení, které reprezentují zájmy a potřeby větší skupiny osob. Spolková činnost vychází z potřeby seberealizace, společných zájmů a lokálního patriotismu. Mezi aktéry se řadí jak samotní rezidenti obce, tak jejich nejrůznější sdružení, chataři a chalupáři, místní umělci, vybraní příslušníci lokálních elit, instituce veřejné správy či subjekty typu neziskových organizací (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 82). Forma lokální kultury a provozovaných spolků⁴⁴

⁴⁴ Nejčastěji provozované lokální spolky v České republice jsou sdružení dobrovolných hasičů. Z hlediska kulturního přední místo zaujímá Sokol a divadelní ochotníci. Na kulturním dění lokalit se ve velké míře podílejí také nejrůznější

závisí především na sociálním a kulturním prostředí obce, které je dáno tzv. měkkými faktory. Těmi jsou například udržování tradic, zvyků, obyčejů, morálních hodnot, či vzdělání místních obyvatel. Míra aktérství samozřejmě také závisí na počtu aktérů v dané lokalitě a ochotě obyvatel se aktivně účastnit a spolupodílet na dění v obci.

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., rozlišuje tři typy právnických osob soukromého práva - korporace, fundace a ústavy. Spolek, spadající do kategorie korporací, nahradil občanské sdružení, které bylo upraveno zrušeným zákonem o sdružování občanů⁴⁵. Spolek je podle občanského zákoníku založen přijetím stanov. Jsou přitom vymezeny dva základní způsoby vzniku spolku – shodou zakladatelů na obsahu stanov, nebo usnesením ustavující schůze. Spolek podle stávajícího občanského zákoníku vzniká zápisem do spolkového rejstříku, jehož úpravu najdeme v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických osob (rejstříkový zákon). Spolkový rejstřík je veden rejstříkovým soudem, kterým je vždy místně příslušný krajský soud. Vznik spolků byl převeden z gesce Ministerstva vnitra pod justici. Návrh na zápis spolku do spolkového rejstříku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí. Návrh na zápis musí být podle rejstříkového zákona podán bez zbytečného odkladu po založení spolku. Návrh v listinné, nebo elektronické podobě lze podat pouze na formuláři, který uveřejnilo Ministerstvo spravedlnosti na svých internetových stránkách. Návrh na zápis v elektronické podobě musí být podepsán uznávaným elektronickým podpisem podle zákona upravujícího elektronický podpis nebo zaslán prostřednictvím datové schránky osoby, jež návrh na zápis podává. Ať už je návrh podáván v listinné nebo v elektronické podobě, musí být elektronicky vyplněn na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti (Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.).

4.6.1 Spolupráce

Pojem spolupráce je ve velkém sociologickém slovníku vysvětlen několika způsoby. Jedná se o „sociální interakci, která se týká dvou i více jedinců nebo dvou i více skupin lidí (malých i velkých). Je charakterizována tím, že každý z účastníků může lépe dosáhnout cíle činnosti, když se i ostatní účastníci dostanou do svých cílových oblastí“ (Deutsch, 1996). Pro účely diplomové práce je spolupráce reprezentována jako spolupodílení se na pořádání aktivit.

občanská sdružení. Dále jsou velmi častá zájmová společenství (např. myslivci, rybáři, včelaři, či zahrádkáři) a zájmové kroužky zřizované při základní škole (Patočka, Heřmanová, 2008).

⁴⁵ Podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, platného do konce roku 2013, bylo občanské sdružení definováno jako sdružení fyzických nebo právnických osob, které je vytvořeno za účelem dosahování a ochrany společného zájmu. Podmínkou je, že se jedná o nenáboženské, nepolitické a nepodnikatelské sdružení, které svojí činností nepopírá nebo neomezuje osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení. Zákon upravoval zakládání, provoz a zánik občanských sdružení. Byl rozdělen do 22 paragrafů a garantoval občanům zásady spolkového práva. Občané měli na jeho základě právo se svobodně sdružovat, zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, či odborové organizace.

4.7 Lokální kultura a lokální aktérství

Lokální kultura je, na rozdíl od samostatného pojmu kultura⁴⁶, spojena s určitým místem, oblastí, či lokalitou. Majerová lokalitu charakterizuje jako „*základní sídelní jednotku ve venkovských oblastech, která nemá vlastní správu*“ (Majerová a kol., 2003, str. 154). Lokální kulturou lze rozumět subkulturu relativně malých společenství na určitém území, které jsou složeny z prvků kultury materiální a nemateriální (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 63).

Prvky lokální kultury můžeme tedy dělit na hmotné a nehmotné, přičemž toto členění lze uplatnit pouze v rovině teoretické. V rovině praktické se oba prvky navzájem prolínají a ovlivňují. „*Materiální prvky představují movité a nemovité kulturní památky a kulturní artefakty, mezi které patří např. lidová architektura, sakrální památky, funerální památky, feudální architektura a technické, či vojenské památky. Nemateriální složka lokální kultury pak zahrnuje umělecké, uměleckořemeslné a ostatní drobné památky, drobné artefakty, kulturní krajinu, historické zahrady a parky, archeologické památky, nebo genofond flóry a fauny*“ (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 66). Naproti tomu však Zemánek namítá, že „*čistě materiální složka kultury neexistuje vůbec. Odpojíme-li totiž určitý artefakt od jeho kulturních souvislostí, zůstane z něj nepřilíš užitečný předmět nejasného významu. I natolik hmotný projev místní kultury, jakým je např. lidová architektura, by nevznikl bez tradičních zvyklostí generačně předávaných, bez duchovních vlivů doby a místa*“ (Zemánek, 2003, str. 126). Samostatnou a specifickou pozici v kategorizaci venkovské lokální kultury pak zaujímá krajina, která je významným faktorem přímo utvářejícím místní kulturní klima. Zároveň je přitom i částečným produktem venkovské lokální kultury, která má na její vzhled zásadní vliv (Zemánek, 2003, str. 126).

Lokální kultura se nejčastěji dělí na kulturu městskou (populární), pro kterou je směrodatný vliv globalizace a převažuje zde soubor zvyků moderních; a kulturu venkovskou (lidovou), charakterizovanou jako více konzervativní s větším důrazem na tradice, která se současně váže na malé územní společenství. Podoba lokální kultury je v současné společnosti závislá na rozšiřování konzumních vzorců a ve značné míře na specifickém sociálním mikroklimatu každé obce, které zahrnuje celkovou vzdělanost, potřeby

⁴⁶ Pojem kultura je jednou z centrálních kategorií společenských věd, která ve svém nejširším pojetí vyjadřuje specifický lidský způsob organizace, realizace a rozvoje činností, objektivizovaný ve výsledcích fyzické a duševní práce. Pojem byl původně spojován s obděláváním zemědělské půdy (agricultura). V dějinách kultury, které Herdger chápe jako neustálý nárůst humanity a sebeutváření člověka, hraje rozhodující úlohu kulturní tradice, jež je fixována zejména schopností symbolické komunikace a projevuje se předáváním dosažených výsledků a jejich dalším tvůrčím rozvíjením. Kultura vystupuje v podobě výtvorů lidské práce (artefaktů), sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců), idejí (kognitivních systémů), institucí organizující lidské chování“ (Velký sociologický slovník, 1996, str. 547).

a hodnotovou orientaci místního obyvatelstva, tradice, převažující vzorce chování, nebo historický kontext. Tyto jednotlivé charakteristiky pak společně určují kvalitu sociálního prostředí dané lokality (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 82). Antošová uvádí, že „*lokální kultura vždy potřebuje duchovní základ ovlivněný tradicí. Aktivita místních obyvatel může výchozí nevýhodné podmínky vyrovnat či dokonce překrýt, výhodné pak využít a znásobit*“ (Antošová, 2011, str. 2). Na dané téma jsou blízce navázány také pojmy folklór⁴⁷ a zvyklosti⁴⁸ „*Dodržování tradičních zvyků a oslav odráží jak míru tradicionality rezidentů, tak i míru jejich lokální či regionální identifikace a zakotvenosti v území*“ (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 80).

Z průzkumu Patočky a Heřmanové vyplývá, že nejrozšířenějšími zvyky dodržovanými v obcích na území ČR jsou Velikonoční koledy s pomlázkami, obchůzky Mikuláše, čerta a anděla, jarní a letní pálení ohňů, poutě, stavění máje a společný vánoční stromek na návsi⁴⁹. Více zvyků je přitom dodržováno a více aktivit pořádáno na Moravě, než v Čechách (Patočka, Heřmanová, 2008, str. 81).

4.8 Souhrn teoretické části práce

V teoretické části diplomové práce byly nejprve charakterizovány vybrané teorie regionálního rozvoje, faktory regionálního rozvoje, regionální prostor České republiky, strategické dokumenty EU a regionální politiku ČR. Regionální rozvoj je komplexem procesů, které probíhají uvnitř regionu, a stává se ryze subjektivní veličinou, která se odvíjí od hodnotové orientace občanů, či lokálních autorit. Oproti tomu regionální růst je chápán jako zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období, který vede k polarizovanému rozvoji, čímž regionální rozdíly spíše zvětšuje. Pro rozvoj regionu, či lokality je přitom nezbytné, aby experti (vědci) neustále konzultovali své zjištění a nová východiska vedoucí k rozvoji oblasti s lidmi, kteří v regionech a lokalitách žijí (tzv. laici) (Sucháček, 2005).

Z hlediska zaměření práce a stanoveného cíle se v rámci konceptů regionálního rozvoje a rozvoje venkova tato diplomová práce přiklání především k principům endogenního rozvoje, který je charakterizován zejména vnitřním přístupem vycházejícím z lokality, decentralizovaným způsobem řízení a lidským kapitálem jakožto hlavním hospodářským potenciálem regionu (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010). Je zjevné, že bez exogenního přístupu by byl regionální a rurální rozvoj obtížnější, přesto je přístup endogenní, kdy místní aktéři v jednotlivých lokalitách

⁴⁷ Pojem folklór označuje lidová tradice, část lidové kultury, která představuje soubor dřívějších lidských výtvorů a aktivit, jež se na určitém území dodržují dodnes (např. pohádky, přísloví, lidové písničky, legendy atd.).

⁴⁸ Zvyklosti označují určité chování či jednání, které se postupem času stanou typické pro lokální seskupení lidí.

⁴⁹ Kompletní výčet nejčastěji dodržovaných zvyků v obcích na území ČR (Tradicionalita obcí Čech a Moravy podle velikostní struktury sídel) je uveden v bakalářské práci na str. 31.

umí rozpoznat rozvojové předpoklady a překážky a snaží se z vnitřního potenciálu obce, či lokality, při respektování principů trvale udržitelného rozvoje, vytěžit co nejvíce, považován za klíčový. Bylo zjištěno, že exogenní a endogenní přístup k rozvoji se navzájem doplňují.

Druhý oddíl teoretické části je věnován aktérům regionálního a rurálního rozvoje a jejich aktivitám, nehmataelným formám kapitálu, nástrojům a prostředkům lidského jednání, sociálnímu konstruktivismu, cílům jednání aktérů, klasifikací aktérů a lokální kultuře a lokálnímu aktérství. Rozvoj a utváření určité lokality ve vysoké míře závisí na aktérech, kteří patří k nejdůležitějším faktorům rozvoje regionu. Touraine ve své akcionistické teorii uvádí, že je pro rozvoj klíčový aktér činný, který sám k tvorbě sociálního světa přispívá, spoluutváří ho, interpretuje, racionalizuje a aktivně ho uchopuje jako „svůj svět“. Parsonsovo pojetí aktéra v rámci teorie sociálního systému pak aktéra charakterizuje jako složeninu („balík“) statusů a rolí, jednotku sociálního systému, která je v síti sociálních vztahů a participuje na vzorovaném (tj. normami a pravidly řízeném) interakčním systému (Parsons, 1951, str. 25-26). Z hlediska zaměření práce a stanoveného cíle je v tomto případě práce laděna ve smyslu Tourainova pojetí termínu aktér, kdy je pro rozvoj klíčový aktér činný. Aktéry je možné dělit dle několika kritérií. Pro zpracování sekundární a komparativní analýzy dat (praktické části práce) je klíčové rozdělení aktérů podle typu sektoru a prostorové úrovně, na aktéry sektoru veřejného, podnikatelského a neziskového, úrovně lokální, krajské a národní (Binek a kol., 2009). V sekundární a komparativní analýze dat budou předmětem zkoumání aktéři sektoru veřejného a neziskového na lokální úrovni. Bylo zjištěno, že aktivity jsou v užším slova smyslu chápány jako aktivní vztah jedince nebo skupiny k vnějšímu prostředí, jehož předpokladem je vytyčení cíle, použití určitých prostředků k jeho dosažení, a to podle určitých pravidel, jimiž se tento aktivní proces řídí (Petrusek, 2009). V následujícím empirickém výzkumu je na aktivity nahlíženo právě v tomto duchu. Oporou pro zpracování praktické části práce je také vymezení typů institucí, které na lokální úrovni působí. Kompletní rozdělení je uvedeno v tabulce č. 21. V sekundární a komparativní analýze budou studovány především instituce neformální a hrově-smluvní.

Pochopení utváření regionálního rozvoje a rozvoje venkova je velmi složité. Jedná se o důležité téma, které je v současnosti stále více diskutováno, je zapotřebí se mu věnovat a snažit se porozumět, jakými mechanismy a působením jakých faktorů je regionální a rurální rozvoj utvářen. Díky objasnění teoretického zázemí dané problematiky je nyní možné vypracovat její empirickou část. Následující kapitola je věnována sekundární a komparativní analýze dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a porovnat je s aktivitami pořádanými aktéry v obci Kácov.

5. Sekundární komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

Empirická část diplomové práce se skládá ze sekundární a komparativní analýzy dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby empirického šetření o aktérech, lokálním aktérství a významu pořádaných aktivit pro kvalitu života ve sledovaných obcích. Vybrané obce jsou přitom komparovány s městysem Kácov, jehož analýze byla věnována práce bakalářská.

Data pro vypracování následující kapitoly jsou čerpána z oficiálních internetových stránek obcí a jednotlivých spolků, kronik obcí, informačních brožur, českého statistického úřadu a doplňkově také z vlastní zkušenosti. Každý aktér je v kapitole představen a průběh jednotlivých aktivit je popsán. Průběžně jsou veškerá data vztahující se k jednotlivým zkoumaným obcím komparována.

5.1 Představení zkoumaných obcí – obec Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

Komparativní analýza je zaměřena na tři obce do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice a Kladruby) a na jednu obec téměř třikrát větší (Kácov), nacházející se v okrese Benešov

nedaleko měst Vlašim, Trhový Štěpánov a Zruč nad Sázavou. Zkoumané obce leží v okruhu zhruba dvaceti kilometrů, v dojezdové vzdálenosti patnáct až dvacet minut osobním automobilem. Tichonice a Kácov se nachází v Posázaví. Kladruby a Chlum pak leží spíše v oblasti Podblanicka. Jak je patrné z obrázku č. 1, uvedené oblasti jsou pomyslně rozděleny dálnicí D1. Občanská vybavenost je



Obrázek 1 - Mapa komparovaných obcí

v menších obcích do tří set obyvatel velmi malá. Přehled občanské vybavenosti čtyř zkoumaných obcí je uveden v kapitole 5.4. Základní údaje o jednotlivých obcích jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka 25 - Základní údaje o obcích

Údaje	Obec			
	Chlum	Tichonice	Kladruby	Kácov
Počet obyvatel k 1. 1. 2015	135	208	246	777
Rozloha (km ²)	4,19	10	4,73	11,1
Hustota obyvatel na km ²	32,2	20,8	52	70
Nadmořská výška (m.n.m.)	443	399	437	332
Vznik obce	1295	1365	1405	1318

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje platné k 1. 1. 2015.

Pro zpracování sekundární a komparativní analýzy dat je klíčovou hodnotou především počet obyvatel jednotlivých obcí. Nejvíce obyvatel (777) měl k 1. 1. 2015 městys Kácov, který je co do počtu obyvatel téměř třikrát větší než ostatní tři sledované obce. Z nich pak má nejvíce obyvatel obec Kladruby - 246, následují Tichonice s 208 obyvateli, nejméně obyvatel ze sledovaných obcí pak žilo v Chlumu a to 135. Rozlohou jsou si podobné obce Kácov s 11,1 km² a Tichonice s 10 km². Obce Chlum a Kladruby pak mají v porovnání s Kácovem a Tichonicemi méně než poloviční rozlohu - obě zaujímají prostor do 5 km². Co se týká nadmořské výšky, nejnižší je položen městys Kácov (332 m.n.m.), což je dáno především tím, že obcí protéká řeka Sázava. Ostatními sledovanými obcemi žádná řeka neprotéká a rozléhají se tak ve vyšší nadmořské výšce, než Kácov. Historicky nejstarší obcí je Chlum, o němž první zmínka pochází již z roku 1295. Následují obce Kácov (založen roku 1318) a Tichonice (založeny roku 1365). Kladruby vznikly nejpozději ze čtyř sledovaných obcí a to v roce 1405.

V následující části práce budou krátce představeny jednotlivé obce, jejich geografické parametry, historie, informace o osídlení a občanské vybavenosti.

Obec Chlum

Obec Chlum u Vlašimi leží v okrese Benešov, osm kilometrů západně od města Vlašim a rozléhá se na území čtyř km². Počet obyvatel od roku 1961 trvale klesá. V rámci slučování v 70. letech byl Chlum přičleněn ke střediskové obci Zdislavice. V roce 1990 pak došlo k obnovení samostatné obce. Obcí vede pravidelná linka veřejné autobusové a vlakové dopravy a je zde zaveden vodovod, který řeší dlouholetý nedostatek kvalitní pitné vody. V obci bylo od roku 2009 do roku 2014 budováno nové dětské hřiště, víceúčelové hřiště a dřevěný srub sloužící jako klubovna a občerstvení. Dále se v Chlumu nachází kaple a obchod s potravinami.

První písemná zmínka o obci Chlum pochází již z roku 1295 a jedná se tak o historicky nejstarší obec ze tří zkoumaných obcí. Od 13. století se název vsi Chlum nijak neměnil. Pojem „chlum“ ve staročeštině znamená „zalesněné návrší s dlouhým hřebenem“. Velký rozkvět obce nastal na konci osmnáctého a v první polovině devatenáctého století. V letech 1780 – 1790 bylo doloženo dvacet sedm usedlostí a počet obyvatel se začal zvyšovat. V roce 1848 v obci žilo 231 obyvatel a byla zde tak založena škola, která ovšem po půl století zanikla. V roce 1908 byl v Chlumu založen hasičský sbor a v roce 1909 postavena kaplička zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. V roce 2006 byla tato kaplička nahrazena novou kaplí, která je intenzivně využívána věřícími nejen z Chlumu.

Obec Tichonice

Obec se rozléhá na deseti km² v okrese Benešov, 15 km severovýchodně od města Vlašim, v zemědělském, málo osídleném území Posázaví, velkou část obecního území tvoří pole a louky. V Tichonicích se nachází hřiště, kaple na návsi, rybník a jeden obchod s potravinami. Za většinou služeb (např. základní škola, lékař, další obchody) místní obyvatelé dojíždí do okolních obcí, především do Kácova. V obci je zavedena veřejná autobusová doprava, vede zde cyklotrasa č. 19 a po břehu Sázavy také turistická trasa. Obec je v okolí vyhlášená především fotbalem.

Nejstarší písemná zmínka o Tichonicích, jakožto o vsi s tvrzí, pochází z roku 1365. Vsi Tichonice procházela zemská stezka, po které se dopravovala hlavně sůl a další zboží z jihu Čech směrem ke Kolínu a dále. V současné době se obec skládá z 10 částí (např. Tichonice, Chochol, Licoměrsko, Soušice, Kácovec, Pelíškův most, či Kácovská Lhota).

Obec Kladruby

Kladruby u Vlašimi se nachází v krajině Podblanicka, rozkládají se na úpatí kopce Kostelík šest kilometrů severovýchodně od města Vlašim. Obec tvoří původní obec Kladruby, původní obec Podolí a část bytové zástavby „na Kostelíku“. Významnou součástí obce je Rehabilitační Ústav Kladruby, díky kterému je obec vyhlášená po celé České republice. Jedná se o zařízení pro poskytování komplexní rehabilitační péče s celostátní působností a mnohaletou tradicí, které zajišťuje ústavní celodenní komplexní rehabilitační léčby klientů po úrazech a operacích pohybového a nervového systému. V současné době rehabilitační ústav poskytuje 250 lůžek. Jedná se o státní příspěvkovou organizaci, přímo řízenou Ministerstvem zdravotnictví ČR a samostatný právní subjekt⁵⁰. Mimo rehabilitační ústav se v obci nachází Kaple svatého Václava, zrenovovaný rybník a jedna hospoda. V obci je zavedena pravidelná linka veřejné autobusové dopravy.

⁵⁰ V roce 1932 bylo rozhodnuto postavit v Kladrubech nové sanatorium pro léčbu tuberkulózy kostí. Po okupaci německými vojsky v roce 1939 převzali nacisté sanatorium pro válečné účely. Kompletně byla stavba dokončena v roce 1941 a do provozu byla dána jako vojenská nemocnice. Od roku 1946 převzalo ústav do péče Ministerstvo zdravotnictví. Byly provedeny rychle nezbytné úpravy včetně vybavení interiéru. Oficiální zahájení provozu se uskutečnilo v roce 1947, kdy zařízení neslo název „Státní ústav doléčovací“ s kapacitou 160 lůžek. Z počátku ústav sloužil pro doléčování invalidů a postupně přecházel k léčení poruch pohybového ústrojí po operacích a úrazech. V průběhu let dochází ke stále většímu rozšiřování oboru rehabilitace. V listopadu roku 1955 byla slavnostně otevřena nová léčebná budova, která umožnila rozšíření kapacity lůžek celkem na 210. Rozšiřuje se i zázemí Rehabilitačního ústavu. V roce 1975 je uveden do provozu sportovní areál, dále areál minigolfu a posléze i plošně rozsáhlý lesopark. To vše bylo vybudováno s ohledem na tělesně postižené. V letech 1991-1995 bylo vybudováno nové komunikační jádro se třemi novými výtahy, vyšetřovny a jídelnami pro méně mobilní klienty. V říjnu v roce 1995 bylo slavnostně otevřeno rehabilitační oddělení, které bylo moderně vybaveno a dále zvýšilo úroveň poskytované rehabilitační péče. V roce 2003 byla dokončena rekonstrukce staré budovy rehabilitace, kompletně byly rekonstruovány bazény, vznikl zde plavecký pětadvacetimetrový bazén, bazén s pohyblivým dnem a vířivka. Rekonstruována byla také tělocvična a kinosál. Nově vznikla také posilovna a dvě menší tělocvičny. Přimo v rehabilitačním ústavu se také nachází psychologové, učebna výpočetní techniky a prodejna protetických pomůcek.

První historická zmínka o obci sahá do roku 1405. Název obce vznikl podle stavebního materiálu, ze kterého se zde stavěly domy - rubaných klád. Původní osada měla 12 usedlostí, byla vystavěna do trojúhelníkového tvaru a uprostřed návsi byla vyvýšenina, na které stála kaplička zasvěcená sv. Václavu. V roce 1895 byla kaple kvůli špatnému stavu zbořena a na jejím místě byla postavena kaple nová. Na konci 19. století bylo v obci zahájeno řízení o postavení školy, která však byla nakonec postavena v sousedním Tehově v roce 1911.

Obec Kácov

Městys Kácov se rozprostírá na březích řeky Sázavy na prostoru jedenácti km². Obec spadá pod správní území obce s rozšířenou působností Kutná Hora. V roce 2015 bylo v obci evidováno celkem 777 obyvatel. Počet obyvatel má přitom v obci spíše klesající charakter. Pro svoji polohu v údolí řeky Sázavy je Kácov především v letních měsících hojně vyhledáván turisty. Znáám je také díky železniční trati Posázavského Pacifiku. Několikrát ročně se z Prahy konají jízdy historických vlaků s parními lokomotivami. V posledních letech se Kácov zviditelnil především díky hudebnímu festivalu Sázava fest, který se v obci konal vždy začátkem srpna od roku 2007 do roku 2010.

První zmínka o obci pochází z roku 1318. V roce 1457 byl v Kácově založen pivovar, kde se i v současné době vaří pivo Hubertus. Mezi nevýznamnější památky patří renesančně-barokní zámek postavený v letech 1726-1733 kněžnou Annou Marií Františkou Toskánskou. Zámek je propojen chodbou s farním chrámem Narození Panny Marie, přestavěným v roce 1862, v němž jsou uloženy ostatky sv. Liberáta. Na náměstí se nachází unikátní sousoší Panny Marie a Čtrnácti svatých pomocníků z červeného pískovce. Mariánské sloupy se sochami Čtrnácti svatých pomocníků byly vztyčovány v Čechách zejména po moru, který vypukl v letech 1713 - 1714. Kácovské sousoší nese název Neposkvrněné početí Panny Marie a městečku ho darovala kněžna Anna Marie Toskánská v roce 1736.

5.1.1 Socio-demografická analýza sledovaných obcí

Jedním z nejdůležitějších ukazatelů využívaných v demografické analýze je struktura obyvatelstva. Jak již bylo uvedeno v tabulce č.25, v Chlumu žilo k 1. 1. 2015 celkem 135 obyvatel, v Tichonicích 208 obyvatel, v Kladrubech 246 obyvatel a v Kácově 777 obyvatel. V tabulce č. 26 můžeme vidět, že počet mužů a žen je ve všech čtyřech sledovaných obcích poměrně vyrovnaný, přičemž vždy mírně převažuje počet mužů.

Tabulka 26 - Demografické údaje a věková struktura obyvatel

Obec	Počet žen	Počet mužů	Počet obyvatel do 14 let	Počet obyvatel ve věku 15-64 let	Počet obyvatel ve věku 65 let a více
Chlum	45% (61)	55% (73)	10% (13)	70% (94)	20% (27)
Tichonice	47% (90)	53% (99)	7% (13)	73% (138)	20% (38)
Kladruby	48% (110)	52% (121)	10% (23)	73% (169)	17% (37)
Kácov	49,5% (386)	50,5% (393)	10% (76)	71% (556)	19% (146)

Zdroj: Český statistický úřad¹.

Tabulka č. 26 dále ukazuje, že věková struktura obyvatelstva je ve všech sledovaných obcích velmi podobná. Nejméně dětí, tedy obyvatel do čtrnácti let, je v Tichonicích (7%), v ostatních sledovaných obcích je podíl dětí shodný (10%). Obyvatelstvo v produktivním věku, tedy od patnácti do čtyřiašedesáti let, tvoří ve všech sledovaných obcích největší podíl, pohybující se v rozmezí 70-73% obyvatel. Senioři, tedy obyvatelé nad pětadesát let, tvoří ve sledovaných obcích asi pětinu obyvatelstva. V Chlumu a v Tichonicích je to rovných 20% obyvatel, v Kácově 19% a nejméně pak v Kladrubech a to 17%.

Vzdělanostní struktura dělí obyvatele podle nejvyššího dosaženého vzdělání do pěti kategorií uvedených v tabulce č. 27, ve které je komparována vzdělanostní struktura čtyř sledovaných obcí.

Tabulka 27 - Vzdělanostní struktura obyvatel

Obec	bez vzdělání	základní	vyučení, střední bez maturity	úplné střední s maturitou	vysokoškolské
Chlum	0% (0)	25% (30)	32% (39)	35% (42)	8% (9)
Tichonice	1% (2)	24% (41)	45% (77)	23% (39)	7% (13)
Kladruby	0% (0)	19% (37)	35% (69)	32% (64)	14% (29)
Kácov	0,5% (3)	19% (125)	42% (278)	30,5% (201)	8% (55)

Zdroj: Český statistický úřad².

Nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva je v Kladrubech (14%). V ostatních sledovaných obcích je to pak shodně 7-8%. Ve všech sledovaných obcích se nachází pouze minimální počet obyvatel bez vzdělání (do 1%). V Chlumu a v Tichonicích tvoří čtvrtinu obyvatelstva lidé se základním vzděláním. V Kladrubech a v Kácově má základní vzdělání 19% obyvatel. Obyvatelstvo s vyučením nebo středním vzděláním bez maturitní zkoušky je nejvíce zastoupenou kategorií v Tichonicích (45%) a v Kácově (42%), kde tvoří téměř polovinu obyvatel. V Chlumu a v Kladrubech je tato skupina také silně zastoupena – v Kladrubech z 35% a v Chlumu z 32%. Obyvatelé s úplným středním vzděláním s maturitní zkouškou jsou podobně zastoupeni ve třech

¹ Údaje ze sčítání lidu, domů a bytů 2011. V roce 2011 bylo v Chlumu evidováno celkem 134 obyvatel, v Tichonicích 189 obyvatel, v Kladrubech 231 obyvatel a v Kácově 779 obyvatel.

² Údaje ze sčítání lidu, domů a bytů 2011. Vzdělanostní struktura zahrnuje pouze obyvatelstvo starší 15 let. V Chlumu bylo v roce 2011 celkem 121 obyvatel starších 15 let, v Tichonicích 176, v Kladrubech 199 a v Kácově 662 obyvatel starších 15 let.

sledovaných obcích. Největší podíl jich nalezneme v Chlumu (35%), následují Kladruby (32%) a Kácov (30,5%). Nejméně obyvatel s maturitou je v Tichonicích (23%).

Jistou vypovídající hodnotu o sociálním a kulturním kapitálu ve sledovaných obcích může mít také struktura obyvatel podle rodinného stavu, která občany dělí do čtyř kategorií na svobodné, ženaté/vdané, rozvedené a vdovy/vdovce.

Tabulka 28 - Obyvatelstvo podle rodinného stavu

Obec	svobodní/svobodné	ženatí/vdané	rozvedení/rozvedené	vdovci/vdovy
Chlum	36% (49)	48% (65)	4% (5)	12% (15)
Tichonice	39% (74)	47% (89)	3% (6)	11% (20)
Kladruby	40% (92)	43% (99)	10% (23)	7% (17)
Kácov	35% (275)	48% (373)	9% (68)	8% (63)

Zdroj: Český statistický úřad⁵³.

Nejvíce zastoupenou kategorií, zahrnující téměř polovinu obyvatel, jsou ve všech obcích ženatí/vdané. Nejvíce jich najdeme v Chlumu a v Kácově (48%) a v Tichonicích (47%). Nejmenší podíl ženatých/vdaných je v Kladrubech (43%), kde naopak nalezneme nejvíce svobodných, ze čtyř sledovaných obcí, a to 40%. Podobně jsou na tom Tichonice, kde svobodní tvoří 39% obyvatel. V Chlumu je svobodných 36% a v Kácově 35%. Dále bylo zjištěno, že nejméně rozvedených osob se nachází na území obcí Tichonice (3%) a Chlum (4%). Naopak je zde však vyšší podíl vdov a vdovců (11-12%), oproti dvěma zbývajícím sledovaným obcím (Kladruby, Kácov), kde je jejich podíl 7-8%. V Kladrubech a v Kácově je pak vyšší podíl rozvedených osob, a to 9-10%.

5.2 Aktéři v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

V následující části sekundární a komparativní analýzy dat budou představeni aktéři veřejného a neziskového sektoru působící ve sledovaných menších obcích (do tří set obyvatel) Chlum, Tichonice a Kladruby. Následně bude uveden přehled aktérů nacházejících se na území městyse Kácov⁵⁴ (viz dále tabulka č. 30). V první fázi budou vzájemně komparováni aktéři tří menších obcí (Chlum, Tichonice, Kladruby) a následně pak budou porovnání s aktéry třikrát většího městyse Kácov.

Aktéři veřejného a neziskového sektoru ve všech čtyřech sledovaných obcích pořádají naprostou většinu aktivit. Jak bude uvedeno dále, v obcích Chlum, Tichonice a Kladruby je poskytována pouze základní občanská vybavenost. Přesto, že aktéři sektoru podnikatelského mohou mít na vývoj obcí jistý vliv, jejich zastoupení je ve sledovaných obcích mizivé a jejich aktivity mají v obcích velmi nízkou četnost a nepravidelný charakter. Vliv těchto aktérů

⁵³ Údaje ze sčítání lidu, domů a bytů 2011.

⁵⁴ Podrobná analýza aktérů působících v obci Kácov byla zpracována a okomentována v sekundární a komparativní analýze bakalářské práce (Jirků, 2014, str. 35-39).

na kvalitu života v obcích tedy nebude v diplomové práci zkoumán (stejně jako tomu bylo v případě městyse Kácov v práci bakalářské)⁵⁵.

V tabulce č. 29 je uveden přehled aktérů působících na území menších sledovaných obcí (Chlum, Tichonice, Kladruby). Z tabulky je patrné, že nejméně aktérů, tři, se nachází na území obce Chlum, která má ze sledovaných obcí také nejmenší počet obyvatel. V Kladrubech pak najdeme čtyři aktéry a v Tichonicích pět aktérů.

Tabulka 29 - Přehled lokálních aktérů veřejného a neziskového sektoru působících na území obcí Chlum, Tichonice a Kladruby

Obec	Aktér	Vznik	Počet členů	Sektor
Chlum (135 obyv.)	Sbor dobrovolných hasičů Chlum	1907	32	neziskový
	Sportovní klub Chlum	2002	5 členů organizačního týmu (klub je poté otevřen všem, kteří mají zájem sportovat)	neziskový
	Obec Chlum (obecní úřad)	1990	starosta, místostarosta, 5 zastupitelů	veřejný
Tichonice (208 obyv.)	Fotbalový oddíl TJ Sokol Tichonice	1971	91 (TJ Sokol celkem 114 členů)	neziskový
	Sbor dobrovolných hasičů Tichonice	1995	49	neziskový
	Klub maminek BASAMA	2013	10	neziskový
	Myslivecké sdružení Hřivnáč Radonice	1982	24	neziskový
	Obec Tichonice (obecní úřad)	1365	starosta, místostarostka a 5 zastupitelů	veřejný
Kladruby (246 obyv.)	Sbor dobrovolných hasičů Kladruby	1923	21	neziskový
	Fotbalový klub Slovan Kladruby	1985	19	neziskový
	Občanské sdružení Keep Respect	2013	2 (hlavní organizační tým)	neziskový
	Obec Kladruby (obecní úřad)	1405	starostka, místostarosta, 7 zastupitelů	veřejný

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ve sledovaných obcích se nachází vždy jeden zástupce veřejného sektoru, kterým je ve všech případech obecní úřad. Přesto, že počet aktérů sektoru neziskového převyšuje počet aktérů sektoru veřejného, bylo zjištěno, že obecní úřady ve všech třech menších obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby) pravidelně spolupracují s neziskovým sektorem a spolupodílí se na pořádání velkého počtu aktivit (viz následující kapitola).

Aktéři neziskového sektoru jsou ve sledovaných obcích zastoupeni ve větší míře, než aktéři sektoru veřejného. Shodně ve všech obcích působí sbor dobrovolných hasičů a spolky zaměřené na sport. V Chlumu je to konkrétně sportovní klub, v Tichonicích a v Kladrubech potom fotbalový oddíl. V Tichonicích dále funguje Klub maminek BASAMA a Myslivecké sdružení Hřivnáč Radonice. V Kladrubech působí navíc Občanské sdružení Keep Respect, zaměřené na motorismus a prevenci proti úrazům na motocyklech.

⁵⁵ V diplomové práci nebude vedle podnikatelského sektoru zkoumána také církev, která je samostatně hospodářským subjektem. Její činnost má oproti činnosti spolků (neziskový sektor) a obecních úřadů (veřejný sektor) specifický charakter, což znesnadňuje objektivní komparaci se sledovanými aktéry. Z těchto důvodů nebude role církve v obcích sledována.

Historicky nejstaršími aktéry neziskového sektoru jsou sbory dobrovolných hasičů. V Chlumu byl sbor založen již roku 1907. V roce 2007 tak SDH Chlum oslavil sté výročí od založení, což se neobešlo bez velkých oslav a výroční soutěže v požárním sportu. V Kladrubech SDH působí od roku 1923. V Tichonicích se naopak jedná o spolek novější - pohotovostní zásahovou jednotu dobrovolných hasičů zřídila obec teprve roku 1995.

Naopak nejmladšími sdruženími jsou tichonický Klub maminek BASAMA a kladrubske Občanské sdružení Keep Respect, které byly založeny roku 2013. BASAMA je neformální sdružení maminek, které ve spolupráci s místním obecním úřadem pravidelně pořádá čtyři aktivity pro děti a jejich rodiče (viz kapitola 5.3). Občanské sdružení Keep Respect bylo založeno na návrh ředitele Rehabilitačního ústavu Kladruby. Hlavní činností sdružení je každoroční pořádání červencového srazu motoristů s doprovodným programem nazvaného „Keep Respect“, které se každoročně koná právě v areálu kladrubskeho rehabilitačního ústavu a je zaměřeno především na prevenci proti úrazům na motocyklech⁵⁶.

Nejvyšší počet členů čítají spolky v Tichonicích (Fotbalový oddíl TJ Sokol Tichonice má v současné době 91 členů a místní SDH čítá 49 hasičů). Historie Fotbalového klubu TJ Sokol Tichonice je v okolí vyhlášená a ojedinelá. V místních mužstvech jsou dlouhodobě sdružováni fotbalisté ze širokého okolí a vystřídali se zde již bezmála tři generace hráčů. V současné době jsou Tichonice zapsány v soutěži Středočeského kraje, okresu Benešov se čtyřmi mužstvy – starší příprava, starší žáci, Tichonice A a Tichonice B, což je z hlediska velikosti obce opravdu ojedinelé⁵⁷. Pro porovnání fotbalový oddíl Slovan Kladruby má v současné době devatenáct členů a je zapsán v jedné soutěži Středočeského kraje, okresu Benešov, A3C - IV. třída oddíl C⁵⁸.

Aktérem s nejnižším počtem členů je pak občanské sdružení Keep Respect z Kladrub, jehož hlavní organizační tým je složen pouze ze dvou osob. Následuje Sportovní klub v Chlumu, který čítá pět členů organizačního týmu. V tomto případě však informace není

⁵⁶ Dále se sdružení věnuje i dalším prospěšným činnostem. Celoročně spolupracuje s vozičkáři a dává jim možnost se účastnit nejrůznějších zájezdů. Komunikace s veřejností je uskutečňována především prostřednictvím Facebookových stránek sdružení, kde jsou pravidelně sdíleny informace o plánovaných zájezdech a následně jsou zde umístěny fotografie z těchto aktivit.

⁵⁷ Fotbalový oddíl Tichonice je v okolí vyhlášený především tím, že zajišťuje sportovní vyžití pro mladé fotbalisty nejen z Tichonic, ale i z přilehlých obcí, kde se fotbalové týmy nezaměřují na přípravu dětí v kategoriích příprava a žáci. Mladé fotbalisty tedy pravidelně trénuje klub Tichonice a účastní se s nimi oficiálních soutěží. V současné době jsou tichonické týmy mladých fotbalistů do osmnácti let zapsány ve dvou kategoriích. Úspěšnější jsou v kategorii E2A - OS starší žáci 6+1, kde tichonické starší žáci po jarní sezóně 2015 obsadili druhé místo tabulky z osmi zapsaných týmů. Druhou kategorií je G2BOS starší příprava 5+1 oddíl B, kde tichonická starší příprava zaujala po jarním kole 2015 osmé místo z deseti zapsaných týmů. Dále se místní fotbalisté účastní dvou soutěží. První z nich je kategorie A2B - III. třída oddíl B s týmem Tichonice A. V této kategorii se tým Tichonice A po jarní sezóně 2015 umístil na osmém místě v tabulce ze čtrnácti zúčastněných týmů. Druhou soutěží je pak kategorie A3C - IV. třída oddíl C, kde mužstvo Tichonice B zaujalo po jarní sezóně 2015 desáté místo tabulky z jedenácti zapsaných týmů. Dlouhodobým problémem, se kterým se místní klub potýká, je fakt, že většina šikovných mladých fotbalistů z Tichonic v dospělosti odchází hrát za jiné kluby (zpravidla do obcí, ze kterých pochází). Následkem je pak nepochybně horší umístění v soutěžích, než na jaké tichonickým týmy díky dlouholeté přípravě hráčů skutečně mají.

⁵⁸ Po jarní sezóně 2015 obsadil Fotbalový klub Slovan Kladruby deváté místo tabulky z jedenácti zapsaných týmů.

jednoznačná, jelikož je klub otevřen všem, kteří mají zájem si zasportovat⁵⁹. Počet členů často kolísá a není tak možné ho přesněji určit.

Aktivita jednotlivých aktérů vzhledem k počtu pořádaných aktivit bude hodnocena v kapitole 5.3. Myslivecké sdružení Hřivnáč Radonice, jehož součástí jsou tichoničtí myslivci se nepodílí na pořádání žádných veřejných aktivit. Pořádá pouze hony a následná setkání v hostinci, která jsou určena pouze pro členy sdružení. Z tohoto důvodu mu již v práci nebude věnována další pozornost.

Pro následnou komparaci aktérů působících v menších obcích s aktéry třikrát větší obce Kácov je nezbytné uvést přehled aktérů působících v Kácově⁶⁰.

Tabulka 30 - Přehled aktérů veřejného a neziskového sektoru působících na území obce Kácov⁶¹

Aktér	Vznik	Počet členů	Sektor
Městys Kácov (obecní úřad)	1318	Starostka, místostarostka, 7 zastupitelů	veřejný
Sokol Kácov	1912	60	neziskový
AFK Graffin Kácov	1994	58	neziskový
SDH Kácov	1875	92	neziskový
ČRS MO Kácov	1945	192	neziskový
ZKO Kácov	1993	37	neziskový
Občanské sdružení Komunitní škola Kácov	2011	<i>mění se s počtem lidí zapsaných ve vzdělávacích kurzech (cca 20)</i>	neziskový
O.s. pro obnovu a rozvoj Kácovska	2006	20	neziskový
Občanské sdružení Kopretinka	2010	67	neziskový

Zdroj: Vlastní zpracování.

Shodně jako v menších obcích se v Kácově nachází jeden zástupce sektoru veřejného, kterým je také obecní úřad. Dále v Kácově působí osm aktérů sektoru neziskového.

5.2.1 Komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel ve sledovaných obcích

Co se týká počtu aktérů, u sledovaných obcí neplatí, že čím více obyvatel obec má, tím více aktérů v ní působí. Přesvědčit se o tom můžeme v tabulce č. 31, kde je vypočten poměr aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí.

Tabulka 31- Komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí

Obec	Počet obyvatel	Počet aktérů neziskového a veřejného sektoru	Poměr aktérů k počtu obyvatel	Počet obyvatel na jednoho aktéra
Kácov	777	9	1,2%	86,3
Chlum	135	3	2,2%	45,0
Tichonice	208	5	2,4%	41,6
Kladruby	246	4	1,6%	61,5

Zdroj: Vlastní zpracování

⁵⁹ Jedná se o neformální zájmové sdružení lidí, kteří se rádi pobaví při rekreačním provozování některého z kolektivních sportů - kopané, nohejbalu, stolního tenisu, či hokeje. Mezi hlavní činnosti klubu patří především neoficiální reprezentace obce na různých lokálních turnajích v kopané. Kromě samotné účasti je Sportovní klub Chlum také aktivním pořadatelem těchto utkání. Mimo aktivit spojených s fotbalem pořádá sportovní klub také turnaje a přátelská utkání ve stolním tenise.

⁶⁰ Podrobná analýza aktérů působících v obci Kácov byla zpracována a okomentována v sekundární a komparativní analýze bakalářské práce (Jirků, 2014, str. 35-39).

⁶¹ Vysvětlení zkratk v názvech jednotlivých aktérů: AFK = amatérský fotbalový klub, SDH = sbor dobrovolných hasičů, ČRS MO = Český rybářský svaz - místní organizace, ZKO = základní kynologická stanice.

V rámci komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí bylo zjištěno, že čím více obyvatel obec má, tím méně aktérů se vzhledem k počtu obyvatel v obci nachází. V nejlidnatějším Kácově připadá na jednoho aktéra 86,3 obyvatel a poměr aktérů k počtu obyvatel je zde nejnižší (1,2%). Naproti tomu v menších obcích připadá na jednoho aktéra méně obyvatel a poměr aktérů k počtu obyvatel je tak vyšší. V Chlumu na jednoho aktéra připadá 45 obyvatel a poměr aktérů k počtu obyvatel je 2,2%, v Tichonicích pak připadá na jednoho aktéra dokonce jen 41,6 obyvatel a poměr aktérů k počtu obyvatel je zde ze sledovaných obcí nejvyšší (2,4%).

Zjištění poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí tak vyvrací možný předpoklad, že čím více obyvatel obec má, tím více skupin aktérů v obci operuje.

5.3 Aktivity pořádané v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

Aktivity jsou v empirické části diplomové práce členěny podle dvou stanovených kritérií. První z nich dělí aktivity do pěti skupin, podle kritéria typu aktivity, na aktivity kulturní, zábavné, sportovní, folklorní a vzdělávací. Druhý způsob členění aktivit je dle kritéria sledujícího cílovou skupinu, pro kterou je aktivita určena. To dělí aktivity do tří kategorií na aktivity zaměřené na děti, mládež a dospělé. Souhrnné dělení aktivit je spolu s kritérii pro zařazení aktivity do dané skupiny uvedeno v tabulce č. 32. Aktivity pořádané v jednotlivých obcích byly sledovány v horizontu posledních šesti let.

Tabulka 32- Kategorizace aktivit podle typu a cílové skupiny

Dělení aktivit podle	Kategorie	Kritérium
Typu aktivity	Aktivity kulturní	Zahrnují tvorbu a prezentaci děl z hudební, výtvarné, či literární oblasti. Do této kategorie spadá rovněž sledování sportovních utkání.
	Aktivity zábavné	Označují činnosti a příležitosti ke zpříjemnění volného času a k pobavení.
	Aktivity sportovní	Jsou založeny na pohybové aktivitě účastníků, za dodržování předem stanovených pravidel. Sportovní výsledky jsou mezi sebou následně porovnávány a vyhodnocovány.
	Aktivity folklorní	Představují udržování lidových tradic a obyčejů spojených s lokalitou.
	Aktivity vzdělávací	Zahrnují příležitosti k učení se něčemu novému v oblasti teoretické i praktické.
Cílové skupiny	Aktivity zaměřené na děti	Děti = účastníci do 15 let
	Aktivity zaměřené na mládež	Mládež = účastníci v rozmezí 15 až 18 let
	Aktivity e zaměřené na dospělé	Dospělí = účastníci starší 18 let

Zdroj: Vlastní zpracování.

I přes uvedené rozdělení aktivit podle typu, nelze všechny aktivity jednoznačně definovat. Pro přesnější určení je tedy v některých případech použita kombinace více typů. Rovněž zaměření aktivit na cílové skupiny není jednoznačně definovatelné, protože se

většina aktivit zaměřuje na více cílových skupin najednou. Nejužší cílovou skupinou je mládež, která zahrnuje účastníky v rozmezí tří let (od 15 do 18 let). Naopak nejširší cílovou skupinou jsou dospělí, kam spadají všichni účastníci starší 18 let.

V následující tabulce je uveden souhrn všech aktivit, které jsou na území sledovaných menších obcí aktéry veřejného a neziskového sektoru pořádány. Následuje souhrnná tabulka aktivit pořádaných v městyse Kácov, která je pro větší přehlednost uvedena odděleně. V obou tabulkách jsou uvedeny aktivity pořádané v jednotlivých obcích za posledních šest let, tedy v letech 2010-2015.

Tabulka 33 - Přehled aktivit pořádaných lokálními aktéry veřejného a neziskového sektoru v obcích Chlum, Tichonice a Kladruby⁶²

Obec	Název aktivity	Aktér	Typ aktivity	Cílová skupina	Termín konání	Frekvence pořádání aktivit
Chlum	Hasičské závody „O pohár starosty“	SDH Chlum	sportovní, zábavná	děti, mládež, dospělí	červen	1x za 3 roky
	Nohejbalový turnaj	OÚ Chlum, SK Chlum	sportovní, zábavná	mládež, dospělí	květen, září	2x za rok
	Vánoční turnaj ve stolním tenisu	OÚ Chlum, SK Chlum	sportovní, zábavná	mládež, dospělí	prosinec	1x za rok
	Putovní turnaj v kopané „O pohár starosty“	SK Chlum	sportovní, zábavná	mládež, dospělí	červen	1x za 6 let
	Silvestrovský pochod na Javornickou hůru	Obyvatelé obce	zábavná, sportovní	děti, mládež, dospělí	prosinec	1x za rok
Celkem 5 pořádaných aktivit						
Tichonice	Fotbalová utkání	Fotbalový oddíl TJ Sokol Tichonice	sportovní, zábavná	děti, mládež a dospělí	víkendy během sezony ⁶³	1x – 2x za týden
	Dětský den a exhibiční fotbalové utkání „staré gardy“	OÚ Tichonice, BASAMA	zábavná, sportovní	děti, mládež, dospělí	červen	1x za rok
	Setkání rodáků	OÚ Tichonice, SDH Tichonice	zábavná, kulturní	dospělí	červenec	1x za 5 let
	Stavění máje a pálení čarodějnic	aktivita občanů	zábavná, folklorní	děti, mládež a dospělí	duben	1x za rok
	Zdobení adventních věnců	OÚ Tichonice	zábavná	děti, mládež a dospělí	listopad	1x za rok
	Pečení perníčků a příchod Mikuláše	OÚ Tichonice, BASAMA	zábavná	děti a dospělí	prosinec	1x za rok
	Rozsvícení vánočního stromčeka	OÚ Tichonice, BASAMA	zábavná, kulturní	děti, mládež, dospělí	prosinec	1x za rok
	Kulturní večer	OÚ Tichonice	kulturní, zábavná	děti, mládež, dospělí	březen	1x za 3 roky
	Vítání občánků	OÚ Tichonice, BASAMA	kulturní, zábavná	děti, dospělí	červenec	1x za 2 roky
Celkem 9 pořádaných aktivit						

⁶² Průběh jednotlivých aktivit je popsán v příloze č. 1.

⁶³ Fotbalová sezona má dvě části – podzimní a jarní. Podzimní začíná asi v polovině srpna a končí v polovině listopadu. Jarní sezona je pak zahájena v březnu a ukončena asi v polovině června. Délka fotbalové sezony se může v jednotlivých soutěžích mírně lišit v závislosti na počtu zapsaných soutěžních týmů.

Kladruby	Ples obce	OÚ Kladruby	kulturní, zábavná	mládež, dospělí	únor	1x za rok
	Setkání rodáků, obyvatel a přátel Kladrub	OÚ Kladruby	kulturní, zábavná	mládež, dospělí	srpen	1x za 2 roky
	Vítání občánků	OÚ Kladruby	kulturní, zábavná	děti, dospělí	září	1x za 2 roky
	Zájezdy pro občany	OÚ Kladruby, SHD Kladruby	kulturní, zábavná, vzdělávací	mládež, dospělí	během roku	4x za rok
	Martinský pochod se světýlky a odesílání dopisů Ježíškovi	OÚ Kladruby, SDH Kladruby	zábavná	děti, dospělí	prosinec	1x za rok
	Dětský karneval	OÚ Kladruby SDH Kladruby	kulturní, zábavná	děti, dospělí	březen	1x za rok
	Drakiáda	OÚ Kladruby, SDH Kladruby	zábavná	děti, dospělí	říjen	1x za rok
	Fotbalová utkání Slovanu Kladruby	Fotbalový klub Slovan Kladruby	sportovní, zábavná	mládež, dospělí	víkendy během sezony	1x za 2 týdny
	Turnaj nohejbalistů	Fotbalový klub Slovan Kladruby	sportovní, zábavná	mládež, dospělí	srpen	1x za 3 roky
	Ples hasičů	SDH Kladruby	kulturní, zábavná	mládež, dospělí	únor	1x za rok
	Kladrubský dětský den s hasiči	SDH Kladruby	zábavná	děti	červen	1x za rok
	Kladrubské pyžámkové odpoledne	SDH Kladruby	zábavná	děti	březen	1x za rok
	Motorkářský sraz Keep Respect	Občanské sdružení Keep Respect	kulturní, zábavná, sportovní, vzdělávací	děti, mládež, dospělí	červenec	1x za rok
	Zájezdy pro vozíčkáře	Občanské sdružení Keep Respect	zábavná, vzdělávací	dospělí	nepřavidelně během roku	3x za rok
Celkem 14 pořádaných aktivit						

Zdroj: Vlastní zpracování⁶⁴.

Nejvíce aktivit ze tří menších sledovaných obcí je pořádáno v obci Kladruby, a to čtrnáct. Na druhém místě v počtu pořádaných aktivit Tichonice s devíti aktivitami. Nejméně aktivit, pět, se koná v Chlumu. Z celkového počtu pořádaných aktivit je patrné, že obec Kladruby pořádá mnohem více aktivit, než ostatní dvě menší sledované obce a počtem pořádaných aktivit tak téměř konkuruje většímu Kácovu, kde je pořádáno celkem šestadvacet aktivit (viz následující tabulka).

Obecně nejčteněji pořádanou aktivitou jsou fotbalová utkání, která se v rámci tří menších sledovaných obcí konají pravidelně v Tichonicích a v Kladrubech. Zejména v Tichonicích, kde jsou do soutěže zapsány hned čtyři týmy (starší příprava, starší žáci, Tichonice A a Tichonice B), se na místním hřišti během fotbalové sezony odehrávají i dva zápasy za víkend. Kladruby se účastní soutěže s jedním týmem, utkání se na místním hřišti

⁶⁴ Vzhledem k rozdílné četnosti pořádání jednotlivých aktivit je složité pořádané aktivity v jednotlivých obcích vzájemně porovnat. Zrovna tak je těžké porovnat počet aktivit podle aktérů, kteří je pořádají. V menších obcích (Chlum, Tichonice a Kladruby) totiž dochází k časté spolupráci aktérů, což znamená, že jedna aktivita je pořádána více aktéry najednou. Důvodem spolupráce v menších obcích může být menší počet aktérů působící ve sledovaných menších obcích oproti větší obci Kácov, kde je více aktérů (devět) a k jejich spolupráci nedochází vůbec.

tedy konají v sobotu, nebo v neděli, jednou za čtrnáct dní. Je třeba vzít v úvahu, že rozlosování zápasů je oficiální záležitostí, která týmům závazně určuje, kdy se mají jednotlivých utkání povinně účastnit. Z toho zjištění vyplývá, že fotbalovým utkáním nelze z hlediska činnosti aktérů přikládat stejnou váhu jako ostatním pořádaným aktivitám.

Tabulka 34 - Přehled aktivit pořádaných lokálními aktéry veřejného a neziskového sektoru v obci Kácov.

Název aktivity	Aktér	Typ aktivity	Cílová skupina	Termín konání	Frekvence pořádání aktivity
Vítání občánků	Obec Kácov	kulturní	děti, dospělí	duben	1x za rok
Prohlídkový okruh na zámku Kácov		kulturní/vzdělávací	děti, mládež, dospělí	červen-srpen	3 x týdně
Kácovská pouť		kulturní/folklórní/zábavná	děti, mládež, dospělí	Srpen	1x za rok
Automobilová veterán rallye		kulturní/folklórní	děti, mládež, dospělí	Srpen	1x za rok
Kácovský posvícenský jarmark		folklórní/zábavná	děti, mládež, dospělí	Srpen	1x za rok
Sokolské šibřinky	TJ Sokol Kácov	zábavná/folklórní/kulturní	mládež, dospělí	březen	1x za rok
Sportovní ples		zábavná/kulturní	mládež, dospělí	prosinec	1x za rok
Splašený Kácov		sportovní	mládež, dospělí	červenec	1x za rok
Turnaj v nohejbalu		sportovní	mládež, dospělí	prosinec	1x za rok
Fotbalová utkání AFK Graffin Kácov	AFK Graffin Kácov	sportovní, kulturní, zábavná	mládež, dospělí	víkendy během sezony	1x - 2x za týden
Turnaj minižáků o Posázavský pohár		sportovní, zábavná	děti	Srpen	1x za rok
Hasičský ples	SDH Kácov	kulturní/zábavná	mládež, dospělí	Leden	1x za rok
Dětský maškarní karneval		zábavná	děti	Únor	1x za rok
Karneval masek		zábavná/folklórní/kulturní	mládež, dospělí	Únor	1x za rok
Pálení čarodějnic v kempu a zábavné odpoledne pro děti		zábavná	děti	duben	1x za rok
Noční rybářské závody	ČRS MO Kácov	sportovní/zábavná	mládež, dospělí	květen	1x za rok
Rybářské závody mládeže		sportovní/zábavná	děti	červen	1x za rok
Rybářský ples		kulturní/zábavná	mládež, dospělí	Leden	1x za rok
Zimní závod	ZKO Kácov	sportovní/zábavná	děti, mládež, dospělí	Leden	1x za rok
Vzdělávací kurzy a řemeslné dílny	Komunitní škola Kácov, o.s.	vzdělávací/zábavná	dospělí	nárazově	1x za týden
Kácovský běh	Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Kácovska	sportovní	děti, mládež, dospělí	Srpen	1x za rok
Kácovský ples		kulturní/zábavná	mládež, dospělí	Únor	1x za rok
Půjčovna loďek a občerstvení		zábavná	děti, mládež, dospělí	červen-září	každý den
Tančírna u řeky		zábavná	dospělí	červen-září	1x za 2 týdny
Pohádkový okruh okolo Kácova	Občanské sdružení Kopretinka	zábavná	děti	květen	1x za rok
Mikulášská nadílka a Rozsvícení vánočního stromu na náměstí		zábavná	děti	prosinec	1x za rok
Celkem 26 pořádaných aktivit					

Zdroj: Vlastní zpracování.

V městysě Kácov je pořádáno celkem šestadvacet aktivit⁶⁵. Nejčteněji pořádanou aktivitou jsou stejně jako v menších obcích fotbalová utkání. Do soutěže jsou v Kácově zapsány dva týmy, což potvrzuje nadprůměrnou fotbalovou aktivitu obce Tichonice, která má navzdory pětikrát menšímu počtu obyvatel (oproti Kácovu) v soutěži zapsáno dvakrát tolik týmů.

5.3.1 Komparace společenských aktivit ve sledovaných obcích

Pro umožnění přesnější komparace společenské aktivity v jednotlivých obcích je třeba vzít v úvahu, kolik aktivit z celkového počtu aktivit se koná pravidelně (minimálně jednou za rok) a jaký je poměr aktivit k počtu obyvatel sledovaných obcí. Souhrn těchto údajů pro jednotlivé obce je uveden v následující tabulce.

Tabulka 35 - Komparace společenských aktivit obcí

Obec	Počet obyvatel	Počet pořádaných aktivit (celkem)	Poměr celkového počtu aktivit na počet obyvatel	Počet pravidelně pořádaných aktivit	Poměr pravidelně pořádaných aktivit na počet obyvatel	Poměr aktivit k počtu obyvatel ⁶⁶	Počet obyvatel na jednu aktivitu
Chlum	135	5	3,7%	3 (60%)	2,2%	3,0%	27,0
Tichonice	208	9	4,3%	6 (66%)	2,9%	3,6%	23,1
Kladruby	246	14	5,7%	12 (85%)	4,9%	5,3%	17,6
Kácov	777	26	3,3%	26 (100%)	3,3%	3,3%	29,9

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z provedené komparace společenské aktivity vyšlo najevo, že jediný městys pořádá všechny své aktivity pravidelně, tedy minimálně jednou za rok. V menších obcích se pak podíl pravidelně pořádaných aktivit pohybuje v rozmezí 60-85%. V Chlumu je pravidelnost pořádání aktivit nejslabší. Minimálně jednou za rok se zde konají pouze tři aktivity z pěti (60% aktivit). V Tichonicích se pak pravidelně koná šest aktivit z devíti (66% aktivit) a v Kladrubech pak dvanáct aktivit ze čtrnácti (85% aktivit). U sledovaných obcí bylo tedy zjištěno, že čím více obyvatel obec má, tím více aktivit pořádá pravidelně.

Je patrné, že společensky nejaktivnější (pořádající nejvíce aktivit s přihlédnutím k pravidelnosti pořádaných aktivit v přepočtu na počet obyvatel) je obec Kladruby, u níž je poměr aktivit k počtu obyvatel nejvyšší - 5,3%. Následuje obec Tichonice s poměrem 3,6% a městys Kácov s poměrem 3,3%. Jako nejméně společensky aktivní z komparace vychází obec Chlum, jejíž poměr počtu aktivit k počtu obyvatel je pouze 3%.

⁶⁵ Tabulka aktivit pořádaných akty v obci Kácov je do diplomové práce vložena pouze pro účely komparace. Podrobná analýza aktivit pořádaných v obci Kácov byla zpracována a okomentována v sekundární a komparativní analýze bakalářské práce (Jirků, 2014, str. 41-49).

⁶⁶ Společenská aktivita obce (poměr aktivit k počtu obyvatel) byla stanovena jako průměr poměru celkového počtu aktivit na počet obyvatel a poměru pravidelně pořádaných aktivit na počet obyvatel.

Jelikož se výsledky komparace společenské aktivity obcí (kapitola 5.3.1) liší od výsledků komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí (viz kapitola 5.2.1), můžeme konstatovat, že není přímá souvislost mezi počtem aktérů a společenskou aktivitou obce. Nejvíce aktérů v poměru na počet obyvatel se totiž nachází v obci Tichonice, která je ale z hlediska společenské aktivity až na třetím místě ze čtyř sledovaných obcí. Naopak nejméně aktérů v poměru na počet obyvatel je v městyse Kácov, kde však aktéři všechny aktivity pořádají pravidelně (minimálně jednou za rok) a v rámci analýzy společenské aktivity se umístili na druhém místě ze čtyř sledovaných obcí. Podobně jako Kácov jsou na tom Kladruby, které mají druhý nejmenší počet aktérů na počet obyvatel obce, ale společenskou aktivitu mají nejvyšší.

5.3.2 Komparace aktivit podle typu aktivity, cílové skupiny a aktérů ve sledovaných obcích

Následující tabulka uvádí přehled počtu pořádaných aktivit v jednotlivých zkoumaných obcích podle typu aktivity a cílové skupiny, na kterou se aktivity zaměřují.

Tabulka 36 - Počet pořádaných aktivit v obcích podle typu a cílové skupiny

Obec	Celkový počet aktivit pořádaných v jednotlivých obcích	Počet pořádaných aktivit podle typu aktivity					Počet pořádaných aktivit podle cílové skupiny		
		Kulturní	Zábavné	Sportovní	Folklorní	Vzdělávací	Děti	Mládež	Dospělí
Chlum	5	0	5	5	0	0	2	5	5
Tichonice	9	4	9	2	1	0	8	6	9
Kladruby	14	7	14	3	0	3	7	7	12
Kácov	26	11	20	8	5	2	14	17	20

Zdroj: Vlastní zpracování⁶⁷.

Z údajů v tabulce č. 36 je patrné, že všechny aktivity pořádané v menších obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby) jsou aktivity zábavného typu, které slouží především ke zpříjemnění volného času a k pobavení. V Chlumu jsou navíc všechny pořádané zábavné aktivity zároveň aktivitami typu sportovního. Dále pak v Chlumu nejsou pořádané žádné aktivity kulturní, folklorní, ani vzdělávací. V Tichonicích jsou na druhém místě v počtu pořádaných aktivit podle typu aktivity kulturní (čtyři) a na třetím místě aktivity sportovní (dvě). Dále je v Tichonicích pořádána jedna aktivita folklorní a žádná aktivita vzdělávacího typu. V Kladrubech je situace obdobná jako v Tichonicích. Nejvíce aktivit (všech čtrnáct) je zábavného typu, následují aktivity kulturní (sedm) a aktivity sportovní

⁶⁷ Většina aktivit pořádaných ve sledovaných obcích splňuje zároveň kritérium více typů aktivit a je zaměřena na více cílových skupin najednou. Není proto možné sčítáním počtu pořádaných aktivit podle typu aktivity (či pole cílové skupiny) dospět k celkovému počtu aktivit pořádaných v jednotlivých obcích.

(tři). Stejně jako v Chlumu nejsou v Kladrubech pořádány žádné aktivity folklorní. Naopak jsou v Kladrubech jakožto v jediné ze tří menších sledovaných obcí pořádány aktivity vzdělávací (celkem tři – zájezdy pro občany, zájezdy pro vozíčkáře a motorkářský sraz Keep Respect).

Stejně jako v menších obcích i v Kácově převažují aktivity typu zábavného (dvacet z celkových šestadvaceti). Na druhém místě jsou pak aktivity zábavné (stejně jako v Kladrubech a v Tichonicích). Nejméně pořádaných aktivit v Kácově (dvě) je typu vzdělávacího, což je stejné jako v Chlumu a v Tichonicích, kde nejsou pořádány dokonce žádné vzdělávací aktivity.

V analýze bylo také zjištěno, že je ve sledovaných menších obcích patrná absence aktivit folklorního typu. Jediná folklorní aktivita je pořádána v Tichonicích (Stavění máje a pálení čarodějnic). Folklorní aktivity, které jsou spojeny především s udržováním lidových tradic a obyčejů spojených s lokalitou, jsou přitom velmi důležité pro udržování sounáležitosti občanů s danou obcí. Městys Kácov pořádá celkem pět folklorních aktivit za rok.

Z hlediska počtu pořádaných aktivit podle cílové skupiny se všechny tři menší obce nejvíce zaměřují na dospělé. V Chlumu a v Tichonicích jsou na dospělé zaměřeny úplně všechny pořádané aktivity. V Kladrubech je to pak dvanáct aktivit ze čtrnácti. V Chlumu jsou všechny pořádané aktivity zaměřeny vedle dospělých také na mládež. V Kladrubech jsou aktivity zaměřené na mládež na druhém místě se sedmi aktivitami ze čtrnácti. Nejvíce aktivit zaměřených na děti se koná v Tichonicích (osm z devíti), následují Kladruby (sedm z dvanácti) a na posledním místě v počtu aktivit zaměřených na děti je Chlum se dvěma aktivitami z pěti.

Městys Kácov se z tohoto hlediska menším obcím velmi podobá. Nejvíce aktivit pořádá také pro dospělé, následují aktivity pro mládež a nakonec pak aktivity zaměřené na děti. Bylo zjištěno, že v menších obcích téměř nejsou pořádány folklorní aktivity. Jedinou aktivitou folklorního typu pořádanou na území sledovaných menších obcí je stavění máje a pálení čarodějnic v Tichonicích, které se koná na základě iniciativy obyvatel obce. Oproti tomu ve větším městyse je pořádáno celkem pět folklorních aktivit. Důvodem pořádání aktivit tohoto typu je především dlouholetá tradice TJ Sokol Kácov (sokolské šibřinky, karneval masek), možnost využití zámeckého nádvoří s prostorným náměstím (posvícenský jarmark, veterán rallye a pouťové stánky), či kempu u řeky (pouťové atrakce). Tato skutečnost tak vyvrací možný předpoklad, že čím menší obec, tím více folklorních aktivit.

Doplňkově ke komparaci výšejsou porovnávány také počty aktivit (podle typu a cílové skupiny) pořádané jednotlivými aktéry ve třech sledovaných obcích. Na základě souhrnného porovnání v tabulce č. 37 je možné určit, kteří aktéři jsou v jednotlivých obcích nejčinnější, jací se nejvíce podílí na pořádání daných typů aktivit a kteří se nejvíce zaměřují na jednotlivé cílové skupiny.

Tabulka 37 - Souhrnná komparace aktivit pořádaných jednotlivých aktéry podle typu aktivity

Obec a jednotliví aktéři	Celkový počet aktivit pořádaných či spolupřádaných daným aktérem	Typ aktivity					Cílová skupina		
		Kulturní	Folklorní	Sportovní	Zábavná	Vzdělávací	Děti	Mládež	Dospělí
Obec Chlum celkem	5	0	0	5	5	0	2	5	5
Obec Chlum (obecní úřad)	2	0	0	2	2	0	0	2	2
Sbor dobrovolných hasičů Chlum	1	0	0	1	1	0	1	1	1
Sportovní klub Chlum	3	0	0	3	3	0	0	3	3
aktivita občanů obce	1	0	0	1	1	0	1	1	1
Obec Tichonice celkem	9	4	1	2	9	0	8	6	9
Obec Tichonice (obecní úřad)	7	4	0	1	7	0	6	4	7
Fotbalový oddíl TJ Sokol Tichonice	1	0	0	1	1	0	1	1	1
SDH Tichonice	1	1	0	0	1	0	0	0	1
Klub maminek BASAMA	4	2	0	1	4	0	4	2	4
aktivita občanů obce	1	0	1	0	1	0	1	1	1
Obec Kladruby celkem	14	7	0	3	14	3	7	7	12
Obec Kladruby (obecní úřad)	7	5	0	0	7	1	3	3	7
SDH Kladruby	7	3	0	0	7	1	5	2	5
Fotbalový klub Slovan Kladruby	2	0	0	2	2	0	0	2	2
Občanské sdružení Keep Respect	2	1	0	1	2	2	1	1	2
Obec Kácov celkem	26	11	5	8	20	2	14	17	20
Obec Kácov (obecní úřad)	5	4	3	0	2	1	5	4	5
TJ Sokol Kácov	4	2	1	2	2	0	0	4	4
AFK Graffin Kácov	2	1	0	2	2	0	1	1	1
SDH Kácov	4	2	1	0	4	0	2	2	2
ČRS MO Kácov	3	1	0	2	3	0	1	2	2
ZKO Kácov	1	0	0	1	1	0	1	1	1
Komunitní škola Kácov o. s.	1	0	0	0	1	1	0	0	1
Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Kácovska	4	1		1	3	0	2	3	4
Občanské sdružení Kopretinka	2	0	0	0	2	0	2	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z provedené komparace činnosti aktérů vyšlo najevo, že nejčinnějšími aktéry z menších sledovaných obcí jsou v obci Chlum Sportovní klub, v obcích Tichonice a Kladruby samotný obecní úřad a v Kladrubech navíc SDH, který pořádá stejný počet aktivit jako OÚ. Při souhrnném porovnání aktérů tří sledovaných obcí bylo zjištěno, že nejvíce zábavných aktivit pořádá, nebo spolupřádaná OÚ Tichonice a OÚ Kladruby (sedm); nejvíce kulturních aktivit pořádá OÚ Kladruby (sedm), nejvíce sportovních aktivit pak Sportovní klub Chlum (tři). Vzdělávací aktivity v menších obcích pořádá pouze občanské sdružení Keep Respect.

5.3.3 Komparace společně pořádaných aktivit aktéry neziskového a veřejného sektoru ve sledovaných obcích

V následující tabulce je zobrazeno kolik aktivit ve sledovaných obcích pořádá, či spolupřádá veřejný a neziskový sektor. Spolu s celkovým počtem aktivit je v tabulce uveden také procentní podíl těchto aktivit na celkovém počtu aktivit.

Tabulka 38 - Podíl aktivit pořádaných neziskovým a veřejným sektorem

Obec	Celkový počet aktivit pořádaných v jednotlivých obcích	Počet aktivit pořádaných ve spolupráci více aktérů	Veřejný sektor		Neziskový sektor	
			Počet aktivit pořádaných a spolupřádaných veřejným sektorem	% podíl aktivit pořádaných a spolupřádaných veřejným sektorem	Počet aktivit pořádaných a spolupřádaných neziskovým sektorem	% podíl aktivit pořádaných a spolupřádaných neziskovým sektorem
Chlum	5	40% (2)	2	40%	4	80%
Tichonice	9	56% (5)	7	77%	6	66%
Kladruby	14	29% (4)	7	50%	11	78%
Kácov	26	0% (0)	5	19%	21	81%

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z údajů v tabulce č. 38 je patrné, že účast aktérů z obou sektorů je v menších obcích velmi významná. Pouze v Chlumu se veřejný sektor podílí na pořádání aktivit méně než z 50%. Zde obecní úřad spolupřádá dvě aktivity z pěti, což je 40% aktivit. V Kladrubech veřejný sektor pořádá a spolupřádá 50% aktivit a v Tichonicích dokonce 77% aktivit. Oproti tomu je v městyse Kácov většina aktivit (81%) pořádána sektorem neziskovým, tedy spolky a sdruženími.

Z komparace pořádání aktivit neziskovým a veřejným sektorem vyšlo najevo, že je při pořádání aktivit (především v menších obcích) velmi důležité společné podílení se na organizování aktivit pro obyvatele obcí. V obcích do tří set obyvatel dochází ke společnému pořádání aktivit neziskovými a veřejným sektorem. Tento způsob podílení se na pořádání aktivit byl zjištěn především v Tichonicích (56% aktivit) a v Chlumu (40% aktivit). V Tichonicích je spolky a obecním úřadem spolupřádaných pět aktivit z devíti. Nejvíce zde obecní úřad spolupracuje s Klubem maminek BASAMA, kdy společně pořádají čtyři aktivity (vítání občánků, rozsvícení vánočního stroměčku, pečení perníčků a příchod Mikuláše a dětský den s exhibičním fotbalovým utkáním staré gardy). V Tichonicích obecní úřad dále spolupřádá Setkání rodáků, na kterém spolupracuje s místním SDH. V Chlumu obecní úřad spolupřádá se sportovním klubem dvě aktivity (nohejbalový turnaj a vánoční turnaj ve stolním tenise). V Kladrubech jsou spolupřádanými čtyři aktivity z celkových čtrnácti, přičemž ke spolupráci dochází vždy mezi OÚ a SDH.

V městyse Kácově naopak ke spolupráci jednotlivých aktérů nedochází vůbec. Všechny aktivity pořádané na území městyse Kácov mají vždy právě jednoho pořadatele.

Společné pořádání aktivit aktéry neziskového a veřejného sektoru je tak faktorem, který menší obce odlišuje od třikrát většího městyse.

Z hlediska termínu konání aktivit je ve sledovaných obcích možné sledovat jemné rozdíly - viz tabulka č. 39.

Tabulka 39 - Komparace termínů konání aktivit

Obec	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
Chlum	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	2
Tichonice	-	-	2	2	1	2	2	1	1	1	2	2
Kladruby	-	2	3	1	1	2	1	3	2	2	1	1
Kácov	3	3	2	1	2	5	4	9	3	1	1	3

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nejméně aktivit je v menších sledovaných obcích pořádáno v zimních měsících. Výjimkou je prosinec, kdy jsou ve všech čtyřech sledovaných obcích pořádány aktivity s vánoční tematikou. V menších obcích je možné pozorovat zvýšené pořádání aktivit (dvě) v měsíci červnu. V Kladrubech je pak více aktivit (tři) pořádáno v měsíci březnu a srpnu. Příčinou nízkého počtu aktivit pořádaných v zimních měsících v menších obcích může být především absence vytápěných společenských prostor. V Kácově jsou v tomto období pořádány především plesy, které se konají v místní sokolovně.

V městyse Kácov je nejvíce aktivit pořádáno v měsíci srpnu, červnu a červenci. Zvýšené pořádání aktivit v letních měsících v Kácově souvisí především s letními prázdninami a tzv. vodáckou sezonou, kdy se v městyse nachází několikanásobně více obyvatel, než je tomu po zbytek roku.

5.4 Analýza majetkového vybavení obcí a jeho vlivu na pořádání aktivit

V následující podkapitole je zjišťováno a analyzováno, jaký vliv má majetkové vybavení jednotlivých obcí na pořádání aktivit. Nejprve je souhrnně porovnána občanská vybavenost čtyř sledovaných obcí, následně je pak zjišťováno, jaké majetkové vybavení je v současné době zapotřebí k uskutečnění pořádaných aktivit.

5.4.1 Občanská vybavenost obcí Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

Občanská vybavenost sledovaných obcí je souhrnně zobrazena v následující tabulce, ve které je porovnáváno majetkové vybavení jednotlivých obcí. Pojmem občanská vybavenost zahrnuje především budovy primárně sloužící ku prospěchu společnosti, jako jsou domy s pečovatelskou službou, vzdělávacích zařízení, sportovní haly, správní a administrativní objekty, nákupní a obchodních centra apod.

Tabulka 40 - Občanská vybavenost obcí

Znaky občanské vybavenosti	Chlum	Tichonice	Kladruby	Kácov
Obecní úřad	x	x	x	x
Pošta	-	-	x	x
Mateřská škola	-	-	x	x
Základní škola	-	-	-	x
Dětské hřiště	x	-	-	x
Fotbalové hřiště	x	x	x	x
Víceúčelové venkovní hřiště	x	-	x	x
Vnitřní sportoviště	-	-	-	x
Kulturní dům / místnost	-	x	-	x
Veřejná klubovna	x	x	-	-
Obchod s potravinami	x	x	x	x
Plovárna	-	-	-	x
Zámek	-	-	-	x

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z tabulky výše je patrné, že nejrozmanitější občanskou vybavenost má obec Kácov, kde ze sledovaných znaků (majetkového vybavení obcí) najdeme veškeré vybavení, kromě veřejné klubovny. Vzhledem k této skutečnosti by se tak nabízel předpoklad, že bude Kácov na prvním místě také z hlediska společenské aktivity (poměru pořádaných aktivit na počet obyvatel). V kapitole 5.3.1 však bylo zjištěno, že tomu tak není. Kácov se z hlediska společenské aktivity umístil až na třetím místě za obcemi Kladruby a Tichonice. Na druhou stranu je však Kácov jedinou obcí (ze čtyř sledovaných), která pořádá všechny své aktivity pravidelně, tedy minimálně jednou za rok.

Menší sledované obce pak na svém území mají vždy pět z dvanácti sledovaných objektů. Ve všech čtyřech obcích se nachází obecní úřad, fotbalové hřiště a obchod s potravinami. Poštu najdeme pouze v Kácově a v Kladrubech. Co se týká vzdělávacích zařízení, musí menší sledované obce spoléhat především na vybavení jiných obcí. Základní škola se nachází pouze na území městyse. Mateřská škola je pak mimo Kácova provozována také v Kladrubech. Kromě fotbalového hřiště najdeme v Chlumu, v Kladrubech a v Kácově také víceúčelové venkovní hřiště, které je využíváno především ke hře volejbalu a nohejbalu.

Pouze v Chlumu a Tichonice mají veřejnou klubovnu. V Chlumu je jí dřevěný srub, v Tichonicích pak prostory zrekonstruované budovy bývalé školy. Oba objekty byly vybudovány, nebo zrekonstruovány za pomoci obyvatel obce (viz dále). Funkci kulturního domu a vnitřního sportoviště plní v Kácově místní sokolovna, která byla také zrekonstruována za pomoci obyvatel obce. V Tichonicích pak najdeme alespoň kulturní místnost ve zrekonstruované budově bývalé školy. V obci Kácov mimo běžného majetkového vybavení nalezneme také zámek, který je v obecním vlastnictví, plovárnu, či dva soukromé kempy (sloužící především pro vodáky), soukromý hotel, pivovar, nebo čerpací stanici.

5.4.2 Sekundární analýza dat o investicích do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit lokálními aktéry ve sledovaných obcích v letech 2006-2016

Do majetkového vybavení určeného pro pořádání aktivit v posledních deseti letech (v období od roku 2006 do roku 2016) investovali všechny čtyři sledované obce.

Vyčíslení finanční hodnoty investic do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit je uvedeno v tabulce č. 41, která zahrnuje jak celkovou výši investice, tak výši poskytnuté dotace, fond, ze kterého byla dotace poskytnuta a výši vlastního financování z obecního rozpočtu.

Tabulka 41 - Investice do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit od roku 2006 do roku 2016

Obec a předmět financování	Výše investice	Výše dotace	Fond, ze kterého byla dotace poskytnuta	Výše financování z rozpočtu obce	Počet nově pořádaných aktivit
Kácov					
Rekonstrukce sokolovny	1 436 937 Kč	1 293 243 Kč	Program rozvoje venkova	143,694 Kč	0
Chlum					
Víceúčelové hřiště	1 156 760 Kč	100 000 Kč, 221 000 Kč	Fond sportu, Program obnovy venkova	835 760 Kč	3
Dětské hřiště s herními prvky	301 874 Kč	210 708 Kč	Program obnovy venkova	91 166 Kč	0
Srub (klubovna)	351 829 Kč	0 Kč	x	351 829 Kč	3
Tichonice					
Rekonstrukce bývalé školy	2 031 848 Kč	1 144 862 Kč ⁶⁸	Státní zemědělský intervenční fond	886 986 Kč	4
Kladruby					
Víceúčelové hřiště s domkem	1 072 612 Kč	0 Kč	x	1 072 612 Kč	2
Dětské hřiště	620 853 Kč	0 Kč	x	620 853 Kč	1
Tenisová stěna	103 452 Kč	0 Kč	x	103 452 Kč	0
Podolský rybník	1 087 186 Kč	628 617 Kč	Dohoda o partnerství - OP životní prostředí	458 569 Kč	plánovány nové aktivity

Zdroj: Vlastní zpracování.

V Kácově byla roku 2009 zrekonstruována místní sokolovna, kde bylo zbouráno staré jeviště a vybudována nová parketová podlaha vyhovující sportovním i kulturním potřebám. Projekt byl spolufinancován z Programu rozvoje venkova. Na rekonstrukci se podíleli také místní obyvatelé, kteří během několika brigád odvedli obrovský kus práce. Sokolovna tak může být opět využívána ke sportovním a kulturním účelům. V budově sokolovny se konají hodiny tělesné výchovy ZŠ Kácov, tréninky volejbalu, nohejbalu, stolního tenisu, zumbly a cvičení žen. V sokolovně je také pořádán vánoční turnaj v nohejbalu, plesy, karnevaly, sokolské šibřinky a mikulášská nadílka. Přesto, že díky rekonstrukci sokolovny nejsou pořádány žádné nové aktivity, bylo umožněno pokračovat v pořádání stávajících aktivit.

⁶⁸ Celková částka je tvořena příspěvkem společenství EU ve výši 858 646 Kč a příspěvkem z národních zdrojů ve výši 286 216 Kč.

V Chlumu byla v roce 2014 dokončena výstavba dětského hřiště, víceúčelového hřiště a dřevěného srubu (tzv. klubovny, ve které bylo vybudováno dřevěné posezení pro třicet osob a výčep). Na budování srubu se přitom podíleli především místní obyvatelé⁶⁹. Obě hřiště i srub se nachází v bezprostřední blízkosti místního fotbalového hřiště. Prostory jsou využívány k pořádání tří nových aktivit - nohejbalového turnaje, hasičských závodů „O pohár starosty“ a turnaje v kopané „O pohár starosty“. Ve srubu se místní schází poměrně pravidelně, jelikož srub plní od jara do podzimu také funkci klubovny a hostince. Přesto, že na dětském hřišti s herními prvky není pořádána žádná nová aktivita, je toto hřiště nepřetržitě přístupné veřejnosti a stalo se tak oblíbeným místem pro setkávání maminek s dětmi.

V Tichonicích byla roku 2006 zrekonstruována budova bývalé školy⁷⁰, ve které jsou v současné době pravidelně pořádány čtyři aktivity - zdobení adventních věnců, pečení perníčků a příchod Mikuláše, kulturní večer a vítání občánků. Zrekonstruované prostory budovy slouží také jako místní klubovna, která je v případě potřeby přístupná obyvatelům obce. Na této rekonstrukci se stejně jako v Kácově a v Chlumu podíleli samotní obyvatelé obce při dobrovolných brigádách. Tichonice v posledních deseti letech zrekonstruovali také další budovy ve vlastnictví obce⁷¹, které však nejsou využívány k pořádání aktivit.

V Kladrubech bylo roku 2012 vybudováno víceúčelové (multifunkční) hřiště, které bylo financováno výhradně z obecních zdrojů. Navíc byl vedle hřiště vybudován domek s kuchyňkou, sociálním zařízením, skládkem a přístřeškem s posezením. Na tomto hřišti se v současné době konají nohejbalové turnaje a kladrubský dětský den s hasiči. Navíc je hřiště kdykoli přístupné, takže se zde často schází mládež, aby si zahrála nohejbal, tenis, či badminton. V roce 2014 bylo v Kladrubech vybudováno ještě dětské hřiště s herními prvky, které je také zpřístupněno veřejnosti. Na hřišti se od roku 2014 pořádá drakiáda.

⁶⁹ S výstavbou víceúčelového hřiště a dětského hřiště s několika herními prvky se v Chlumu začalo v roce 2009. Toho roku byl vybudován asfaltový povrch a příjezdová asfaltová cesta. Projekt byl spolufinancován z Programu obnovy venkova 2009. V roce 2014 byla obě hřiště dokončena a slavnostně otevřena. Projekt „Budujeme hřiště s dětmi pro děti“ byl spolufinancován z programu Podpora obnovy a rozvoje venkova v roce 2014. Vedle hřišť byla od roku 2013 budována také klubovna – dřevěný srub s výčepem a posezením. Stavba byla financována z vlastních zdrojů obce. Byla budována postupně v několika etapách s využitím brigád občanů. Srub byl dokončen ve stejnou dobu jako hřiště, tedy v roce 2014.

⁷⁰ V průběhu roku 2006 obec Tichonice uskutečnila opravu jednoho křídla budovy bývalé školy. Rekonstruovaná část v minulosti sloužila jako jednotřídka místní školy společně s šatnami a toaletami. Cílem rekonstrukce těchto prostor bylo vytvoření společenského zázemí pro pořádání obecních a kulturních aktivit. Po dokončení prací jsou obyvatelům obce k dispozici zrenovované prostory velké místnosti bývalé jednotřídky, obnovené a odpovídající sociální zázemí a také kuchyňská místnost.

⁷¹ Začátkem roku 2009 obecní zastupitelstvo obce Tichonice investovalo finanční prostředky do rekonstrukce budov ve vlastnictví obce. Proměnou prošly obě hasičské zbrojnice v Tichonicích a Soušicích, kampelička v Tichonicích a budova bývalého obchodu v Soušicích. Jednalo se o výměnu střešní krytiny, zhotovení nové fasády a výměnu oken.

Hřiště hojně navštěvováno školou a v létě využíváno ke stanování dětí. Navíc se odtud vyráží na martinský pochod se světýlky. V roce 2014 byla v Kladrubech vybudována tenisová stěna u hřiště, která slouží jako tréninkový prostor pro sportovní vyžití mládeže. V roce 2015 pak Kladruby investovali do Podolského rybníka o rozloze vodní plochy 3399 m². Provoz rybníka byl zahájen na podzim roku 2015. Rybník je plánováno využívat především ke koupání, zorbingu, neckyádě, či plavbám na šlapadlech. Mimo uvedené projekty investovala obec Kladruby v posledních deseti letech také do rekonstrukce budovy obecního úřadu⁷².

V rámci analýzy občanské vybavenosti obcí byla zjištěna kombinace exogenního a endogenního přístupu k rozvoji sledovaných obcí Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby. V rámci exogenního přístupu byly poskytnuty finanční prostředky z obecních rozpočtů a fondů EU a na výstavbu, či rekonstrukci konkrétního majetkového vybavení obcí. Došlo také k mobilizaci potenciálu v rámci endogenního rozvoje, kdy se obyvatelé tří sledovaných obcí (Kácov, Chlum a Tichonice) dobrovolně zapojili do výstavby, či rekonstrukce majetkového vybavení obcí, ve kterých žijí. Obyvatelé uvedených obcí tak svou občanskou angažovaností projevili ochotu participovat na zvyšování počtu pořádaných aktivit skrze zkvalitňování občanského vybavení obcí. Díky exogennímu přístupu propojenému s přístupem endogenním je tak v uvedených obcích možné pořádat více aktivit, než tomu bylo v minulosti. Větší počet pořádaných aktivit následně vede k vyšší míře setkávání obyvatel a tím v konečném důsledku dochází ke zlepšování kvality života obyvatel v obcích.

5.4.3 Analýza majetkového vybavení obcí využívaného pro pořádání aktivit

V tabulce č. 42 je uveden seznam majetkového vybavení obcí, tedy prostor, kde se v současné době aktivity pořádají.

Tabulka 42 - Přehled majetkového vybavení potřebného k uskutečnění jednotlivých aktivit

Obec	Majetkové vybavení potřebné k uskutečnění aktivit	Konkrétní výčet aktivit	Potřeba majetkového vybavení k pořádání aktivit
Chlum	fotbalové hřiště	hasičské závody „O pohár starosty obce“, putovní turnaj v kopané „O pohár starosty“	80% (4 z 5 pořádaných aktivit)
	víceúčelové hřiště	nohejbalový turnaj	
	budova OÚ Chlum	vánoční turnaj ve stolním tenise	
Tichonice	fotbalové hřiště	fotbalová utkání, dětský den a exhibiční fotbalové utkání staré gardy	78% (7 z 9 pořádaných aktivit)
	budova bývalé školy	zdobení adventních věnců, pečení perníčků a příchod Mikuláše, kulturní večer vítání občánků	
	venkovní stany	setkání rodáků	

⁷² Rekonstrukce budovy obecního úřadu v Kladrubech probíhala v letech 2007-2009 a byla plně financována z rozpočtu obce. Celková investice se vyšplhala na 3 031 520 Kč. V prvním patře budovy vznikl archiv a knihovna.

Kladruby	pohostinství U Štíchů	ples obce, ples hasičů, setkání rodáků, obyvatel a přátel Kladrub, dětský karneval, kladrubské pyžamkové odpoledne	79% (11 ze 14 pořádaných aktivit)
	fotbalové hřiště	fotbalová utkání	
	víceúčelové hřiště	turnaj nohejbalistů, kladrubský dětský den s hasiči	
	dětské hřiště	drakiáda	
	OÚ (zasedací síň)	vítání občánků	
areál RÚ Kladruby	motorkářský sraz Keep Respect		
Kácov	sokolovna	sokolské šibřinky, sportovní ples, hasičský ples, dětský maškami karneval, karneval masek, rybářský ples, kácovský ples, mikulášská nadílka, turnaj v nohejbalu	77% (20 z 26 pořádaných aktivit)
	dvě fotbalové hřiště	fotbalová utkání, turnaj minizáků o Posázavský pohár	
	tři víceúčelové hřiště	volejbalový turnaj Splašený Kácov	
	zámek a nádvoří	prohlídkový okruh na zámku Kácov, kácovský posvícenský jarmark, kácovská pouť	
	OÚ (zasedací síň)	vítání občánků	
	kemp	kácovská pouť, pálení čarodějnic v kempu a zábavné odpoledne pro děti	
	prostory ZŠ Kácov	vzdělávací kurzy a řemeslné díly	
plovárna	půjčovna loděk a občerstvení, tančírna u řeky		

Zdroj: Vlastní zpracování.

Bylo zjištěno, že potřeba majetkového vybavení pro pořádání aktivit je ve všech čtyřech sledovaných obcích vysoká. Z procentního hlediska je majetkové vybavení zapotřebí k pořádání 77-80% aktivit, což ukazuje, že mezi obcemi nejsou z tohoto hlediska velké rozdíly.

V prostorách vlastněných jednotlivými obcemi a aktéry daných obcí, se koná naprostá většina aktivit. V Chlumu jsou to čtyři aktivity z pěti, v Tichonicích sedm aktivit z devíti a Kladrubech jedenáct aktivit ze čtrnácti a v Kácově dvacet aktivit z celkových šestadvaceti pořádaných aktivit. Takovými prostory jsou konkrétně obecní úřady, fotbalová a víceúčelová hřiště, budova zrekonstruované bývalé školy, venkovní stany, ale také zámek a zámecké nádvoří, prostory ZŠ, kemp, či plovárna (viz Kácov). Zvláštním případem jsou Kladruby, kde významnou roli v pořádání aktivit hraje soukromé pohostinství „U Štíchů“. V tomto pohostinství se pravidelně koná pět aktivit z celkových čtrnácti. Jelikož se jedná o prostory soukromé, dochází v Kladrubech k zásahu soukromého sektoru do pořádání aktivit sektorem veřejným a neziskovým. Veřejný sektor (obecní úřad) v těchto soukromých prostorách pravidelně pořádá ples obce, setkání rodáků, obyvatel a přátel Kladrub, či dětský karneval. Sektor neziskový (sbor dobrovolných hasičů) pak v pohostinství U Štíchů pořádá dětský karneval, ples hasičů a kladrubské pyžamové odpoledne. Zjištěné skutečnosti dokládají, že spolupráce aktérů je pro rozvoj spolkové činnosti v dané obci velmi důležitá.

Konání ostatních aktivit⁷³ pak v podstatě není podmíněno vlastnictvím speciálního majetkového vybavení. Většina ostatních aktivit se pojí s navštěvováním určitého přírodního

⁷³ Pojmem ostatní aktivity jsou myšleny další aktivity, které nejsou uvedeny v tabulce č. 42 ve sloupci „konkrétní výčet aktivit“.

prostoru. Mezi aktivity nezávislé na materiálním vybavení obce patří například silvestrovský pochod na Javornickou hůru v Chlumu; stavění máje, pálení čarodějnic a rozsvícení vánočního stromečku v Tichonicích; zájezdy pro občany, Martinský pochod se svíčky a odesílání dopisů Ježíškovi a zájezdy pro vozíčkáře v Kladrubech.

5.5 Souhrnná zjištění sekundární a komparativní analýzy dat aktérech a aktivitách v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov

V sekundární a komparativní analýze dat byly zjištěny následující skutečnosti. Z celkového počtu pořádaných aktivit je patrné, že obec Kladruby pořádá více aktivit (čtrnáct), než ostatní dvě menší sledované obce (Chlum - pět aktivit a Tichonice - devět aktivit). Počtem pořádaných aktivit tak Kladruby téměř konkurují většímu Kácovu, který pořádá celkem šestadvacet aktivit. V Kácově i v Kladrubech převažují aktivity zábavného a kulturního typu. Jeví se, že v Kácově je hlavní příčinou pořádání tohoto typu aktivit především možnost využití místní sokolovny, zámku, zámeckého nádvoří, prostorného a upraveného náměstí s mariánským sloupem, prostor základní školy, kempu, či prostor u řeky Sázavy. V Kladrubech nejsou podmínky pro pořádání aktivit zábavného a kulturního typu tak příznivé (jako v Kácově) z důvodu absence rozmanité občanské vybavenosti. Z tohoto hlediska je v Kladrubech při pořádání aktivit klíčová spolupráce veřejného a neziskového sektoru (obecní úřad a spolky) se sektorem soukromým (pohostinství U Štíchů). Ve jmenovaném pohostinství se koná významná část pořádaných aktivit (pět z celkových čtrnácti). Na základě tohoto zjištění můžeme usuzovat, že pokud mají aktéři vůli a odhodlání dané aktivity pořádat, není překážkou ani absence rozmanité občanské vybavenosti (např. veřejných prostor, či kulturního domu).

Z provedené sekundární a komparativní analýzy dat není zcela zřejmé, z jakého důvodu je v Kladrubech pořádáno více aktivit, než ve dvou dalších menších sledovaných obcích (v Chlumu a v Tichonicích). Např. oproti Chlumu je v Kladrubech pořádáno více než dvakrát tolik aktivit. Z hlediska materiálního vybavení mají Kladruby navíc (oproti dalším menším sledovaným obcím - Chlumu a Tichonicím) poštu a mateřskou školu. Naopak ale nemají klubovnu, či jiné veřejné prostory pro konání kulturních aktivit. Jako možné zdůvodnění se tak nabízí vyšší občanská angažovanost kladrubských aktérů (především SDH a OÚ) pořádat aktivity, která se pojí s vysokou úrovní spolupráce aktérů v obci. Další možností jak si vysvětlit poměrně vysoký počet pořádaných aktivit v Kladrubech je dlouholetá tradice místního rehabilitačního ústavu, díky kterému se v obci

v průběhu celého roku nachází velký počet lidí, což může být také navíc jednou z příčin, proč je v Kladrubech pořádáno nejvíce aktivit zaměřených na dospělé.

Ve všech sledovaných obcích je pořádáno nejvíce aktivit pro dospělé⁷⁴. Za touto skutečností může stát věková struktura obyvatel, jelikož zastoupení obyvatel od patnácti do čtyřiašedesáti let tvoří ve všech sledovaných obcích 70-73% obyvatelstva.

Aktivity zaměřené na děti jsou pořádány ve všech sledovaných obcích, avšak v Chlumu jsou pořádány pouze dvě aktivity zaměřené na děti (hasičské závody a silvestrovský pochod). Příčinou nízkého počtu aktivit zaměřených na děti může být nižší aktivita obecního úřadu a místního sboru dobrovolných hasičů, oproti ostatním dvěma menším sledovaným obcím (Tichonice a Kladruby), kde jsou to právě OÚ a SDH, kteří pořádají aktivity zaměřené na děti. Dalším důvodem může být absence samostatného spolku zaměřeného na pořádání dětských aktivit (viz občanské sdružení Kopretinka v Kácově a klub maminek BASAMA v Tichonicích).

Pouze ve dvou obcích - v Kácově a v Kladrubech - jsou pořádány aktivity vzdělávací. V Kácově je příčinou pořádání vzdělávacích aktivit⁷⁵ především přítomnost zámku, mateřské a základní školy. V Kladrubech má vliv na pořádání vzdělávacích aktivit⁷⁶ zejména dlouholetá tradice místního rehabilitačního ústavu.

Dále bylo zjištěno, že v menších obcích téměř nejsou pořádány folklorní aktivity. Jedinou aktivitou folklorního typu pořádanou na území sledovaných menších obcí (Chlum, Tichonice a Kladruby) je stavění máje a pálení čarodějnic v Tichonicích, které se koná na základě iniciativy obyvatel obce. Oproti tomu ve větším městyse je pořádáno celkem pět folklorních aktivit⁷⁷. Důvodem pořádání aktivit tohoto typu je v Kácově především dlouholetá tradice TJ Sokol, možnost využití zámeckého nádvoří s prostorným náměstím, či kempu u řeky. Tato skutečnost tak vyvrací možný předpoklad, menší obce pořádají více folklorních aktivit, než obce větší.

Nejvíce sportovních aktivit je pořádáno v Kácově (osm) a v Chlumu (pět). V Kácově jsou pro sportovní aktivity dlouhodobě příznivé podmínky⁷⁸. V Chlumu se sportovní aktivity konají na fotbalovém hřišti, v prostorách obecního úřadu, kde byla

⁷⁴ Např. plesy, fotbalová a nohejbalová utkání, setkání rodáků, zájezdy, vzdělávací kurzy

⁷⁵ Prohlídkový okruh na zámku Kácov, vzdělávací kurzy a řemeslné dílny v ZŠ Kácov.

⁷⁶ Zájezdy pro vozíčkáře, motorkářský sraz Keep respect zaměřený na prevenci proti úrazům na motocyklech a zájezdy pro občany.

⁷⁷ Kácovská pouť, automobilová veterán rallye, posvícenský jarmark, sokolské šibřinky a karneval masek.

⁷⁸ Sokolovna zde byla otevřena již roku 1929 a od té doby byla využívána především ke sportovním a kulturním účelům. V Kácově se dále nachází dvě fotbalová hřiště a tři víceúčelová hřiště využívaná především na volejbal a nohejbal. Výčet sportovních aktivit pořádaných v Kácově je uveden v tabulce č. 34.

vyčleněna a vybavena místnost pro hru stolního tenisu⁷⁹, a na nově vybudovaném víceúčelovém hřišti. Toto hřiště bylo v Chlumu otevřeno v roce 2014 a od té doby je hojně využíváno především členy místního sportovního klubu, který zde navíc nově pořádá nohejbalový turnaj. Uvedené skutečnosti tak potvrzují účinnost exogenního přístupu k regionálnímu a rurálnímu rozvoji, kdy po vybudování sportovního zázemí v Chlumu vzrostl zájem o sportovní aktivity a navýšil se počet pořádaných sportovních aktivit.

Další zjištění vycházející ze sekundární a komparativní analýzy dat jsou uvedena v následující tabulce, ve které je porovnáno pořadí jednotlivých sledovaných obcí ve vybraných ukazatelích. Komentář k výsledkům v tabulce je uveden dále.

Tabulka 43 - Souhrnná zjištění sekundární a komparativní analýzy dat

Kritérium	Obec			
	Chlum	Tichonice	Kladruby	Kácov
Nejvyšší poměr počtu aktérů k počtu obyvatel	2.	1.	3.	4.
Společenská aktivita obce (nejvyšší poměr počtu pořádaných aktivit na počet obyvatel obce s přihlédnutím k pravidelnosti pořádání aktivit)	4.	2.	1.	3.
Nejvyšší spolupráce aktérů při pořádání aktivit	2.	1.	3.	4.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z hlediska poměru počtu aktérů k počtu obyvatel, je obcí, kde se sdružuje nejvíce aktérů obec Tichonice, na jejímž území žije 208 obyvatel a nachází se zde 5 skupin aktérů. Na druhém místě je obec Chlum, se 135 obyvateli a třemi aktéry. Třetí jsou Kladruby s 246 obyvateli a čtyřmi aktéry. Z výsledků komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel (kapitola 5.2.1) vyplývá, že v přepočtu na počet obyvatel se v menších sledovaných obcích sdružuje více aktérů, než ve třikrát větším městyse, kde žije 777 obyvatel a působí zde devět aktérů. Výsledky provedené komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí tak vyvrací možný předpoklad, že čím více obyvatel obec má, tím více skupin aktérů se v obci seskupuje.

Z provedené komparace společenských aktivit ve sledovaných obcích (kapitola 5.3.1) je patrné, že společensky nejaktivnější (pořádající nejvíce aktivit s přihlédnutím k pravidelnosti pořádaných aktivit v přepočtu na počet obyvatel) je obec Kladruby. Následuje obec Tichonice, městyse Kácov a jako nejméně společensky aktivní z komparace vychází obec Chlum. Z komparace společenské aktivity obcí vyšlo také najevo, že jediný městyse pořádá všechny své aktivity pravidelně, tedy minimálně jednou za rok. V menších obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby) se pak podíl pravidelně pořádaných aktivit pohybuje v rozmezí 60-85%.

⁷⁹ V prostorách obecního úřadu hrají stolní tenis členové místního sportovního klubu, kteří zde navíc každoročně pořádají vánoční turnaj ve stolním tenise.

Ve sledovaných obcích rovněž nebyla nalezena přímá souvislost mezi počtem aktérů a počtem pořádaných aktivit. Výše uvedená zjištění tak vyvrací možný předpoklad, že čím více aktérů na území obce působí, tím více aktivit je v obci pořádáno.

Spolupráce aktérů při pořádání aktivit je nejvýraznější ve dvou nejmenších sledovaných obcích – v Tichonicích je ve spolupráci aktérů pořádáno pět aktivit z devíti (56%) a v Chlumu dvě aktivity z pěti (40%). K výrazně nižší spolupráci aktérů dochází v Kladrubech, kde jsou spolupořádány čtyři aktivity z celkových čtrnácti (28%). V městyse Kácov pak ke spolupráci jednotlivých aktérů nedochází vůbec. Všechny aktivity pořádané na území městyse mají vždy právě jednoho pořadatele. Spolupráce aktérů neziskového a veřejného sektoru je tedy faktorem, který menší obce odlišuje od třikrát většího městyse.

V rámci závěrečného souhrnu zjištění byla nalezena shoda v počtu aktérů a míře jejich spolupráce. V Tichonicích, kde je nejvíce aktérů (na počet obyvatel) dochází také k nejčastější spolupráci při pořádání aktivit. Následuje obec Chlum, která je v počtu aktérů i míře jejich spolupráce na druhém místě. Na třetím místě jsou Kladruby. Nejméně aktérů na počet obyvatel, kteří spolu navíc vzájemně nespolupracují, je v městyse Kácov.

Na druhou stranu však nebyla zjištěna přímá souvislost mezi spoluprací a počtem pořádaných aktivit v obci. Tichonice, které jsou ve spolupráci aktérů na prvním místě, vykazují druhou největší společenskou aktivitu. Chlum, který je ve spolupráci aktérů druhý, však má společenskou aktivitu ze sledovaných obcí nejnižší. Z hlediska sociálních vztahů ve sledovaných obcích tak není možné jednoznačně určit, zda spolupráce (konsens) vede vždy k vyšší míře pořádání aktivit, než v případě, kdy ke spolupráci aktérů v rámci obce nedochází.

Nejrozmanitější občanská vybavenost, a tedy nejlepší podmínky pro pořádání aktivit, byly prostřednictvím analýzy majetkového vybavení obcí a jeho vlivu na pořádání aktivit (kapitola 5.4) zjištěny v obci Kácov, kde ze sledovaných znaků (majetkového vybavení obcí) najdeme veškeré vybavení, kromě veřejné klubovny. Z hlediska společenské aktivity se však Kácov umístil až na třetím místě ze sledovaných obcí a to i přesto, že jako jediný pořádá všechny své aktivity pravidelně. Z uvedeného zjištění tak můžeme vyvodit závěr, že neexistuje přímá souvislost mezi materiálním vybavením obcí a počtem pořádaných aktivit.

Na základě provedené analýzy majetkového vybavení obcí a jeho vlivu na pořádání aktivit byla ve všech čtyřech sledovaných obcích prokázána účinnost kombinace využití exogenních a endogenních zdrojů na rozvoj sledovaných obcí, kdy bylo díky poskytnutým

finančním prostředkům z fondů EU a obecních rozpočtů (exogenní přístup) umožněno vybudovat nové vybavení pro pořádání aktivit v Chlumu (víceúčelové hřiště a srub), v Kácově (rekonstrukce sokolovny), v Kladrubech (víceúčelové hřiště) a v Tichonicích (rekonstrukce bývalé školy). Skrze exogenní přístup k rozvoji obce došlo ve všech sledovaných obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov) k aktivaci potenciálu endogenního (zvýšení občanské angažovanosti, pořádání většího počtu aktivit). V Kácově, Chlumu a Tichonicích se navíc obyvatelé dobrovolně zapojili do výstavby, či rekonstrukce majetkového vybavení obcí, ve kterých žijí. Občané tak projevili svou ochotu participovat na zvyšování počtu pořádaných aktivit skrze zkvalitňování občanského vybavení obcí. Díky exogennímu přístupu propojenému s přístupem endogenním došlo (po rekonstrukci, či výstavbě občanské vybavenosti) ve sledovaných obcích ke zvýšení počtu pořádaných aktivit, k vyšší míře setkávání obyvatel a tím v konečném důsledku ke zlepšení kvality života obyvatel v obcích, které se zvýšením rozmanitosti občanské vybavenosti staly přitažlivějším místem pro život.

Ze zpracovaných a vyhodnocených dat vyplývá, že v menších sledovaných obcích (Chlum, Tichonice, Kladruby) je při pořádání aktivit klíčová především občanská angažovanost v propojení se vzájemnou spoluprací jednotlivých aktérů, která do jisté míry může kompenzovat absenci rozmanité občanské vybavenosti, kterou disponují větší obce (městys Kácov). Dále byla zjištěna účinnost kombinace využití exogenních a endogenních zdrojů na rozvoj všech sledovaných obcí, ve kterých došlo skrze exogenní přístup k rozvoji obce (poskytnutí finančních prostředků na výstavbu, či rekonstrukci občanské vybavenosti) k aktivaci potenciálu endogenního (zvýšení občanské angažovanosti a pořádání nových aktivit).

6. Empirické šetření o lokálním aktérství a významu pořádaných aktivit pro kvalitu života ve sledovaných obcích

Šestá kapitola je věnována empirickému šetření, provedenému prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů o vlivu a důležitosti aktérů neziskového a veřejného sektoru na utváření života v jednotlivých obcích. Polostandardizované rozhovory byly prováděny s aktéry působícími ve veřejném a neziskovém sektoru ve sledovaných obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov.

Cílem empirického šetření je zhodnotit potenciál rozvoje sledovaných obcí, objasnit důvody občanské angažovanosti aktérů, důvody vzájemné spolupráce (či nespolečné) aktérských seskupení (spolků, sdružení, obecních úřadů) při pořádání aktivit v jednotlivých obcích a prostřednictvím následné komparace aktérství ve sledovaných obcích částečně objasnit rozdíly mezi aktivitou malých obcí do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice, Kladruby) v porovnání s třikrát větším městysem Kácov.

V rámci empirického šetření je zkoumáno především ovlivňování života v obcích zdola, pomocí endogenního přístupu v regionálním rozvoji a rozvoji venkova - prostřednictvím občanské angažovanosti. Doplnkově je zjišťováno povědomí aktérů z jednotlivých obcí o společenské aktivitě v ostatních sledovaných obcích a důležitost spolupráce při pořádání aktivit v jednotlivých obcích.

6.1 Polostandardizované rozhovory s aktéry pořádajícími aktivity v obcích Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby⁸⁰

Otázky směřované na aktéry obcí Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby byly orientovány na zjišťování subjektivních důvodů k aktérství a pořádání aktivit v obci, na hodnocení důležitosti spolupráce aktérů při pořádání aktivit a na zjišťování povědomí aktérů o společenské aktivitě v ostatních sledovaných obcích. V každé ze sledovaných obcí byl dotazován vždy jeden zástupce obecního úřadu – starosta, či zastupitel (veřejný sektor) a jeden zástupce spolků a sdružení (neziskový sektor). Pro následnou komparaci jsou dotazovaní členění dle příslušnosti k obecnímu úřadu, či spolku (sdružení) do dvou kategorií. Kategorie aktérů veřejného sektoru (VS) sestává z dotazovaného A1, A3 a A5. Kategorii aktérů neziskového sektoru (NS) pak zastupují dotazovaní A2, A4 a A6. Socioekonomická charakteristika dotazovaných je zaměřena na údaje týkající se pohlaví a vzdělání.

⁸⁰ Doslovné přepisy rozhovorů jsou uvedeny v příloze č. 1.

Tabulka 44 - Charakteristika dotazovaných aktérů

Dotazovaný	Obec	Sektor	Pohlaví	Vzdělání
A1	Kácov	Veřejný -obecní úřad	žena	VŠ
A2	Kácov	Neziskový - sbor dobrovolných hasičů	muž	VŠ
A7	Chlum	Veřejný - obecní úřad	muž	VŠ
A8	Chlum	Neziskový - sportovní klub	muž	SŠ s maturitou
A3	Tichonice	Veřejný -obecní úřad	muž	VŠ
A4	Tichonice	Neziskový - klub maminek BASAMA	žena	VŠ
A5	Kladruby	Veřejný -obecní úřad	muž	SŠ s maturitou
A6	Kladruby	Neziskový -sbor dobrovolných hasičů	žena	SŠ s výučním listem

Zdroj: Vlastní zpracování.

Otázky pokládané v rozhovorech

- Otázka č. 1: Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
- Otázka č. 2: Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
- Otázka č. 3: V rámci zhodnocení obce, ve které se angažujete, prosím zhodnoťte, zda se vám spolupráce aktérů při pořádání aktivit jeví jako výhodná, či nevýhodná?
- Otázka č. 4: Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích? (Tichonice, Kladruby, Chlum, Kácov)
- Otázka č. 5: Mohl byste prosím seřadit uvedené obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejvíce aktivní obce po nejméně aktivní?

6.2 Vyhodnocení rozhovorů s aktéry po pořádajících aktivitách ve sledovaných obcích Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby

Vyhodnocení dat získaných pomocí rozhovorů je provedeno souhrnně ve dvou tabulkách, které usnadňují komparaci jednotlivých výpovědí napříč sledovanými obcemi. V tabulce č. 45 je vyhodnocena první část rozhovorů (otázky číslo jedna až tři), která je zaměřena na samotné aktéry a motivy, které je vedou k jejich činnosti (důvody k pořádání aktivit, důvody ke členství ve spolcích, angažování se v obecním zastupitelstvu, náležitosti potřebné k vykonávání dané činnosti). Dále je pak v první části polostandardizovaných rozhovorů zjišťováno subjektivní zhodnocení výhod, či nevýhod spolupráce aktérů při pořádání aktivit. V tabulce č. 46 jsou vyhodnoceny otázky číslo čtyři a pět. Pozornost je zde věnována komparaci povědomí jednotlivých aktérů (ze sledovaných obcí Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby) o aktivitě ostatních sledovaných obcí, vlastnímu zhodnocení aktivity obce a subjektivnímu seřazení uvedených obcí do pořadí podle jejich společenské aktivity od nejméně aktivní po nejaktivnější.

Tabulka 45 - Vyhodnocení rozhovorů - část 1

		Otázka č. 1: Důvody k pořádání aktivit, k členství v OÚ / spolcích a sdružení	Otázka č. 2: Náležitosti potřebné k vykonávání činnosti (pořádání aktivit, členství)	Otázka č. 3: Zhodnocení výhod / nevýhod spolupráce aktérů v dané obci
Kácov	A1: VS	<ul style="list-style-type: none"> - zájem o rozvoj společenského života - příležitosti k setkávání lidí - pospolitost - tradice - vytváření vztahu k místu 	<ul style="list-style-type: none"> - odhodlání a chuť - znalost místa - znalost historie místa - znalost o aktivitách - organizační schopnosti - zkušenosti s pořádáním aktivit 	<ul style="list-style-type: none"> - pouze výhody, funkční - spolupráce mezi TJ Skol a ostatními spolky - pronájem sokolovny - důležitost spolupráce občanů - zájem a navštěvování aktivit - spolupráce s okolními obcemi - nepořádat aktivity zároveň
	A2: NS	<ul style="list-style-type: none"> - členství v SDH od dětství 	<ul style="list-style-type: none"> - chuť, zájem dělat aktivity pro lidi - absolvování hasičského školení 	<ul style="list-style-type: none"> - potřeba vyšší spolupráce s okolními obcemi (nepořádat dvě aktivity zároveň) - spolupráce občanů - zájem a navštěvování aktivit
Chlum	A3: VS	<ul style="list-style-type: none"> - tradice - zájem o dění v obci - naplnění volného času - zájem o zlepšování životní úrovně spoluobčanů 	<ul style="list-style-type: none"> - entuziasmus - vzdělání - výborný tým - láska k přírodě 	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce je vždy výhodná
	A4: NS	<ul style="list-style-type: none"> - možnost lidí sportovat, scházet se, prožívat společně zážitky 	<ul style="list-style-type: none"> - znalost daného sportu - zájem dělat aktivity pro lidi - problém pravidelnosti pořádání aktivit 	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce je výhodná (především mezi spolky a obcí, kdy obec pomáhá zejména s finančním zastřešením pořádaných aktivit) - aktivní účast jen několika málo osob na pořádání aktivit
Tichonice	A5: VS	<ul style="list-style-type: none"> - podílení se na záležitostech, které lze ovlivnit - vyjádření vlastního názoru - využití absolvování vysoké školy a získaného rozhledu 	<ul style="list-style-type: none"> - oblíbenost (být zvolen) - aktivita, chuť 	<ul style="list-style-type: none"> - jedná se o stejné aktéry (problém s aktivní účastí jen několika málo osob; ti jsou pak členy více spolků) - problém pravidelnosti pořádání aktivit - spolupráce je výhodná
	A6: NS	<ul style="list-style-type: none"> - děti, jejich vzájemné poznávání a setkávání - zlepšení života v obci - manžel je zastupitel a člen SDH 	<ul style="list-style-type: none"> - chtít, mít chuť se zapojit - mít čas 	<ul style="list-style-type: none"> - pouze výhodná – možnost udělat více práce
Kladruby	A7: VS	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšení chodu obce - mezilidské vztahy - reprezentování hlasu lidu 	<ul style="list-style-type: none"> - kandidovat - mít doporučení od lidí 	<ul style="list-style-type: none"> - pouze výhodná
	A8: NS	<ul style="list-style-type: none"> - spontánní vznik aktivity v SDH (při sledování závodníků SDH Kladruby vznikl zájem se také účastnit) - zájem prosadit získání kvalitnějšího vybavení pro SDH Kladruby - nalézání důvodů se v obci více scházet 	<ul style="list-style-type: none"> - zanícení s chutí dělat pro ostatní něco prospěšného na úkor svého volného času a pohodlí - mít čas na tréninky, závody a pořádání aktivit (náročné časové sladění se zaměstnáním a rodinou) - účast návštěvníků (nalákání návštěvníků na pořádané aktivity, aby mělo smysl je pořádat) - rozhodnutí pořádat aktivity a často tomu dát přednost před tréninky, což bude znamenat horší umístění na závodech (z časových důvodů není možné se věnovat obojímu naplno) - získat sponzorské dary pro pořádání aktivit - být ochotný zapojit se bez nároku na honorář („pro rozzářené dětské oči“) - kladné hodnocení možnosti využívat fotbalové a víceúčelové hřiště - kladné hodnocení činnosti obce (zařízení výstavby víceúčelového hřiště se sociálním zázemím a kuchyňkou) - nejsou potřeba žádné opravňující dokumenty 	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce je nezbytná - aktivity pořádá neměnná skupina lidí (pokud by někteří vypadli, nebylo by možné pořádat všechny aktivity) - potvrzení ochoty spolupracovat a „táhnout za jeden provaz“

Zdroj: Vlastní zpracování.

Důvody ke členství ve spolcích (OÚ) a k pořádání aktivit

Jako důvody k angažování se ve veřejném sektoru sledovaných obcí a pořádání aktivit dotazovaní aktéři (A1, A3 a A5) v polostandardizovaných rozhovorech uváděli zlepšování životní úrovně spoluobčanů (A1, A3), tradici (A1, A3), zájem o dění v obci (A3), zlepšení chodu obce (A7), zájem o rozvoj společenského života v obci, příležitost k setkávání lidí (A1), mezilidské vztahy (A7), pospolitost a vytváření vztahu k místu (A1), či naplnění volného času (A3). Dotazovaný A1 konkrétně říká: „*K pořádání akcí mě vede zájem o rozvoj společenského života v Kácově. Aby tu po celý rok lidé měli příležitost se setkávat, žít v pospolitosti. Pak tradice. Zachování tradičních akcí, svátků, které mají historickou tradici. Plus pořádat akce, o které mají lidé zájem. Pak si vytváří vztah k místu.*” Jmenované vytváření vztahu k místu je přitom jedním z předpokladů budování tzv. lokální kultury (viz oddíl 4.7) a teritoriálního (územního) kapitálu, který je jednou z podmínek úspěšného regionálního a rurálního rozvoje (viz oddíl 4.2).

Při zjišťování důvodů pro angažování se v obecním zastupitelstvu byly u dotazovaných zastupitelů v Kladrubech a Tichonicích získány poněkud nestejnorodé výpovědi. Dotazovaný A7 (Kladruby) uvádí jako důvod členství v obecním zastupitelstvu „*reprezentování hlasu lidu*“ a říká: „*Chci tu reprezentovat hlas lidu. To u nás docela funguje, nikdo v zastupitelstvu není, aby si tam vydupal to svoje*“. Naopak dotazovaný A5 z Tichonic spatřuje důvod ke kandidatuře spíše v možnosti vyjádření vlastního názoru a podílení se na záležitostech, které může ovlivnit, jelikož říká: „*Rád se podílím na věcech, které můžu ovlivnit. Rád mluvím do toho, do čeho můžu mluvit*“.

Důvody k působení aktérů v neziskovém sektoru (dotazovaní A2, A4 a A6) byly často orientovány ke konkrétnímu zaměření spolku. Např. zástupce sportovního klubu v Chlumu (A4) spatřuje hlavní důvod své angažovanosti v umožnění zdejším lidem více sportovat, scházet se a společně prožívat zážitky. Členka sdružení maminek BASAMA (A6) z Tichonic jako hlavní důvod uvádí děti a zájem na tom, aby se vzájemně poznávali, scházeli a dále říká: „*Chceme, aby se nám tu dobře žilo. Děláme to pro sebe*“. Pro zástupkyni SDH Kladruby (dotazovaný A8) bylo členství ve sboru spontánním rozhodnutím. Při sledování závodů kladrubských hasičů se s kamarádkami domluvily, že začnou také závodit a prosadí při tom pořízení kvalitnějšího hasičského vybavení pro tamější sbor. Mimo to ji ke členství v SDH vedl také zájem se v obci více scházet. Uvádí, že: „*Příprava spolyká moře času. V naší obci chyběl důvod se scházet a v té době se neděly žádné kulturní akce pro děti. Obec byla taková „netečná*“.“ Zástupce SDH z Kácova (A2) uvádí, jako důvod pro členství ve sboru dobrovolných hasičů skutečnost, že ve sboru

působí již od dětství. Konkrétně říká: „*No co mě k tomu vede (smích). Chodil jsem jako dítě do hasičů. Tak to byl asi první impuls dělat něco v tom směru.*“

Na základě získaných výpovědí bylo zjištěno, že se zástupci dotazovaných aktérů neziskového a veřejného sektoru ve sledovaných obcích shodují především v zájmu o zlepšení života v obci (A1, A3, A6 a A7) a ve vytváření příležitostí ke scházení se, potažmo v budování mezilidských vztahů (A1, A4, A6, A7 a A8).

Náležitosti potřebné ke členství a pořádání aktivit

Nezbytnou náležitostí k pořádání aktivit je podle sedmi z celkových osmi dotazovaných (kromě A7) především entuziasmus, chuť, zanícení, či zájem se zapojit do obecního dění a pořádat aktivity pro sebe i pro ostatní.

V případě dotazovaných zástupců veřejného sektoru (starostů a zastupitelů) byla jako podmínka angažování se v obecním úřadu uváděna kandidatura (A7) a zvolení občany obce spojené s oblíbeností (A5, A7). V rámci uskutečněného polostandardizovaného rozhovoru s dotazovaným A7 bylo zjištěno, že v Kladrubech se před obecními volbami koná anonymní anketa, která usnadňuje reprezentaci tzv. „hlasu lidu“. Dotazovaný A7 v odpovědi na otázku č. 2 (Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?) říká: „*Tak kandidovat a mít doporučení od lidí. My tu vždycky děláme takovou anketu. Dáme lidem dotazníky, co si v obci přejí a jaké chtějí zastupitele. Dáváme jim to všem do schránky a vždycky tak jedna třetina odpoví. Minule to byly dokonce dvě třetiny, takže je vidět, že to těm lidem není jedno*“. Toto zjištění ukazuje na skutečnost, že hlas občanů Kladrub je při výběru konkrétních zastupitelů velmi významný. Zástupce veřejného sektoru z Kácova A1 zdůrazňuje potřebu dobré znalosti místa, kde se angažuje, včetně znalosti historie a povědomí o oblíbenosti pořádaných akcí. A1 v odpovědi na druhou otázku konkrétně uvádí: „*Tak zaprvé určitě odhodlání chuť. To je nejdůležitější. Pak znalost místa, historie místa, znalost o akcích. Pokud pak člověk má ještě organizační schopnosti a zkušenosti s pořádáním akcí, umí si udělat plán a to i finanční tak je to výhodou. U těch menších akcí stačí hlavně ta chuť ale u větších jako je třeba festival je potřeba si to dopředu všechno spočítat, jestli to má cenu*“. Důležitost je dotazovanými aktéry veřejného sektoru spatřována také ve výborném týmu spolupracujících lidí a v lásce k přírodě (A3). Dotazovaný A3 spolu s A5 hodnotí jako potřebné pro angažování se ve veřejném sektoru obcí také v dosaženém vzdělání. A5 říká: „*Jsem v obci v mém věku jediný Ing., který má trochu rozhled*“.

V případě neziskového sektoru byly jako náležitosti potřebné ke členství a pořádání aktivit uváděny, stejně jako v sektoru veřejném, především chuť a zájem. A8 říká: „*Je potřeba zanícení, s chutí dělat pro ostatní něco prospěšného, na úkor svého času a pohodlí*“. Dotazované A6 a A8 dále poukazují na důležitou podmínku „mít čas“. Zástupkyně SDH z Kladrub (A8) říká: „*Najednou jsme byly před problémem. Buď budeme trénovat a závodit, abychom se dostaly do ligy, což nám vezme hodně času, nebo budeme závodit jen jako amatérky s velkou konkurencí a spíš se věnovat tomu obecnímu dění pro veřejnost. Rozhodly jsme se pro rozzářené dětské oči. Je to jediná odměna za to všechno zařizování, připravování a uklízení...⁸¹*“.

A8 také považuje za důležitý zájem ze strany občanů (návštěvníků), který je nutno podnítit dostatečným nalákáním na pořádané aktivity. Případné získání sponzorských darů pro pořádání aktivit je výhodou. A8 uvádí: „*Začínaly jsme se vším doslova na koleně, jen tři z nás dokázaly ze svých firem vytahat nějaké sponzorské dary, všude jsme měly občerstvení, dost akcí se odehrává na hřišti a spoustu věcí dětem rozdáme při tom zadarmo. Za pár let jsme tímto způsobem vydělaly peníze na skákací hrad pro potřeby dětí v naší obci a věnovaly ho na hřiště*“. Další výhodou je při pořádání aktivit také spolupráce ze strany obce, či ostatních aktérů, kteří jednotlivým spolkům umožňují využití veřejných prostor, či materiálního vybavení. A8 říká: „*Velké plus pro nás je využití velkého fotbalového hřiště na rehabilitačním ústavu a hlavně dětské hřiště v naší obci, kde je domeček se sociálním zařízením, kuchyňkou a skládkem*“. Tato výpověď tak potvrzuje účinnost kombinace využití exogenních a endogenních zdrojů na rozvoj obcí, která byla zjištěna v sekundární a komparativní analýze dat (viz oddíl 5.5).

Dálebyly jako nutné spatřovány náležitostí vyžadující se zaměření konkrétních spolků. Např. pro členství v SDH je potřebné absolvování hasičského školení, při pořádání aktivit v rámci sportovního klubu pak znalost pravidel daných sportů.

Společné pořádání aktivit

Společné pořádání aktivit aktéry v jednotlivých obcích hodnotí jako výhodné všichni oslovení aktéři. Zatímco aktéři z menších obcí (A3-A8, Chlum, Tichonice, Kladruby) komentují pouze spolupráci aktérů v rámci obce, oba oslovení aktéři z většího městyse Kácov (A1, A2) a dotazovaný A8 z Kladrub navíc uvádí důležitost spolupráce občanů ve smyslu podpory pořádání aktivit jejich navštěvováním. A2 z Kácova říká: „*Dřív*

⁸¹ ...*Závodnice moc výkonné už nejsme, každou sezonu objedeme naše spřátelené vesnice a věnujeme úsilí obecnímu dění. Postupem času se k nám přidala skupina stálých žen pomocnic na všem dění, není to velká skupina, ale všichni jsme ochotní dělat spoustu věcí na úkor svého pohodlí, zařizovat, udělat, přivést, odvézt, bez nároku na jakýkoliv honorář.*“

bylo akcí podstatně víc. Problém je účast lidí. Jedni přijdou na hasičský ples, jiní na šibřinky. Různě se to dělí a pak je to jádro co přijde na oba. Je to těžký“. A1 z Kácova uvádí: *„Dříve se chodilo víc, ale zájem lidí určitě je. Snažíme se udržovat tradiční akce a pořádat i nové. Pokud je o ně zájem tak je udržovat a dělat z nich tradici.* A8 z Kladrub se pak v rámci odpovědi na první otázku vyjadřuje také k důležitosti spolupráce obyvatel při pořádání aktivit: *„Začaly jsme první akcí - to bylo sportovní odpoledne s hasiči. Bylo to strašné. Obíhaly jsme a doslova jsme prosily zdejší maminky, aby přišly. Týden před akcí jsme věděly o čtyřech dětech. Nakonec přišlo šedesát dětí, každé dítě se dvěma nebo i čtyřmi dospělými. Mělo to úspěch a my vymýšlely další a další“.*

A1 a A2 dále poukazují na nezbytnost spolupráce okolních obcí mezi sebou při pořádání aktivit -za účelem nepořádat více aktivit zároveň, aby měli občané přílehlých obcí možnost navštívit všechny pořádané aktivity. To vyžaduje dobrou komunikaci s okolními obcemi v dlouhodobém horizontu⁸².

Důvodem ke komentování těchto typů spolupráce (spolupráce ze strany občanů a vzájemné spolupráce okolních obcí) může být v městyse Kácov fakt, že jsou zde jednotlivé aktivity (na rozdíl od menších sledovaných obcí) pořádány vždy právě jedním aktérem a ke spolupráci jednotlivých aktérů mezi sebou tak prakticky nedochází. Skutečnost, že aktéři v Kácově přímo při pořádání aktivit nespolupracují, v rozhovoru potvrzuje dotazovaný A1, avšak dodává, že k funkční spolupráci v rámci obce dochází v případě domluvy termínů pořádaných aktivit (aby aktivity nebyly pořádány zároveň) a při zapůjčování (pronájmu) sokolovny od TJ Sokol Kácov, které probíhá rovněž bezproblémově. A1 uvádí: *„spolupráce má vždycky samé výhody. Funguje tu dobře. Třeba sokolové se vždycky domluví s ostatními, když potřebují pronajmout sokolovnu. Pokud jde o dobrou věc, sokolovnu vždycky půjčí“.*

Jak již bylo uvedeno, spolupráci hodnotí jako výhodnou všichni oslovení aktéři. Aktéři z menších obcí spatřují hlavní výhody spolupráce aktérů v rámci obce v možnosti uspořádat díky ní více aktivit. Např. dotazovaný A4 z Chlumu spolupráci v rámci obce komentuje následovně: *„Jo to je určitě výhoda. Hlavně mezi obcí a spolky. Jinak asi ne.*

⁸² Dotazovaný A1 uvádí jako příklad domluvy s obcí Zbizuby při pořádání Mikulášské nadílky pro děti, která se v Kácově v roce 2015 konala již v sobotu 28. listopadu, aby se nekryla s Mikulášskou nadílkou v nedalekých Zbizubech, kde byla naplánována na následující sobotu 5. prosince. A1 říká: *„Například letos jsme ustupovali Zbizubům s mikulášskou a dělali ji kvůli tomu o týden dřív. Aby mohli lidé jít na obě akce“.* Díky této spolupráci se obou aktivit zúčastnily jak děti z Kácova, tak ze Zbizub. Dotazovaný A2 uvedl příklad dvou plesů, které se letos kryly: *„Bylo by potřeba víc spolupracovat s okolními obcemi. Teď třeba byly dva plesy najednou - v Kácově a ve Zbizubech. To je pak těžký. Jenže to se domlouvá kapela rok dopředu a na poslední chvíli už se s tím nic neudělá. Lidi se divějí, že se nedomluvíme. No měli bysme to řešit víc dopředu. Víc to komunikovat, aby lidi chodili. Jinak to nemá cenu“.* Jak uvádí dotazovaný A2, zejména v případě plesů je komunikace nutná v dlouhodobém horizontu. V případě nefungující spolupráce okolních obcí mezi sebou, pak při pořádání více aktivit najednou, dochází k menší návštěvnosti obou pořádaných aktivit, než jaká by byla možná při dobře fungující spolupráci.

Obec nám pomáhá to hlavně finančně zastřešit. Jinak bychom ty akce asi nemohli dělat. Ale když to tak vezmu, jsou to pořád stejní lidé, kdo tu něco pořádá“. Jak naznačuje A4 v Chlumu aktivity pořádá velmi malá skupina obyvatel, kteří jsou ve většině případů členy více spolků najednou. Podobná situace je i v Tichonicích, kde byl v rámci otázky spolupráce aktérů zjištěn fakt, že na organizaci aktivit se v rámci různých skupin aktérů podílí převážně stejní lidé. Zástupce SDH z Tichonic (A5) uvádí: *„No to jsou ti samí lidé (smích). Ne spolupráce je výhodná, akorát u nás je problém, že tu máme málo aktivních lidí a ti jsou pak ve více spolcích najednou, aby se tu vůbec něco dělo. A pak je tu samozřejmě problém s časem. Chtělo by to zapojit víc lidí.“* Zástupce SDH z Kladrub (A8) se k otázce spolupráce vyjadřuje následovně: *„Na našich aktivitách pracuje usilovně neměnná skupina lidí. Kdyby se jich část odstěhovala, nebylo by možné dělat všechno, co děláme za celý rok. Jsme ochotní spolupracovat a táhneme za jeden provaz, zatím se nikomu nepodařilo vrážet klín mezi nás. Lidí neochotných dělat něco bez prospěchu pro sebe je hodně a mezi nás se nederou, když z toho nic nekouká.“*

Výroky aktérů z menších obcí (Chlum, Tichonice a Kladruby – viz výše) poukazují na problém poměrně nízké aktivity místních obyvatel ve smyslu účastnit se na pořádání aktivit, které tak ve výsledku pořádá pouze několik aktérů, kteří jsou členy více spolků najednou (a případně také zároveň členy obecního zastupitelstva⁸³). Oproti tomu výpovědi aktérů třikrát většího městyse Kácov, spatřují možný problém spíše v návštěvnosti pořádaných aktivit ze strany občanů (viz výše). Z hlediska aktivity aktérů v obci je situace hodnocena kladně. A1 uvádí: *„Myslím si, že aktivit je tu hodně. Společenskou činnost tvoří hodně funkčních spolků. Schází se, plánují předmět činnosti, přemýšlí, jak si můžou organizace vydělat peníze. Třeba teď když hasiči udělali ples, tak získali nějaké prostředky k hospodaření. Spolky jsou záslužné. Je jich tu pestrá nabídka.“*

V rámci uvedených zjištění vyplývajících z empirického šetření je možné vyvodit závěr, že menší sledované obce (Chlum, Tichonice, Kladruby) se oproti většímu městyse potýkají s problémem nižšího zájmu obyvatel účastnit se na pořádání aktivit v obci. Rovněž je v menších obcích pozorovatelná tendence účasti totožných aktérů ve více spolcích, sdruženích, či obecním zastupitelstvu zároveň.

V sekundární a komparativní analýze dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov (viz oddíl 5.5) byly zjištěny následující skutečnosti. V rámci komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí bylo zjištěno, že čím více obyvatel obec má, tím méně skupin aktérů (spolků a sdružení)

⁸³ Např. dotazovaný aktér A5 z Tichonic je členem obecního zastupitelstva a SDH Tichonice.

se vzhledem k počtu obyvatel v obci nachází. To znamená, že nejlidnatější Kácov má v přepočtu na jednoho obyvatele méně aktérů, než menší sledované obce (viz kapitola 5.2.1). Toto zjištění by mohlo být zpochybněno informací získanou v rámci empirického šetření, že členy jednotlivých skupin aktérů (spolků, sdružení a OÚ) jsou v menších obcích často titíž občané. Tento fakt interpretaci zjištění získaných v rámci sekundární a komparativní analýzy dat velmi znesnadňuje. Na druhou stranu zjištění získaná v rámci kapitoly 5.3.1 - komparace společenské aktivity ve sledovaných obcích, ukazují na skutečnost, že v menších obcích Kladruby a Tichonice je pořádáno více aktivit v přepočtu na jednoho obyvatele, než ve větším městysi Kácov. Nejméně aktivit v přepočtu na počet obyvatel obce je pořádáno v Chlumu, kde aktéři sice připouští, že by mohlo být pořádáno více aktivit, rozhodně si ale nestěžují na současný stav scházení místních obyvatel.

Výsledky empirického šetření potvrzují některé skutečnosti zjištěné v rámci sekundární a komparativní analýzy dat. V rámci provedených polostandardizovaných rozhovorů bylo zjištěno, že je ve dvou menších obcích (Tichonicích a Chlumu) za nedostatek považována nepravidelnost pořádaných aktivit. Jak uvádí A4 z Chlumu: „*U nás je docela problém pořádat nějaké zápasy pravidelně. Dost se scházíme i bez akcí, tak to oficiálně děláme podle toho, jak se nám chce.*“; a A5 z Tichonic: „*Problém je u nás v nepravidelnosti. To se jednou něco udělá a pak třeba dva roky nic*“. Vyšší nepravidelnost v pořádání aktivit v menších sledovaných obcích byla zjištěna také v rámci sekundární a komparativní analýzy dat (viz tabulka č. 35), kde se ukázalo, že jediný městys pořádá všechny své aktivity pravidelně (minimálně jednou za rok), zatímco v menších sledovaných obcích se pravidelnost pořádání aktivit pohybuje v rozmezí 60 a 80%. Dále bylo empirickým šetřením potvrzeno, že je ve sledovaných obcích při pořádání aktivit klíčová především občanská angažovanost v propojení se vzájemnou spoluprací jednotlivých aktérů (viz zhodnocení spolupráce jako jednoznačné výhody všemi dotazovanými a poukázání na důležitost zájmu místních aktérů o dění ve sledovaných obcích a rozvoj společenského života).

Tabulka 46 - Vyhodnocení rozhovorů - část 2

		Kácov	Chlum	Tichonice	Kladruhy	
Kácov	A1: VS	a) ⁸⁴	- hodně aktivit - hodně funkčních spolků, plánování činnosti, schopnost vydělat si prostředky k hospodaření	x	- povědomí o aktivitách (setkání rodáků) - vyvěšování plakátů	- slabé povědomí (nelze blíže hodnotit)
		b) ⁸⁵	1.	4.	2.	3.
	A2: NS	a)	- dříve bylo pořádáno více aktivit - problém je spatřován v nižší návštěvnosti ze strany občanů	x	- slabé povědomí (nelze blíže hodnotit)	- slabé povědomí (nelze blíže hodnotit)
		b)	1.	3. /4.	3. /4.	2.
Chlum	A3: VS	a)	- slabé povědomí o aktivitě	- spokojenost se současnou situací, ale „rezervy by se našly“	x	- povědomí, že jsou zde pořádány aktivity, ale nenavštěvuje
		b)	3.	1.	4.	2.
	A4: NS	a)	- znalost poutě, Sázava festu	- současná situace je hodnocena jako dobrá - připuštění možnosti pořádání většího počtu aktivit - v Chlumu dochází k častému scházení obyvatel i bez oficiálních aktivit	- znalost fotbalového klubu	x
		b)	1.	3.	4.	2.
Tichonice	A5: VS	a)	- dobrá znalost aktivit Kácova, navštěvuje zde především plesy - kladné hodnocení propagace aktivit v Tichonicích	x	- průměrná aktivita - problém v nepravidelnosti pořádání aktivit - kladné hodnocení zvýšení počtu aktivit zaměřených na děti (Klub maminek BASAMA)	x
		b)	1.	4.	2.	3.
	A6: NS	a)	- kladné hodnocení propagace aktivit v Tichonicích, požadavek na zlepšení informovanosti o pořádaných aktivitách na webových stránkách Kácova	x	- dalo by se pořádat více aktivit, pokud by se zapojilo více lidí - problém v zapojení malého počtu lidí (stejní lidé jsou členy více spolků, aktivity pořádají stejní lidé - nedostatek času na pořádání dalších aktivit)	- povědomí, že je zde pořádáno hodně aktivit
		b)	1.	4.	3.	2.
Kladruhy	A7: VS	a)	- povědomí, že jsou zde pořádány akce (jarmark, pout', plesy) - chodí pozvánky	x	x	- velká snaha podporovat společenský život - kladné hodnocení aktivit SDH (především aktivit pro děti) - kladné hodnocení spolupráce ze strany občanů – velká návštěvnost pořádaných aktivit
		b)	2.	3. /4.	3. /4.	1.
	A8: NS	a)	x	x	x	x
		b)	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování.

⁸⁴ a) Otázka č. 4: Komentář ke společenské aktivitě obce

⁸⁵ b) Otázka č. 5: Pořadí obcí podle společenské aktivity od nejméně aktivní.

Tabulka č. 46 výše vyhodnocuje otázky (číslo čtyři a pět) zaměřené na vlastní zhodnocení obce, ve které se aktér angažuje, na komparaci povědomí jednotlivých aktérů o aktivitě ostatních sledovaných obcí a na subjektivní seřazení sledovaných obcí do pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější po nejméně aktivní obec.

V rámci hodnocení vlastní aktivity obce byly v polostandardizovaných rozhovorech získány následující výpovědi. Společenská aktivita Kácova byla dotazovým A1 zhodnocena kladně: „*Myslím si, že aktivit je tu hodně. Společenskou činnost tvoří hodně funkčních spolků.*“. Dotazovaný A2, žijící v Kácově od narození je názoru, že v minulých letech bylo v Kácově pořádáno více aktivit. A2 říká: „*Dřív bylo akcí podstatně víc. Problém je účast lidí*“. V Chlumu byla aktivita obce dotazovanými zhodnocena jako uspokojivá, přičemž aktéři přiznali, že v pořádání aktivit má obec rezervy. A3 říká: „*Jsem spokojený, ale rezervy by se našly*“. A4 pak navíc kladně hodnotí skutečnost, že se místní často schází i bez oficiálně pořádaných aktivit. Dotazovaní A5 a A6 z Tichonic hodnotí aktivitu obce jako průměrnou. Hlavní problémy přitom spatřují v malém počtu aktérů (kteří jsou často členy několika spolků zároveň), což následně souvisí s omezeným časem, po který se aktéři mohou pořadatelské činnosti věnovat. A6 říká: „*Dalo by se toho určitě dělat víc. Problém je, že to všechno pořádají stejní lidé a není prostě tolik času. Chtělo by to, aby se aktivně zapojilo víc lidí*“. Dále je v Tichonicích za nedostatek považována nepravidelnost v pořádání některých aktivit. Kladně byla dotazovým A5 zhodnocena činnost Klubu maminek BASAMA, díky kterému jsou v obci pořádány aktivity pro děti. A5 uvádí: „*Tichonice hodnotím jako takový průměr. Sraz rodáků se hodně vydařil. Problém je u nás v nepravidelnosti. To se jednou něco udělá a pak třeba dva roky nic. Určitě se ale zlepšily akce pro děti a očekáváme, že to bude ještě lepší. Maminky se tu teď hodně angažují*“. Aktivita Kladrub je dotazovanými hodnocena velmi pozitivně, přičemž se (dle výpovědí dotazovaných) aktivita obce zvýšila především během několika posledních let. Dotazovaný A7 z Kladrub říká: „*Snaha je tu teď velká o ten společenský život. Hasiči tu teď měli velký elán dělat hodně akcí...a akce pro děti. Pak měli mezi sebou trochu problémy s domluvou, ale snad jim to nadšení s tou spoustou akcí vydrží. Lidi chodí*“.

Při dotazování se na povědomí aktérů o aktivitách ostatních obcí bylo zjištěno, že nejčastěji aktéři znají aktivity pořádané v největším Kácově (pět ze šestidotazovaných má alespoň slabé povědomí o aktivitách Kácova, přičemž dotazovaní z nejbližší obce Tichonice aktivity v Kácově pravidelně navštěvují). Např. A3 z Tichonic uvádí: „*Kácov znám dobře, ten navštěvuji. Dobře se prezentuje. Hlavně plesy a sportovní spolky*“. O aktivitách Kladrub a Tichonic mají dotazovaní především slabé povědomí, které jim však neumožňuje aktivitu uvedených obcí blíže zhodnotit. Nejslabší povědomí pak mají

dotazování o aktivitách pořádaných v Chlumu, kde ani jeden ze šesti dotazovaných nevěděl, jaké aktivity se v Chlumu konají.

V rámci odpovědi na tuto otázku bylo zjištěno, že tři menší sledované obce vzájemně spolupracují v rámci svazku obcí Mikroregion Český smaragd⁸⁶. A5 z Tichonic říká: „V Chlumu znám starostu v rámci Českého smaragdu. To je takový sraz starostů obcí v okolí, kde se baví o tom, co je v obcích potřeba a různě diskutují. Je to dobrá věc, ale o tom co dělají víc nevím.“

Subjektivní seřazení aktivity sledovaných obcí dotazovanými je shrnuto v tabulce č. 47 níže, která navíc komparuje zjištění empirického šetření s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat, na kterou byla zaměřena pátá kapitola.

Tabulka 47 - Pořadí obcí podle subjektivního hodnocení aktivity obcí dotazovanými A1-A8, komparace s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat

Obec	Empirické šetření	Sekundární a komparativní analýza dat	
	Pořadí v aktivitě obcí dle subjektivního hodnocení aktérů ⁸⁷	Pořadí a celkový počet pořádaných aktivit	Počet obyvatel na jednu aktivitu
Kácov	1. místo (10)	1. místo (26)	4. místo (29,9)
Chlum	4. místo (23)	4. místo (5)	3. místo (27)
Tichonice	3. místo (22)	3. místo (9)	2. místo (23,1)
Kladruby	2. místo (15)	2. místo (14)	1. místo (17,6)

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ukázalo se, že jako neaktivnější se dotazovaným jeví městyš Kácov. Dále následují Kladruby a Tichonice jsou s rozdílem jednoho bodu oproti místu posledního na třetím místě. Jako nejméně aktivní se dotazovaným aktérům jeví obec Chlum. Při porovnání názorů dotazovaných s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat bylo zjištěno, že pořadí obcí dle dotazovaných se přesně shoduje s pořadím aktivity obcí podle celkového počtu pořádaných aktivit (více viz kapitola 5.3.1). Dalo by se tedy usuzovat, že oslovení aktéři vnímají aktivitu obcí především v souhrnném měřítku a při hodnocení aktivity obce nebrali v potaz velikost obce. Naopak při přepočtu počtu obyvatel sledovaných obcí na jednu aktivitu si městyš vedl nejhůře. První místo v tomto případě obsadili Kladruby. Druhé skončili Tichonice a třetí Chlum. Nesoustředíme-li se tedy pouze na celkový počet pořádaných aktivit a uvažujeme i počet obyvatel, vedou si menší obce oproti městyši lépe.

⁸⁶ Mikroregion Český smaragd je svazek (dobrovolné sdružení) osmi obcí na Benešovsku (Tichonic, Kladrub, Chlumu, Rataj, Trhového Štěpánova, Zdislavice, Javorníka a Hulic). Mikroregion má tři hlavní funkce, kterými jsou zvelebování a z kvalitativního prostředí pro život zdejších obyvatel (prostřednictvím projektů, komunitního plánování, společenských akcí, podpory dětí a mládeže, podpory tradic, přírody, cestovního ruchu, místních podnikatelů a regionálních výrobců), spolupráce všech členů svazku při řešení těchto úkolů a zahrnutí do plánování a rozvoje obyvatele obcí, organizace, spolky, sdružení a školy. Od července 2011 je mikroregion členem Místní akční skupiny Posázaví. Název Český smaragd byl zvolen podle zeleného drahokamu, jelikož zdejšími bohatstvím je příroda plná zeleně (Český smaragd).

⁸⁷ Celkový součet bodů uvedený v závorce je součtem pořadí, které obci přidělili jednotliví dotazovaní podle subjektivního hodnocení její aktivity. Čím nižší je součtová hodnota, tím aktivnější se dotazovaným daná obec jeví. Součtová hodnota je výsledkem hodnocení dotazovaných A1-A7. Dotazovaný A8 z Kladrub neměl (z důvodu nedostatečné informovanosti) zájem obce podle jejich aktivity seřadit.

7. Závěr

Cílem diplomové práce bylo porovnat a zhodnotit, jaký význam má spolková činnost, zda a jakým způsobem přispívá ke zkvalitnění a rozvoji lokálního života a lokálního společenství ve zkoumaných obcích Chlum, Tichonice a Kladruby (obce do tří set obyvatel) a porovnat spolkovou činnost těchto obcí s třikrát větším městysem Kácov, v němž byla spolková činnost předmětem sledování v práci bakalářské (Jirků, 2014). Cílem diplomové práce bylo zjistit, z jakého důvodu se menší obce do tří set obyvatel jeví stejně aktivní jako větší městyse. Hlavním kritériem pro výběr obcí byl počet obyvatel. Srovnání aktivit v obcích bylo prováděno poměrem počtu aktérů a pořádaných aktivit k počtu obyvatel sledovaných obcí.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. Teoretická část práce, jako předpoklad zpracování části praktické, vychází z prostudování teoretické literatury, odborných zdrojů a dokumentů vztahujících se ke sledované problematice. Na základě toho je vymezeno teoretické zázemí ke zkoumání problematiky rozvoje venkova a regionů, aktérů regionálního a rurálního rozvoje, lokální kultury, lokálního aktérství a spolkové činnosti a dále je studována používaná klasifikace regionů a venkova České republiky a programové období Evropské unie 2014-2020, řešené prostřednictvím komparace strategických a programových dokumentů o regionálním rozvoji v období 2007-2013 a 2014-2020.

V rámci teoretické části práce je regionální rozvoj vymezen jako komplex procesů, které probíhají uvnitř regionu. Regionální rozvoj se tak stává ryze subjektivní veličinou, která se odvíjí od hodnotové orientace občanů, či lokálních autorit (Sucháček, 2005). Je zjevné, že bez exogenního přístupu by byl regionální a rurální rozvoj obtížnější, přesto je přístup endogenní, kdy místní aktéři v jednotlivých lokalitách umí rozpoznat rozvojové předpoklady a překážky a snaží se z vnitřního potenciálu obce, či lokality, při respektování principů trvale udržitelného rozvoje, vytěžit co nejvíce, považován za klíčový (Bruckmaier, Tovey, 2008). Studium teoretických konceptů ukazuje, že exogenní a endogenní přístup v rozvoji se navzájem doplňují (Blažek, Uhlíř, 2002). Rozvoj a utváření určité lokality ve vysoké míře závisí na aktérech, kteří patří k nejdůležitějším faktorům rozvoje regionu. Pro rozvoj je klíčový aktér činný, který sám k tvorbě sociálního světa přispívá, spoluutváří ho, interpretuje, racionalizuje a aktivně ho uchopuje jako „svůj svět“ (Touraine, 1984). Aktéry je možné dělit dle několika kritérií (viz tabulka č. 23, této práce). V sekundární a komparativní analýze dat budou předmětem zkoumání aktéři sektoru veřejného a neziskového na lokální úrovni (Binek a kol., 2009). Na aktivity je v sekundární a komparativní analýze dat nahlíženo v užším smyslu jako na aktivní vztah jedince nebo skupiny k vnějšímu prostředí, jehož předpokladem je vytyčení cíle, použití určitých prostředků k jeho dosažení, a to podle určitých pravidel, jimiž se tento aktivní proces řídí (Petrusek, 2009).

Teoretickou a empirickou část diplomové práce propojuje sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách, které jsou pořádány ve sledovaných obcích. Pro umožnění komparace aktérství byla část sekundární a komparativní analýzy dat provedena nejprve shodně, jak tomu bylo v práci bakalářské (Jirků, 2014). Byli sledováni kolektivní aktéři sektoru neziskového a veřejného a aktivity, které v jednotlivých obcích pořádají. Navíc byla sekundární a komparativní analýza dat rozšířena o analýzu majetkového vybavení obcí a komparaci podílu aktérů při společném pořádání aktivit ve sledovaných obcích. Empirická část práce se opírá o data zjištěná pomocí rozhovorů s aktéry, z webových stránek obcí a spolků, z kronik obcí, informačních brožur spolků a sdružení a vlastního pozorování.

Pro účely této práce bylo (stejně jako v práci bakalářské) stanoveno pět kategorií aktivit, a to kulturní, zábavné, sportovní, folklorní a vzdělávací. Na základě provedené analýzy dat bylo zjištěno, že společenský život v menších obcích (Chlum, Tichonice a Kladruby) je rozmanitý a bohatý především aktivitami typu zábavného⁸⁸, kulturního⁸⁹ a sportovního⁹⁰. Oproti většímu městyji je v menších obcích pořádáno méně aktivit folklorních⁹¹ a vzdělávacích⁹² (viz tabulka č. 33, této práce). Pořádané aktivity byly dále komparovány podle cílové skupiny, na kterou jsou zaměřeny, a to děti, mládež a dospělí. Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách pořádaných v obcích Chlum, Tichonice, Kladruby a Kácov ukázala, že ve všech sledovaných obcích jsou pořádány aktivity zaměřené na všechny věkové kategorie, přičemž jsou cíleny na aktéry z více věkových skupin najednou⁹³.

V rámci komparace poměru počtu skupin aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí (oddíl 5.2.1) bylo zjištěno, že čím více obyvatel obec má, tím méně aktérů se (vzhledem k počtu obyvatel) v obci nachází. V Kácově (s celkovým počtem 777 obyvatel) tak připadá na jednoho aktéra 86,3 obyvatel, v Tichonicích (208 obyvatel) pak 41,6 obyvatel, v Chlumu (celkem 135 obyvatel) 45 obyvatel a Kladruby (246 obyvatel) se s 61,5 obyvateli na jednoho aktéra se Kácovu blíží nejvíce. Zjištění poměru počtu aktérů k počtu obyvatel sledovaných obcí tak nepotvrzuje možný předpoklad, že čím více obyvatel obec má, tím více skupin aktérů v obci operuje.

⁸⁸ Např. drakiáda, dětský karneval, martinský pochod v Kladrubech, či zdobení adventních věnců v Tichonicích.

⁸⁹ Např. setkání rodáků a vítání občánků v Tichonicích a Kladrubech, ples hasičů a zájezdy pro občany v Kladrubech.

⁹⁰ Např. hasičské závody a nohejbalový turnaj v Kladrubech a v Chlumu, vánoční turnaj ve stolním tenisu v Chlumu, či pravidelná fotbalová utkání v Tichonicích a Kladrubech.

⁹¹ Pouze stavění máje v Tichonicích.

⁹² Ty jsou z menších obcí pořádány pouze v Kladrubech - zájezdy pro občany, vozíčkáře a Keep Respect.

⁹³ Nejčastěji jsou ve všech sledovaných obcích pořádány aktivity zaměřené na dospělé. Přesto však v žádné ze sledovaných obcí nechybí aktivity zaměřené na některou z cílových skupin. Nejméně aktivit zaměřených na děti je pořádáno v obci Chlum, kde na rozdíl od ostatních sledovaných obcí nepůsobí žádný spolek, který by se „specializoval“ na pořádání dětských aktivit, jako je tomu v Tichonicích (Klub maminek BASAMA) a v Kácově (Občanské sdružení Kopretinka), kde nově vzniklé spolky vhodně doplňují nabídku aktivit pro tuto krajní věkovou skupinu. V Kladrubech pak aktivity pro děti pořádá především SDH.

Díky komparaci společenské aktivity obcí (oddíl 5.3.1) bylo zjištěno, že společensky neaktivnější (tedy mající nejvíce uskutečněných aktivit s přihlédnutím k pravidelnosti pořádaných aktivit v přepočtu na počet obyvatel) je obec Kladruby, u níž je poměr aktivit k počtu obyvatel nejvyšší - 5,3%. Následuje obec Tichonice s poměrem 3,6% a městy Kácov s poměrem 3,3%. Komparovaná data o aktivitách ukazují, že nejméně společensky aktivní je obec Chlum, jejíž poměr počtu aktivit k počtu obyvatel je 3% (což je ve srovnání s ostatními obcemi nejméně).

Při porovnání komparace společenské aktivity obcí (oddíl 5.3.1) a komparace poměru počtu aktérů k počtu obyvatel (oddíl 5.2.1) vyšlo najevo, že neexistuje přímá souvislost mezi počtem aktérů a společenskou aktivitou obce. Aktivita jednotlivých aktérů se liší a neplatí tedy, že čím více skupin aktérů v obci působí, tím více aktivit aktéři v obci pořádají.

Analýza majetkového vybavení obcí a jeho vlivu na pořádání aktivit (viz oddíl 5.4) ukázala, že nejrozmanitější občanskou vybaveností disponuje městy Kácov. Vzhledem k této skutečnosti by se tak nabízel předpoklad, že bude Kácov vykazovat nejvyšší míru aktivity také z hlediska pořádaných společenských aktivit (poměru pořádaných aktivit na počet obyvatel). Bylo však zjištěno, že tomu tak není⁹⁴. I přes patrný vliv majetkového vybavení obce na pravidelnost pořádání aktivit, není tento faktor jedinou podmínkou při pořádání aktivit. Bylo zjištěno, že nedostatky v občanské vybavenosti může při pořádání aktivit částečně nahrazovat dobře fungující společné organizování aktivit aktéry a z vyhodnocených dat se jeví, že právě to je při pořádání aktivit faktorem, který odlišuje menší obce od třikrát většího městyse. Nejvíce aktivit společně pořádají aktéři neziskového sektoru v Tichonicích (56%), následuje Chlum (40%) a Kladruby (29%)⁹⁵. Ve větším Kácově pak ke spolupráci aktérů při pořádání aktivit nedochází vůbec. Komparace spolupráce aktérů je uvedena v oddílu 5.3.3.

Sekundární analýza dat o investicích do majetkového vybavení obcí určeného pro pořádání aktivit lokálními aktéry ve sledovaných obcích v letech 2006-2016 (viz oddíl 5.4.2) ukázala, že exogenní vliv byl v posledních deseti letech patrný ve všech sledovaných obcích, a to skrze získání a investování finančních prostředků do majetkového vybavení obcí, které jim umožnilo pořádat aktivity zcela nové⁹⁶, nebo pokračovat v pořádání aktivit stávajících⁹⁷.

⁹⁴ Kácov se z hlediska společenské aktivity umístil až na třetím místě za obcemi Kladruby a Tichonice. Na druhou stranu je však v Kácově pořádáno nejvíce aktivit co do celkového počtu a dále je Kácov jedinou ze sledovaných obcí, která pořádá všechny své aktivity pravidelně, tedy minimálně jednou za rok.

⁹⁵ Důvodem společného pořádání aktivit aktéry je v menších obcích především finanční pomoc při pořádání aktivit, kdy obecní úřady (aktéři sektoru veřejného) pomáhají spolkům a sdružením (aktérům sektoru neziskového) s financováním dané aktivity. Dále pak byla v Kladrubech zjištěna spolupráce spolků (především SDH) se sektorem soukromým (Pohostinství U Štíchů), která napomáhá řešit nedostatky v občanské vybavenosti obce (absence kulturního zařízení). Díky dobře fungující spolupráci aktérů (pronájem prostor v Pohostinství U Štíchů) je v Kladrubech možné pořádat několik dalších aktivit.

⁹⁶ K pořádání nových aktivit vedlo vybudování víceúčelového hřiště v Chlumu a v Kladrubech, vybudování srubu v Chlumu, či rekonstrukce bývalé školy v Tichonicích.

Sledované obce tedy reprezentují dobrý příklad uskutečňování lokálního rozvoje laděného do kombinace vlivů působících exogenně („shora“) a endogenně („zdola“), když vybudování nového, či zrekonstruování původního majetkového vybavení v obcích zvýšilo zájem aktérů o pořádání aktivit, a to především zábavných, sportovních a kulturních. Na základě uvedeného zjištění je možné konstruovat otázku, zda je exogenní podpora efektivní pouze v aktivitách typu zábavného, sportovního a kulturního, či zda případně může ovlivňovat také pořádání aktivit typu folklorního a vzdělávacího.

Na sekundární a komparativní analýzu dat o aktérech a jejich aktivitách navazovalo empirické šetření prováděné prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů s aktéry působícími ve veřejném a neziskovém sektoru ve sledovaných obcích Kácov, Chlum, Tichonice a Kladruby. Cílem empirického šetření bylo objasnit důvody pro občanskou angažovanost aktérů a zjistit, jaké předpoklady jsou potřebné k aktérství v daných obcích a společnému pořádání aktivit aktéry v menších obcích, jaké je povědomí aktérů o aktivitách pořádaných v ostatních sledovaných obcích a jaký je názor aktérů na aktivitu vlastní obce. Zpracováním a komparací získaných dat bylo možné pozorovat a částečně objasnit „podstatu“ aktérství (očima dotázaných aktérů) ve sledovaných obcích a částečně objasnit a porozumět rozdílům mezi aktivitou menších obcí do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice a Kladruby) v porovnání s třikrát větším městysem Kácov.

Zpracovaná data ukazují, že důvody aktérství jsou zejména zájem o zlepšování životní úrovně spoluobčanů, udržování tradic, zájem o dění v obci a rozvoj společenského života, vytváření příležitostí k setkávání lidí, vytváření vztahu k místu, či naplnění volného času⁹⁸. Nezbytnou náležitostí potřebnou k aktérství je podle dotazovaných především zájem a chuť se zapojit do obecního dění a pořádat aktivity pro sebe i ostatní⁹⁹. Všichni dotazovaní se shodli na tom, že společné pořádání aktivit aktéry je v každém případě výhodné, protože díky němu dochází k poskytování finanční pomoci spolkům obecními úřady. Dotazovaní A1, A2 a A8 hodnotí jako důležitou také spolupráci ze strany obyvatel obce ve smyslu podpory pořádaných aktivit jejich pravidelným navštěvováním¹⁰⁰. Dále bylo zjištěno, že v menších sledovaných obcích (zejména v Tichonicích a Chlumu) jsou členy několika různých spolků často stejní

⁹⁷ Rekonstrukce sokolovny v Kácově umožnila v těchto prostorách dále pořádat stávající aktivity.

⁹⁸ A1 uvedl: „K pořádání akcí mě vede zájem o rozvoj společenského života v Kácově. Aby tu po celý rok lidé měli příležitost se setkávat, žít v pospolitosti. Pak tradice. Zachování tradičních akcí, svátků, které mají historickou tradici. Plus pořádat akce, o které mají lidé zájem. Pak si vytváří vztah k místu.“

⁹⁹ A8 řekl: „Je potřeba zanícení. S chutí dělat pro ostatní něco prospěšného, na úkor svého času a pohodlí.“

¹⁰⁰ A8 uvedl: „Začaly jsme první akcí - to bylo sportovní odpoledne s hasiči. Bylo to strašné. Obíhaly jsme a doslova jsme prosily zdejší maminky, aby přišly. Týden před akcí jsme věděly o čtyřech dětech. Nakonec přišlo šedesát dětí, každé dítě se dvěma nebo i čtyřmi dospělými. Mělo to úspěch a my vymýšlely další a další“. A1 a A2 navíc poukazují na nezbytnost spolupráce s okolními obcemi při pořádání aktivit za účelem předjetí pořádání více aktivit najednou, které by občanům bránilo v návštěvě všech pořádaných aktivit. Dotazovaní uvedli, že tato spolupráce vyžaduje především dobrou komunikaci s okolními obcemi v dlouhodobém horizontu.

aktéři¹⁰¹. Z výroků aktérů z menších sledovaných obcí je tak možno vyvodit, že se menší obce potýkají s problémem nižšího zájmu potenciálních aktérů o pořádání aktivit v obci, který je však částečně kompenzován zvýšenou aktivitou jiných aktérů, kteří jsou členy více spolků najednou. Výpovědi aktérů v městysi Kácov naopak poukazují na problém aktivity občanů, který se projevuje poklesem návštěvnosti pořádaných aktivit, neboť participace občanů na společenském dění obce je velmi důležitá. Dotazovaní také potvrdili zjištěný problém menších sledovaných obcí, spočívající v nepravidelnosti pořádání aktivit¹⁰².

Výsledky empirického šetření potvrzují některé skutečnosti zjištěné v rámci sekundární a komparativní analýzy dat. Vyhodnocená data z polostandardizovaných rozhovorů potvrzují, že klíčovým faktorem při pořádání aktivit je občanská angažovanost propojená se vzájemnou spoluprací jednotlivých aktérů (tj. kombinace využití kulturního a sociálního kapitálu aktéra). Zpracovaná data tedy ukazují, že zejména kulturní kapitál aktéra a tedy znalosti získávané na školách, které jsou ovlivněny nejen tím, co do znalostí sami aktéři investují, ale i tím, odkud pocházejí - to je určitým kapitálem, který již do nich byl investován v minulosti (především rodinou) jsou významným činitelem a předpokladem lokálního aktérství. Kulturní kapitál (mimo biologických předpokladů jedince) souvisí také s rozvíjením jeho sociálního statusu a vědění (Bourdieu, 1983).

V rámci empirického šetření byly obce dotazovanými řazeny (podle subjektivního dojmu) od nejvíce po nejméně aktivní. Seřazení obcí podle aktivity je shrnuto v tabulce níže¹⁰³, kde bylo zjištění empirického šetření komparováno s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat.

Pořadí obcí podle subjektivního hodnocení aktivity obcí dotazovanými A1-A8, komparace s výsledky sekundární a komparativní analýzy dat

Obec	Empirické šetření	Sekundární a komparativní analýza dat	
	Pořadí v aktivitě obcí dle subjektivního hodnocení aktérů	Pořadí a celkový počet pořádaných aktivit	Počet obyvatel na jednu aktivitu
Kácov	1. místo (10)	1. místo (26)	4. místo (29,9)
Chlum	4. místo (23)	4. místo (5)	3. místo (27)
Tichonice	3. místo (22)	3. místo (9)	2. místo (23,1)
Kladruby	2. místo (15)	2. místo (14)	1. místo (17,6)

Zdroj: Vlastní zpracování.

¹⁰¹ A5 řekl: „Spolupráce je výhodná, akorát je u nás problém, že tu máme málo aktivních lidí a ti jsou pak ve více spolicích najednou, aby se tu vůbec něco dělo. A pak je tu samozřejmě problém s časem. Chtělo by to zapojit víc lidí.“

¹⁰² V empirickém šetření byla dále hodnocena aktivita obcí, včetně zjišťování povědomí aktérů o společenské aktivitě v ostatních sledovaných obcích. Zatímco dotazovaní z většího městyse a Kladrub hodnotí aktivitu v obcích kladně (A1 z Kácova uvedl: „Myslím si, že aktivit je tu hodně. Společenskou činnost tvoří hodně funkčních spolků“, A7 z Kladrub pak řekl: „Snaha je tu teď velká o ten společenský život. Hasiči tu teď měli velký elán dělat hodně akcí.“), dotazovaní z menších Tichonic a Chlumu spatřují v aktivitě obcí rezervy a uznávají, že by se toho dalo dělat víc. V rámci dotazování nebyla zjištěna výraznější znalost, či přehled aktérů o aktivitách pořádaných v ostatních sledovaných obcích. Vzájemně silnější povědomí o pořádaných aktivitách mají pouze Kácov a Tichonice, kde je důvodem především prostorová blízkost uvedených obcí (2 km).

¹⁰³ Jedná se o tabulku č. 47, která je převzatá ze závěru empirické části práce. Kompletní komentář včetně původní tabulky je uveden v závěru šesté kapitoly na str. 94.

Jako nejaktivnější, co do počtu pořádaných aktivit se dotazovaným jevil městys Kácov, který i v absolutním součtu pořádá nejvyšší počet aktivit. Na základě tohoto zjištění je možné konstatovat, že oslovení aktéři vnímají aktivitu obcí především v souhrnném měřítku a neuvažují tak v subjektivním hodnocení s počtem obyvatel obce. Jak vyplývá ze sekundární a komparativní analýzy dat (viz tabulka č. 48), vezmeme-li v potaz počet obyvatel obce, pak je městys, oproti menším sledovaným obcím, v počtu pořádaných aktivit umístěn až za menšími obcemi, jelikož zde na jednu aktivitu připadá nejvíce obyvatel. Z dat získaných v empirickém šetření tak lze usuzovat, že dotazovaným aktérům se menší obce možná nejeví stejně aktivní jako třikrát větší městys. Důvody, proč se mohou menší obce jevit stejně aktivní jako větší městys, tak spočívají, dle autorky této práce, ve vyšší občanské angažovanosti a vyšší míře spolupráce aktérů při pořádání aktivit v menších obcích.

Existuje předpoklad, že malé obce s nejmenší občanskou vybaveností se mohou vybaveností větších obcí inspirovat a snáze tak určit, do čeho je v obci třeba investovat. I přes tento fakt je však obcím stále nezbytný aktér činný (Touraine, 1984). Otázkou zůstává, zda míra (objem poměru) kapitálu, jehož součástí je i kulturní kapitál, lze dát do souvislosti s angažovaností - činným aktérem. Uvedené myšlenky jsou inspirací pro disertační práci.

Cíle stanovené pro tuto práci byly naplněny. Lze shrnout, že společenský život hraje ve všech sledovaných obcích důležitou roli a to zejména ve vytváření a udržování mezilidských vztahů, v posilování sociální soudržnosti, udržování tradic a ve vytváření vztahu k místu. Bylo zjištěno a tím potvrzeno, jak jsou pro rozvoj sledovaných obcí klíčové endogenní vlivy (činný aktér), který je, při vhodném doplnění a sladění s vlivy exogenními, dále podněcován. Aktivity uskutečňované v Kácově, Chlumu, Tichonicích a Kladrubech přispívají k rozvoji obcí, přidávají jim na atraktivitě a podílejí se tak na zvyšování kvality života obyvatel v obcích.

8. Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- BINEK, Jan a kol. *Synergie ve venkovském prostoru: Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, 94 s. ISBN 978-809-0430-808.
- BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov, města, média*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-59-1.
- BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2002, 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
- BECKER, GaryStanley. *HumanCapital*. Chicago: University of Chicago Press, 1964, 412 s. ISBN 978-0-226-04120-9.
- DEUTSCH, Morton. 1996. Spolupráce. In. Velký sociologický slovník II. Praha: Karolinum, str. 1208.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměněné vydání. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-246-1966-8.
- DISMAN, Miroslav. *Kvalitativní metody a výzkum sociální sféry venkova a zemědělství (závěrečná zpráva grantu PEF ČZU), ČZU Praha 1995*.
- HUBÁČEK, Ondřej. 1996. *Kapitál kulturní*. In. Velký sociologický slovník I. Praha: Karolinum, str. 474.
- HUBÍK, Stanislav. 2004. *Social construction of local/ regional capital. Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*. 50 (10): 445-449.
- HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistika, Regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1.vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze - Provozně ekonomická fakulta, 2010, 193 s., ISBN: 978-80-213-1413-9.
- HUDEČKOVÁ, Helena. 1996. *Venkov*. In Velký sociologický slovník II. Praha: Karolinum, str. 1380.
- MAŘÍKOVÁ, P., ČMEJREK, J., HEROVÁ, I., PAVLÍKOVÁ, G. 2005. *Český venkov - Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: ČZU Praha, 2005. 165s. ISBN 80-213-1274-2.

- MLÁDKOVÁ, Ludmila. *Management znalostí*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2005, 191 s. ISBN 80-245-0878-8.
- MLČOCH, Lubomír. *Zastřená vize ekonomické transformace (Česká ekonomika mezi minulostí a budoucností. Institucionální pohled)*. 1997, Praha: Karolinum.
- MLČOCH, Lubomír. *Institucionální ekonomie (učební text pro studenty vysokých škol)*. 1996. Praha: Karolinum.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 120 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-802-4729-572.
- NORTH, D. 1997. *Vývoj ekonomické výkonnosti v čase* (přednáška u příležitosti udělení Nobelovy ceny, 9. prosince 1993). Str. 754-765 v *Oslava ekonomie: přednášky laureátů Nobelovy ceny za ekonomii* (editoři Jonáš, J. a kol). Praha: Academia.
- PATOČKA, Jiří, HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 199 s. ISBN 978-807-3573-478.
- PETRUSEK, Miloslav. *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009, 189 s. ISBN 978-808-7207-024.
- PETRUSEK, Miroslav. 1996. *Aktér*. In. Velký sociologický slovník I. Praha: Karolinum, str. 47.
- PETRUSEK, Miroslav. 1996. *Činnost*. In. Velký sociologický slovník I. Praha: Karolinum, str. 157.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Rozvoj trvale udržitelný*. In. Velký sociologický slovník I. Praha: Karolinum, str. 956.
- POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. 1.vyd. Praha: Gutenberg, 2002, 686 s. ISBN 80-863-4906-3.
- SUCHÁČEK, Jan. 2005. *Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace?* In: *Ekonomická revue*, roč. 8, č. 4, s. 37-51. ISBN 1212-3951.
- TICHÁ, Ivana. *Učíci se organizace*. 2005. Praha: Alfa Publishing.
- TOURAINÉ, Alain. *Le retour de l'acteur*. Fayard, Paris 1984.

VELKÝ SOCIOLOGICKÝ SLOVNÍK. Soubor. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 1627 s., ISBN 80-718-4311-3.

VODÁKOVÁ, Alena. *Angažovanost občanská*. In. Velký sociologický slovník I. Praha: Karolinum, str. 75.

WOKOUN, René, MALINOVSKÝ, Jan, DAMBORSKÝ, Milan, BLAŽEK, Jiří a kol. *Regionální rozvoj. Východiska regionálního rozvoje. Regionální politika. Teorie*. Praha: Linde, 2008, 475 s., ISBN: 978-80-7201-699-0.

ZEMÁNEK, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. In: Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 2003, s. 124-149.

Elektronické knihy a online monografické publikace

ANTOŠOVÁ, Gabriela. *Kulturní dědictví a v rurálním rozvoji*. Magazín pro kulturní život v místech a regionech. 2011. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/kulturni-dedictvi-v-ruralnim-rozvoji-0>.

BOURDIEU, Pierre. *Ökonomisches Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital*[online]. 1983. [cit. 2015-10-9]. Dostupný z: <http://unirot.blogspot.de/images/bourdieuKapital.pdf>

LOŠŤÁK, Michal. *Elektronický učební text*[online]. 2015. [cit. 2015-10-21]. Dostupný z WWW: <www.moodle.czu.cz>.

PARSONS, Talcott. *The Social System*. New York: The Free Press. 1951. Dostupný z: <http://home.ku.edu.tr/~mbaker/CSHS503/TalcottParsonsSocialSystem.pdf>.

PERLÍN, Radim. *Vymezení venkovských obcí v Česku*. In. *Obec a finance 2/2009* [online]. 2009. [cit. 2015-12-29]. Dostupný z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

Příspěvek ve sborníku a článek v seriálové publikaci

BRUCKMEIER, Karl, TOVEY, Hilary. *Knowledge in Sustainable Rural Development: From Forms of Knowledge to Knowledge Processes*. 2008. The Authors. Journal Compilation 2008 European Society for Rural Sociology. Published by Blackwell Publishing, 9600 Garsington Road, Oxford OX4 2DQ, UK. *Sociologia Ruralis*, Vol 48, Number 3, July 2008.

LIN, F. 2003. *Compiling Causal Theories to Successor State Axioms and STRIPS-Like Systems* [online]. 2015. [cit. 2015-10-08]. Dostupný z: <http://www.jair.org/media/1135/live-1135-2143-jair.pdf>

LIN, N. 2001. *Social Capital. A Theory of Social Structure and Action*. NY: Cambridge University Press.

Vysokoškolská kvalifikační práce (bakalářská) - publikovaná

JIRKŮ, Markéta. *Aktéři lokálního rozvoje (spolková činnost v obci Kácov)*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. 2014. 73 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Webové stránky a příspěvky na webových stránkách

ČESKÝ SMARAGD. *Oficiální stránky* [online]. 2016. [cit. 2016-02-04]. Dostupný z: <http://www.ceskysmaragd.cz/index.php/o-mikroregionu>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Aktuální údaje za všechny obce ČR (data mimo SLDB)* [online]. 2013. [cit. 2016-01-30]. Dostupný z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady.

CHLUM U VLAŠIMI. *Oficiální stránky* [online]. 2015 [cit. 2015-11-20]. Dostupný z: <http://www.chlumuvlasimi.cz>.

EUROSKOP. *Lisabonská strategie* [online]. 2015. [cit. 2015-10-04]. Dostupný z: <https://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie/>.

EVROPA 2020. *Strategie pro inteligentní růst podporující začlenění. 2010* [online]. 2015. [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE. *Oficiální stránky* [online]. 2015. [cit. 2015-10-05]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm.

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Oficiální stránky. Lisabonská strategie* [online]. 2015. [cit. 2015-10-04]. Dostupný z: <http://www.europarl.europa.eu/highlights/cs/1001.html>.

FOTBALOVÁ ASOCIACE ČR. *Oficiální stránky* [online]. 2015. [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: <http://nv.fotbal.cz/domaci-souteze/kao/stredocesky/benesov/index.php>.

- KEEP RESPECT. *Oficiální stránky*[online]. 2015. [cit. 2015-11-21]. Dostupný z:<http://www.keeprespect.cz/>.
- KÁCOV. *Oficiální stránky* [online]. 2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupný z: <http://www.kacov.cz>.
- KLADURBY U VLAŠIMI. *Oficiální stránky* [online]. 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: <http://www.kladrubuvlasimi.cz>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Dohoda o partnerství 2014-2020*[online]. 2015. [cit. 2015-10-08]. Dostupné z:<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Program rozvoje a obnovy venkova 2015* [online]. 2015. [cit. 2015-10-30]. Dostupný z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace/Podpora-rozvoje-a-obnovy-venkova-v-roce-2015>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Podklad pro přípravu Dohody o partnerství pro programové období 2014-2020 - Vymezení programů a další postup při přípravě České republiky pro efektivní čerpání fondů Společného strategického rámce* [online]. 2012. [cit. 2015-10-12]. Dostupný z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/4b246b81-e528-4374-8043-dd795e291ff2/Podklad-pro-Dohodu-o-partnerstvi.pdf?ext=.pdf>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Regionální a municipální management. Souhrnná výzkumná zpráva WB-14-04. 2006* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupný z: http://rozvoj-obce.cz/wp-content/uploads/2006_Rizeni_regionalni_a_mistni_spravy.pdf.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Regiony regionální politiky*[online]. 2015. [cit. 2015-10-08]. Dostupný z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Sdělení komise. Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. 2010. [cit. 2015-10-19]. Dostupný z: <http://www.mmr.cz/getmedia/7c31b211-1a5a-46a8-b6bd-151b72dc94ec/EU2020-CJ.pdf>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013* [online]. 2015 [cit. 2015-10-29]. Dostupný z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020* [online]. 2015. [cit. 2015-10-30]. Dostupný z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014-2020>.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova 2014-2020* [online]. 2014 [cit. 2015-10-28]. Dostupný z: http://eagri.cz/public/web/file/323384/PRV_do_vlady.pdf.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Správní členění kraje* [online]. 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/verejna-sprava/spravni-cleneni/>.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Počet obyvatel obcí k 1. 1. 2015* [online]. 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=534129&zsj=061662>.

REHABILITAČNÍ ÚSTAV KLADRUBY. *Oficiální stránky* [online]. 2015. [cit. 2015-11-21]. Dostupný z: <http://rehabilitace.cz/czech/index.php?page=soucasnost>.

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND. *Oficiální stránky* [online]. 2015. [cit. 2015-10-22]. Dostupný z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014>.

TICHONICE. *Oficiální stránky* [online]. 2015 [cit. 2015-11-20]. Dostupný z: <http://www.tichonice.cz>.

Zákony

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č.129/2000 Sb., o krajích. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických osob (rejstříkový zákon). In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Zákon č. 234/2006, zákon, kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/1993 Sb., o ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, a zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 46/2004 Sb. In: Sbíрка zákonů České republiky.

Ústní a písemná sdělení

Osobní a e-mailová komunikace se členy obecních úřadů obcí, členy spolků a sdružení v Kácově, Chlumu, Tichonicích a Kladrubech. 2015.

9. Přílohy

9.1 Příloha č. 1: Úplný přepis rozhovorů

Dotazovaný A1 - Kácov - VS - OÚ

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„K pořádání akcí mě vede zájem o rozvoj společenského života v Kácově. Aby tu po celý rok lidé měli příležitost se setkávat, žít v pospolitosti... Pak tradice. Zachování tradičních akcí, svátků, které mají historickou tradici plus pořádat akce o které mají lidé zájem. Pak si vytváří vztah k místu.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Tak zaprvé určitě odhodlání a chuť. To je nejdůležitější. Pak znalost místa, historie místa, znalost o akcích. Pokud pak člověk má ještě organizační schopnosti a zkušenosti s pořádáním akcí, umí si udělat plán a to i finanční tak je to výhodou. U těch menších akcí stačí hlavně ta chuť ale u větších jako je třeba festival je potřeba si to dopředu všechno spočítat, jestli to má cenu.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Tichonice: *„Ano v Tichonicích akce znám. Zveřejňujeme jim i plakáty. Vím, že tam dělali setkání rodáků, které mělo velký úspěch.“*
 - Kladruby: *„Mám povědomí, ale bohužel nemám bližší informace, abych je mohla nějak zhodnotit...“*
 - Chlum: *„Tak to bohužel ne“*
 - Kácov: *„Myslím si, že aktivit je tu hodně. Společenskou činnost tvoří hodně funkčních spolků. Schází se, plánují předmět činnosti, přemýšlí, jak si můžou organizace vydělat peníze. Třeba teď když hasiči udělali ples, tak získali nějaké prostředky k hospodaření. Spolky jsou záslužné. Je jich tu pestrá nabídka.“*
4. V rámci zhodnocení Kácova prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„Spolupráce má vždycky samé výhody. Funguje tu dobře. Třeba sokolové se vždycky domluví s ostatními, když potřebují pronajmout sokolovnu. Pokud jde o dobrou věc, sokolovnu vždycky půjčí. Důležitá je ale i spolupráce ze strany občanů. Musí na plesy chodit. Dříve se chodilo víc, ale zájem lidí určitě je. Snažíme se udržovat tradiční akce a pořádat i nové. Pokud je o ně zájem tak je udržovat a dělat z nich tradici. Pak si taky musíme ustupovat s okolními obcemi, abychom nepořádali víc akcí najednou. Například letos jsme ustupovali Zbizubům s mikulášskou a dělali ji kvůli tomu o týden dřív. Aby mohli lidé jít na obě akce. To samé platí i pro akce v rámci Kácova. Spolky se domlouvají, kdy co

uspořádají. Nebývá v tom problém. Rozhodně tu není tendence dělat dvě akce najednou a konkurovat si.“

V analytické části diplomové práce jsem zjistila, že jednotlivé aktivity v Kácově provádí vždy právě jeden aktér. Je to tak?

„Ano, to ano. Ale hlavně přes zimu se spolupracuje se Sokolem, protože je potřeba akce uspořádat v sokolovně. Jak říkám, v tom ale nebývá žádný problém.“

5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?

„No tak to je o tom povědomí. První bych dala Kácov. Pak Tichonice, Kladruby a zbývá Chlum. Ale to vážně nevím. Jen podle toho povědomí.“

Dotazovaný A2 - Kácov - NS - SDH

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„No co mě k tomu vede (smích). Chodil jsem jako dítě do hasičů. Tak to byl asi první impuls dělat něco v tom směru.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Záleží na pozici. U hasiče stačí chuť plus případně školení. Dneska jsou vyšší požadavky na členy. Jinak když děláme plesy a akce pro lidi, tak je hlavní o to mít zájem.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Tichonice: *„O Tichonicích vím, že občas něco dělají, ale nechodím tam, tak nevím.“*
 - Kladruby: *„Jo to vím, že dělají plesy, ale jinak nevím.“*
 - Chlum: *„Tak to nevím.“*
 - Kácov: *„Dřív bylo akcí podstatně víc. Problém je účast lidí. Jedni přijdou na hasičský ples, jiní na šibřinky. Různě se to dělí a pak je to jádro co přijde na oba. Je to těžký.“*
4. V rámci zhodnocení Kácova prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„Bylo by potřeba víc spolupracovat s okolními obcemi. Teď třeba byly dva plesy najednou v Kácově a ve Zbizubech. To je pak těžký. Jenže to se domlouvá kapela rok dopředu a na poslední chvíli už se s tím nic neudělá. Lidi se divěj, že se nedomluvíme. No měli bysme to řešit víc dopředu. Víc to komunikovat, aby lidi chodili. Jinak to nemá cenu.“
5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„No tak Chlum a Tichonice na to poslední místo a pak první Kácov a druhý Kladruby.“

Dotazovaný A3 - Chlum - VS - OÚ

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?

„Tradice, zájem o dění v obci, naplnění volného času v rodině... No a důvody...rád zlepšuji životní úroveň spoluobčanů.“

2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Entusiasmus, vzdělání, dobří spolupracovníci, nebo napište výborný tým (smích) a láska k přírodě.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Tichonice: *„To nevím, znám se tam se starostou v rámci Českého smaragdu a s dalšími zastupiteli, ale jaké tam jsou akce, to nevím.“*
 - Kladruby: *„Jo dobrý. Víím, že tam dělají akce, ale nechodím.“*
 - Kácov: *„Ten je už daleko. Jezdím tam za sestrou na pout', ale jinak moc ne.“*
 - Chlum: *„Jsem spokojený, ale rezervy by se našly.“*
4. V rámci zhodnocení Chlumu prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„Ta je vždycky výhodná.“
5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„Chlum (smích), Kladruby, Kácov, Tichonice.“

Dotazovaný A4 - Chlum - NS - Sportovní klub

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„Aby mohli lidi sportovat, scházet se, zažívat spolu zážitky.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Znalost toho daného sportu...fotbalu, ping pongu a tak, když to chce člověk pořádat, tak by tomu měl rozumět. No a pak zájem to dělat. U nás je docela problém pořádat nějaké zápasy pravidelně. Dost se scházíme i bez akcí, tak to oficiálně děláme podle toho, jak se nám chce.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Tichonice: *„V Tichonicích znám fotbal, proti nim jsme hráli.“*
 - Kladruby: *„Tak to moc nevím.“*
 - Kácov: *„Tam jezdím v létě na pout' a na Sázava festu jsem tam byl, jinak moc nevím...“*
 - Chlum: *„No tak mohlo by se tu pořádat víc akcí. Ale jinak asi dobrý. My se tu dost scházíme i bez akcí.“*
4. V rámci zhodnocení Chlumu prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?

5. *„Jo to je určitě výhoda. Hlavně mezi obcí a spolky. Jinak asi ne. Obec nám pomáhá to hlavně finančně zastřešit. Jinak bychom ty akce asi nemohli dělat. Ale když to tak vezmu, jsou to pořád stejní lidé, kdo tu něco pořádá.“*
6. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„Tak asi Kácov, Kladruby, Chlum, ať jsem taky trochu patriot (smích) a Tichonice.“

Dotazovaný A5 - Tichonice – OÚ

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„Rád se podílím na věcech, které můžu ovlivnit. Rád mluvím do toho, do čeho můžu mluvit. Jsem v obci v mém věku jediný Ing., který má trochu rozhled. Ostatní, co by tu mohli něco dělat, jezdí traktorem. A mamka je v zastupitelstvu spoustu let, ale to si myslím, že není hlavní důvod. To bych chtěl i tak.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„No oblíbenost... přihlásit se a být zvolen. Teď jsem to měl jen tak tak. Nemusí se líbit, že se hodně angažuji a o hodně věci se zajímám... například jiným zastupitelům. Oblíbenost v obci je důležitá. Člověk se může snadno znelíbit. No a hlavně chtít něco aktivně dělat.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Kladruby: *„To nemůžu zhodnotit. Nenavštěvuji.“*
 - Chlum: *„V Chlumu znám starostu v rámci Českého smaragdu. To je takový sraz starostů obcí v okolí, kde se baví o tom, co je v obcích potřeba a různě diskutují. Je to dobrá věc, ale o tom co dělají víc nevím.“*
 - Kácov: *„Kácov znám dobře, ten navštěvuji. Dobře se prezentuje. Hlavně plesy a sportovní spolky.“*
 - Tichonice: *„Tichonice hodnotím jako takový průměr. Sraz rodáků se hodně vydařil. Problém je u nás v nepravdělnosti. To se jednou něco udělá a pak třeba dva roky nic. Určitě se ale zlepšily akce pro děti a očekáváme, že to bude ještě lepší. Maminky se tu teď hodně angažují.“*
4. V rámci zhodnocení Tichonic prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„No to jsou ti samí lidé (smích). Ne spolupráce je výhodná, akorát u nás je problém, že tu máme málo aktivních lidí a ti jsou pak ve více spolicích najednou, aby se tu vůbec něco dělo. A pak je tu samozřejmě problém s časem. Chtělo by to zapojit víc lidí.“
5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„Kácov, Tichonice, Kladruby, Chlum.“

Dotazovaný A6 - Tichonice - NS - Klub maminek BASAMA

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„Děti. Aby se setkávali, znali se. Rodinná tradice to u mě není, nepocházím odsud, přivdala jsem se sem. Ale manžel je zastupitel a je v SDH. Chceme, aby se nám tu dobře žilo. Děláme to pro sebe.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Mít děti (smích). Ne, tak u nás může být členem kdokoli, i když děti nemá. Stačí mít chuť něco dělat, prostě chtít a mít na to čas.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Kladruby: *„Tam je to asi dobré s akcemi. Od kamarádky vím, že tam toho dělají hodně.“*
 - Chlum: *„To nevím.“*
 - Kácov: *„Jo, ti dobře informují o tom, co dělají, ale mohli by zlepšit web. Informace o těch plesech tam dávají docela na poslední chvíli. Dopředu se toho člověk moc nedozví.“*
 - Tichonice: *„Dalo by se toho určitě dělat víc. Problém je, že to všechno pořádají stejní lidé a není prostě tolik času. Chtělo by to, aby se aktivně zapojilo víc lidí.“*
4. V rámci zhodnocení Tichonic prosím zvažte, zda se vám spolupráce akterů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„Určitě výhodná. Udělají toho víc.“
5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„Kácov, Kladruby, Tichonice, Chlum.“

Dotazovaný A7 - Kladruby - VS - OÚ

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„No...zlepšení chodu obce, mezilidské vztahy. Chci tu reprezentovat hlas lidu. To u nás docela funguje, nikdo v zastupitelstvu není, aby si tam vydupal to svoje.“
2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?
„Tak kandidovat a mít doporučení od lidí. My tu vždycky děláme takovou anketu. Dáme lidem dotazníky, co si v obci přejí a jaké chtějí zastupitele. Dáváme jim to všem do schránky a vždycky tak jedna třetina odpoví. Minule to byly dokonce dvě třetiny, takže je vidět, že to těm lidem není jedno.“
3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích?
 - Tichonice: *„Tam na nic nechodím. Nevím.“*
 - Chlum: *„To bohužel taky ne.“*
 - Kácov: *„Vím, že jsou tam jarmarky a poutě, plesy.... Pozvánky chodí.“*

- Kladruby: *„Snaha je tu teď velká o ten společenský život. Hasiči tu teď měli velký elán dělat hodně akcí...a akce pro děti. Pak měli mezi sebou trochu problémy s domluvou, ale snad jim to nadšení s tou spoustou akcí vydrží. Lidi chodí.“*
- 4. V rámci zhodnocení Kladrub prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?
„Jo to je určitě výhoda. Je to tu takové sousedské. Výpomoc je dobrá. Málokdy jsou tu rozpory. To je třeba jen osobní, ale není to nic veřejného ani důležitého. Kdo se chce hádat, tak se hádá.“
- 5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?
„To asi nedokážu takhle seřadit... Kladruby bych dal na první místo, protože toho tady teď děláme hodně. Hodně aktivní jsou ti hasiči. Pak vážně nevím. Druhý asi Kácov, ten je takový největší a pak ten Chlum a Tichonice nastejno.“

Dotazovaný A8 - Kladruby - NS - SDH

1. Co vás vede k pořádání aktivit ve vaší obci? Jaké jsou důvody pro to, co děláte?
„Paradoxně vznik vůbec prvního závodního týmu byl spontánní a neplánovaný žádnou z nás. Vlastně jsme na závodech našich kluků přihlížely jako divačky, jak se našim závodníkům nedaří vinou starého a nedostatečného vybavení. Jedna z nás řekla, že snad budeme muset založit družstvo žen a prosadit vybavení jaké je třeba. Netušily jsme, co nás čeká a jak nám to ovlivní životy. První rok jsme vymetaly soutěže a byly strašně „zažrané“ do tohoto sportu. Pak přišly potíže. Dospělé závodnice jsou různých povolání v různých lokalitách, studentky také roztroušené. V týdně tréninky a v sobotu závody v sezoně jsme zvládaly první rok jen díky tomu, že mé kolegyně v práci se přizpůsobily tak, abych se mohla v nahlášené dny věnovat hasičům. Někdo totiž musel zařídit odtazení techniky a všeho na trénink aby ostatní holky přilítly aspoň trénovat. Příprava spolyká moře času. V naší obci chyběl důvod se scházet a v té době se neděly žádné kulturní akce pro děti. Obec byla taková „netečná“. Začaly jsme první akcí - to bylo sportovní odpoledne s hasiči. Bylo to strašné. Obíhaly jsme a doslova jsme prosily zdejší maminky, aby přišly. Týden před akcí jsme věděly o čtyřech dětech. Nakonec přišlo šedesát dětí, každé dítě se dvěma nebo i čtyřmi dospělými. Mělo to úspěch a my vymýšlely další a další. Najednou jsme byly před problémem, buď budeme trénovat a závodit, abychom se dostaly do ligy, což nám vezme hodně času, nebo budeme závodit jen jako amatérky s velkou konkurencí a spíš se věnovat tomu obecnímu dění pro veřejnost. Začínaly jsme se vším doslova na koleně, jen tři z nás dokázaly ze svých firem vytáhnout nějaké sponzorské dary, všude jsme měly občerstvení, dost akcí se odehrává na hřišti a spoustu věcí dětem rozdáme při tom zadarmo. Za pár let jsme tímto způsobem vydělaly peníze na skákací hrad pro potřeby dětí v naší obci a věnovaly ho na hřiště. Maminky si ho mohou kdykoliv vytáhnout a nechat děti dosyta vyskákat. Rozhodly jsme se pro rozzářené dětské oči, je to jediná odměna za to všechno zařizování, připravování a uklízení. Závodnice moc výkonné už nejsme,

každou sezonu objedeme naše spřátelené vesnice a věnujeme úsilí obecnímu dění. Postupem času se k nám přidala skupina stálých žen pomocnic na všem dění, není to velká skupina, ale všichni jsme ochotní dělat spoustu věcí na úkor svého pohodlí, zařizovat, udělat, přivést, odvézt, bez nároku na jakýkoliv honorář. Je to vše o pár lidech, co jim stačí ty rozzářené dětské oči. Velké plus pro nás je využití velkého fotbalového hřiště na rehabilitačním ústavu a hlavně dětské hřiště v naší obci, kde je domeček se sociálním zařízením, kuchyňkou a skládkem, kde je například k dispozici skákací hrad krom lavic, stolů, stanů a všeho gastro vybavení. Děti využívají, různé prolézačky, kolotoče, houpačky, lanovou dráhu. Obec zastoupená starostkou Anežkou Srbovou a místostarostou Jiřím Trojanem zřídila toto dětské hřiště s celým nemalým zařízením. Víme, že nám hřiště ostatní obce závidí a jsme na to hrdé samozřejmě. Ale díky za to patří hlavně naší starostce a místostarostovi. Zde se stmelují maminky s dětmi na každodenním hraní s dětmi a často všichni na akcích.“

2. Co je potřeba k tomu, abyste mohl danou činnost vykonávat?

„Nedělám nic z toho profesionálně, čili nepotřebuji opravňující dokumenty k těm aktivitám. Je potřeba zanícení s chutí dělat pro ostatní něco prospěšného, na úkor svého času a pohodlí. Myslím, že toto by Vám řekli i ostatní „našinci“.“

3. Mohl byste prosím z vlastního pohledu (obecně) zhodnotit společenský život v následujících obcích – Kácov, Chlum, Tichonice, Kladruby?

„Jmenované obce jsou pro Kladruby trochu přespolní, vím jen, že jako my, pár zanícenců všude má snahu o kulturní žití. U nás plakáty na jejich akce vyvěšeny nebývají, občas se k nám donese nějaká informace. Na závody v SDH sportu v Kladrubech jejich týmy jezdí. Jejich plány s kulturou neznáme. Kladruby jsou malá obec a často spolupracujeme s malou obcí Tehov, kde by taky rádi dělali kulturně víc, například návštěva divadla - ani jedna obec nenaplní celý autobus, dáme se tedy dohromady a jedeme společně. Spolupráce Kladrub a Tehova je k oboustrané spokojenosti.“

4. V rámci zhodnocení Kladrub prosím zvažte, zda se vám spolupráce aktérů v rámci vaší obce jeví jako výhodná, či nevýhodná?

„Na našich aktivitách pracuje usilovně neměnná skupina lidí. Kdyby se jich část odstěhovala, nebylo by možné dělat všechno, co děláme za celý rok. Jsme ochotní spolupracovat a táhneme za jeden provaz, zatím se nikomu nepodařilo vrážet klín mezi nás. Lidí neochotných dělat něco bez prospěchu pro sebe je hodně a mezi nás se nederou, když z toho nic nekouká. Občas se setkáme s pomluvami na naši adresu. Zatím se tomu smějeme. Doufám, že to nikomu nevezme chuť pracovat v tomto směru.“

5. Mohl byste prosím seřadit dané obce v pořadí podle jejich společenské aktivity od nejaktivnější obce po nejméně aktivní?

„Odpověď na předešlý bod se hodí i sem. Bohužel opravdu nevím. Dodám ještě, že nevím nic o jejich programech a předpokládala bych četnost kulturního dění úměrnou velikosti obce, počtu obyvatel.“

9.2 Příloha č.2: Popis průběhu aktivit pořádaných v obcích Chlum, Tichonice a Kladruby

Pro vytvoření přesnější představy o průběhu akcí pořádaných v menších obcích do tří set obyvatel (Chlum, Tichonice, Kladruby) je v této příloze věnován prostor stručnému popisu průběhu všech akcí pořádaných ve sledovaných menších obcích. Popis aktivit pořádaných v městyse Kácov je uveden v praktické části bakalářské práce (Jirků, 2014) na stranách 41-46.

Popis průběhu aktivit pořádaných v obci Chlum

Hasičské závody O pohár starosty se v Chlumu konají spíše nepravidelně. Zpravidla jednou za tři roky v červnu se na místním fotbalovém hřišti sejdou hasičské týmy z okolních vesnic, aby poměřily své síly. Naposledy byly závody uspořádány v roce 2014 jako noční závody. Těšily se velké návštěvnosti. Soutěžilo celkem 18 hasičských týmů včetně týmů ženských. Přesto, že je v Chlumu nově vystavěné dětské hřiště, jsou hasičské závody O pohár starosty obce jedinou oficiální akcí zaměřenou přímo na děti.

Nohejbalový turnaj se v Chlumu těší stále větší oblibě. Uskutečňuje na místním nově vybudovaném hřišti. Na popularitě turnaj získal také díky novému zázemí – dřevěnému srubu s výčepem a posezením. Toto prostředí láká na turnaj každým rokem více a více diváků. V letošním roce se konaly celkem dva turnaje a to v květnu a v říjnu. Klání se zpravidla účastní šest až osm tříčlenných týmů z Chlumu a přilehlých obcí. Turnaj začíná v ranních hodinách, kdy se týmy oficiálně přihlásí a rozlosuje se pořadí jednotlivých utkání. Velké finále se většinou koná v pozdních odpoledních hodinách.

Vánoční turnaj ve stolním tenisu se koná v prostorách místního obecního úřadu každý rok v prosinci. Před několika lety obecní úřad vyčlenil pro stolní tenis samostatnou vytápěnou místnost, kam také pořídil nový stůl a další potřebné vybavení pro ping pong. Turnaje se účastní především obyvatelé Chlumu a jejich rodina a blízcí známí. Jelikož se turnaj hraje pouze na jednom stole, trvá téměř celý den. Jedná se tedy o příležitost k setkání místních obyvatel. V prostorách obecního úřadu je v provozu výčep s občerstvením. Častokrát je navíc před budovou obecního úřadu pečeno prase, které do obecního úřadu jistě láká další diváky. Akce jsem se sama několikrát zúčastnila a můžu jen potvrdit, že setkání místních je především v období Vánoc velmi milé a příjemné.

Putovní turnaj v kopané „O pohár starosty“ je soutěží, do které je zapojeno celkem šest obcí, které se v pořádání této akce střídají. Vedle Chlumu se jedná o obce Blažejovice, Bolina, Javorník, Dunice a Jezov. V červnu 2015 se turnaj konal právě v Chlumu a místní tým turnaj vyhrál.

Silvestrovský pochod na Javornickou hůru je samostatnou aktivitou místních obyvatel. Jak jsem již uvedla, Chlum znám velmi dobře. Sounáležitost místních obyvatel a ochota se pravidelně setkávat a je opravdu velká. Občané společně každoročně vyráží na Silvestrovský pochod na Javornickou hůru. Jedná se o tří kilometrový pochod na hůru s rozhlednou. Každý přitom připraví nějaké občerstvení a nápoje a nese je sebou do cíle, kde si je všichni společně vychutnají.

Popis průběhu aktivit pořádaných v obci Tichonice

Fotbalová utkání k Tichonicům neodmyslitelně patří. Jak již bylo uvedeno, místní fotbalový klub má opravdu hodně členů. V současné době jsou v soutěži Středočeského kraje, okresu Benešov zapsána čtyři mužstva Tichonic (starší přípravnice, starší žáci, Tichonice A a Tichonice B). O zápasy na místním hřišti tedy nebývá nouze. Během jarní a podzimní fotbalové sezony se na hřišti odehrávají průměrně dva zápasy za víkend, které na hřiště lákají nejen místní, ale také diváky a fanoušky fotbalu ze širokého okolí. V kabinách byla vybudována společenská místnost s výčepem, takže je během zápasů na hřišti vždy zajištěno občerstvení. Fotbalová utkání se již několik let těší poměrně velké a především pravidelné návštěvnosti. Průměrně se na zápasy chodí dívat kolem pětaticeti návštěvníků.

Dětský den a exhibiční zápas staré gardy proti aktivním fotbalistům Tichonic je na tichonickém fotbalovém hřišti pořádán již od roku 2004. Zábavnou akci pro děti plnou soutěží pravidelně pořádají členové fotbalového oddílu TJ Sokol Tichonice a zástupci obce Tichonice. Akce se pravidelně účastní kolem pětadesáti lidí (převážně dětí s maminkami) a jejich počet každým rokem stoupá. Děti soutěží například v kopu míčem na přesnost, v nošení míčků na lžičce, slalomu s míčem, v běhu, skákání v pytlich, či v jízdě na kole. K příjemné atmosféře přispívá také občerstvení, dětská hudba a odměny pro malé vítěze v podobě medailí a balíčků se sladkostmi. Celé odpoledne je nakonec tradičně zakončeno exhibičním zápasem staré gardy proti aktivním tichonickém fotbalistům. Na své si tak přijdou nejen děti s maminkami, ale také místní muži. Akce, které se mimo místních účastní také obyvatelé okolních obcí, se již několik let pravidelně těší opravdu velké oblibě a návštěvnosti.

Setkání rodáků se v Tichonicích uskutečnilo poprvé v červenci 2015. Inspirací k pořádání této akce bylo pořádání srazů rodáků v okolních obcích. Akce se zúčastnilo přibližně sto padesát až dvě stě návštěvníků¹⁰⁴. Pořadatelé by setkání rodáků rádi opakovali přibližně v horizontu pěti let. Na setkání rodáků v roce 2015 se v jednu hodinu odpoledne se na uvítanou rozezněl zvon na místní kapličky, který vystřídal krátký projev organizátorů akce. Poté byli všichni účastníci vyzváni, aby se v případě zájmu prošli po obci a postupně se pak přemístili k obecnímu úřadu, kde na ně ve venkovních stanech čekalo posezení s občerstvením a hudbou. Uvnitř si pak mohli prohlédnout panely s dobovými fotografiemi, fotografickou prezentací a další fotografie shromážděné pamětníky a obyvateli Tichonic.

Stavění Máje a pálení čarodějnic je tradiční folklorní akcí, která se v Tichonicích koná během Svatojakubské noci tedy v noci mezi 30. dubnem a 1. květnem. Každým rokem je během odpoledne u tichonického fotbalového hřiště postavena máje. Po setmění je poté zapálen oheň s čarodějnicí na hranici. Máj je následně po celou noc hlídána místními chlapci a muži. Jedná se o tradiční akci, které se účastní kolem třiceti lidí. Počet návštěvníků v průběhu posledních let spíše klesá.

Zdobení adventních věnců bylo v Tichonicích poprvé pořádáno v roce 2007 a od té doby se akce koná každým rokem. Akce je pořádána v budově zrekonstruované bývalé školy. Těší se oblibě

¹⁰⁴ Nejstarší rodačkou, která se setkání zúčastnila, byla triadevadesátiletá Marie Miklová. Nejbližší rodák na setkání přijel až z Frenštátu pod Radhoštěm

především u maminek s dětmi, které tak každý rok společně stráví příjemné předvánoční odpoledne. Akce se pravidelně účastní kolem dvaceti lidí.

Pečení perníčků a příchod Mikuláše je tradiční akce, které se v Tichonicích účastní především maminky s dětmi. Akce se koná krátce po zdobení adventních věnců. Poprvé uskutečnila v roce 2007, také ve zrekonstruované budově bývalé školy, a od té doby se koná každým rokem. Jak již název akce napovídá, v průběhu odpoledne maminky s pomocí dětí pečou a následně zdobí perníčky. Akce je zakončena příchodem Mikuláše, anděla a dvou čertů, kteří dětem rozdají malé dárečky. Během odpoledne se podávají teplé nápoje jako je čaj, svařené víno, či kakao. Pečení perníčků a příchod Mikuláše je velmi oblíbená akce s velice příjemnou a přátelskou atmosférou. Účastní se jí pravidelně kolem čtyřiceti lidí.

Rozsvícení vánočního stromečku je tradiční akcí, během níž se na tichonické návsi každoročně shromažďuje kolem šedesáti lidí. Slavnostní rozsvícení stromu na návsi je doprovázeno hrou na hudební nástroje a zpěvem koled.

Kulturní večer v Tichonicích pořádá obecní úřad ve spolupráci s dobrovolníky z řad občanů obce. Kulturní večer se koná ve zrekonstruovaném objektu bývalé školy. Program zahrnuje hudební vystoupení dětí, zpěv, recitace a následně společnou zábavu za doprovodu živé kapely. Akce se poprvé konala v roce 2007, kdy byl objekt bývalé školy po rekonstrukci poprvé zpřístupněn veřejnosti. Na akci se sešlo asi šedesát občanů Tichonic a okolních obcí. Dříve se akce konala pravidelně každý rok. V posledních letech je kulturní večer pořádán asi jednou za tři roky. Akce se i přesto účastní poměrně dost lidí – přibližně kolem padesáti.

Vítání občánků je oblíbenou kulturní akcí. V roce 2015 bylo v rámci vítání občánků v Tichonicích přivítáno celkem sedmnáct nových, trvale žijících dětí. Akce se v Tichonicích konala poprvé a tak byli vítány děti v rozptýlu od dvouměsíčního miminka po pět let. Pro každého občánka obec připravila pamětní list, pamětní plaketu a knížku s věnováním. Akce se těšila velkému zájmu - zúčastnilo se jí kolem šedesáti lidí. Pořadatelé by vítání občánků rádi organizovali pravidelně (cca jednou za dva roky) a udělali z něj tradici.

Popis průběhu aktivit pořádaných v obci Kladruby

Ples obce pořádá zastupitelstvo obce každý rok v únoru. Ples se koná v místním pohostinství „U Štíchů“. Na plese hraje živá hudba a nechybí ani tombola. Výhru do Tomboly věnují místní podnikatelé i občané. Část výtěžku z tomboly je následně použita na financování dětského karnevalu, který zastupitelstvo obce pořádá následující měsíc.

Setkání rodáků, obyvatel a přátel Kladrub pořádá OÚ Kladruby zhruba jednou za dva roky. Setkání se uskutečňuje v pohostinství „U Štíchů“. Slavnostní zahájení probíhá dopoledne mší v místní kapliče. Následuje společný oběd U Štíchů a procházka obcí se zastávkou na sportovním hřišti, kde bývá zajištěno občerstvení. Následuje volná zábava.

Vítání občánků pořádá obec Kladruby zhruba jednou za dva roky. Akce se koná v zasedací síni obecního úřadu, kde paní starostka spolu se zastupiteli vítá nově narozené občánky. Na akci jsou zváni rodiny dětí a blízcí známí.

Zájezdy pro občany organizuje v Kladrubech pravidelně obecní úřad. Pravidelně se jezdí například do Národního divadla v Praze, nebo na Znojemské historické vinobraní.

Martinský pochod se světýlky a odesílání dopisů Ježíškovi se v Kladrubech pravidelně koná od roku 2012. Dvoukilometrový pochod je organizován především pro děti, kteří trasu prochází s lampiony a svíčkami v doprovodu rodičů. Akce začíná v prostorách před rehabilitačním ústavem, vede úvozem a kolem kapličky, kde děti vhadzují dopis pro Ježíška do připravené schránky. Pochod končí na hřišti v Kladrubech, kde je zajištěno občerstvení. Mimo to je také zvykem, že maminky na cestu upečou něco sladkého.

Dětský karneval je pořádán zastupitelstvem obce ve spolupráci s SDH Kladruby jednou za rok (v měsíci březnu) v místním pohostinství „U Štíchlů“. Akce je určena především pro rodiče s dětmi.

Drakiáda je pořádána OÚ Kladruby spolu s SDH Kladruby každý rok na podzim na dětském hřišti. Akce je určena především dětem a jejich rodičům. Jak již název napovídá, hlavní náplní akce je pouštění draků. Občerstvení je zajištěno.

Fotbalová utkání se v Kladrubech konají během jarní a podzimní fotbalové sezony každý druhý víkend. Nejen pro fotbalisty je to příjemné zpestření víkendu. Zápasy chodí na místní hřiště pravidelně sledovat kolem dvou desítek diváků.

Turnaj nohejbalistů se koná spíše nepravidelně. Akce probíhá navíc v víceúčelovém hřišti.

Ples hasičů je druhým plesem, který je v obci pravidelně pořádán v pohostinství „U Štíchlů“. Večerem doprovází živá hudba a nechybí ani tombola.

Kladrubský dětský den s hasiči pořádají místní hasiči pravidelně od roku 2012. Akce se koná na víceúčelovém hřišti. Pro děti jsou připraveny soutěže, skákací hrad, hasičský útok i občerstvení.

Kladrubské pyžamkové odpoledne pořádají pro děti od roku 2013 místní hasiči. Akce se koná jednou za rok v prostorách pohostinství „U Štíchlů“. Akce zahrnuje soutěže, tombolu, dětskou diskotéku a vyhlášení nejhezčího pyžamka. Na místě je zajištěno občerstvení a vstupné na akci je dobrovolné.

Motorkářský sraz Keep respect se v Kladrubech koná každý rok v červenci. Akci pořádá Občanské sdružení Keep Respect za spolupráce Rehabilitačního ústavu Kladruby, v jehož areálu se akce koná. Návštěvnost je každoročně velmi vysoká a akce postupně narůstá na oblibě. Odhadem se každoročně na sraz dostaví kolem sedmi až osmi set motocyklů a areál navštíví kolem dvou tisíc návštěvníků. Do Kladrub se sjíždí majitelé motorek, skútrů, mopedů či čtyřkolek, aby si uvědomili, jaká rizika podstupují, když usedají za říditka svých strojů a připomněli si, že je třeba se na silnici chovat ohleduplně a vzájemně se respektovat. Na akci je několik stánků s občerstvením a každoročně tu probíhá prodej tílek, triček a mikin s potiskem loga akce. V poledne se všichni společně vydávají na tradiční osmatřicetakilometrovou spanilou jízdu po okolí. Doprovodný program zahrnuje například

tradiční soutěž ve slalomu vozíčkář versus biker, exhibici ve stunt ridingu¹⁰⁵, sprejování na místní zed' nebo několik hudebních vystoupení. Atmosféra je vždy velmi příjemná a na akci se těší nejen místní ale také lidé ze širokého okolí a motoráři z celé republiky. Vstupné je dobrovolné a jeho výtěžek vždy putuje na profinancování akce v příštím roce a na nákup vybavení pro pacienty místního rehabilitačního ústavu. Například v roce 2014 se vybralo 74 000 Kč. Z výtěžků byly každoročně pořizovány sportovní vozíky pro sálový florbal a basketbal. V současné době jich má rehabilitační ústav osm, takže proti sobě mohou nastoupit dva týmy s rovnocenným vybavením.

Zájezdy pro vozíčkáře (a pacienty RÚ Kladruby) pořádá občanské sdružení Keep Respect od svého založení, tedy od roku 2013. Do této doby se uskutečnily zájezdy na Mistrovství republiky FMX a festival „Ronk'n'Ride“ do Benešova, na Mistrovství světa supermoto do Sosnové, na pražskou výstavu Motocykl 2014, do Mariánských Lázní, či do Ostravy. Sdružení uspořádalo také náročnější zájezdy do Nízkých Tater, na Bajkal nebo do Gruzie. Na tato místa se ne vždy cestovalo s vozíčkáři, ale o výpravách byla v rehabilitačním ústavu vždy uspořádána beseda.

¹⁰⁵jízdní akrobacie, kaskadérské umění na motocyklech